časopis gréckokatolíckej cirkvi • 46. ročník • číslo 19 – 20 • 14.09.2014

slovo

Ľutina vítala pútnikov

Gréckokatolícki kňazi spievali pápežovi

Katedrálny Zbor sv. Cyrila a Metoda v Košiciach

Prvotnú zmienku o gréckokatolíckom cirkevnom speváckom zbore v Košiciach zaznamenáva kronika farnosti z roku 1851. Prvým dirigentom bol Štefan Pankovits, neskorší mukačevský gréckokatolícky biskup. Jeho neskoršími nasledovníkmi boli košický kantor Alexander Szekerák, Levko Dohovič a Jozef Kica. Chrámový zbor pravidelne účinkoval pri rôznych slávnostiach farského spoločenstva v Košiciach. Jeho činnosť bola z rôznych príčin viackrát prerušená.

V nadväznosti na túto bohatú tradíciu byzantského sakrálneho spevu v novembri 1984 z iniciatívy gréckokatolíckeho kňaza Vojtecha Boháča, vtedajšieho kaplána a neskôr aj správcu farnosti v Košiciach, vznikol pri Katedrálnom chráme Narodenia Presvätej Bohorodičky v Košiciach zmiešaný spevácky zbor, ktorý prijal meno slovanských apoštolov sv. Cyrila a Metoda. Jeho snahou bolo obohatenie bohoslužieb a iných cirkevných obradov v rámci náboženského života košických gréckokatolíkov. Toto hudobné teleso je od svojho začiatku zložené z amatérskych spevákov, nadšencov zboroveho spevu, ktorým je blízka duchovná hudba byzantského obradu. V roku 1991 sa jeho dirigentom stal Šimon Marinčák a od roku 1996 až do súčasnosti zbor pracuje pod vedením Lucie Lovašovej.

Repertoár zboru tvoria liturgické a sakrálne skladby významných ukrajinských, ruských, bulharských a slovenských skladateľov byzantskej hudby. Zbor ako prvý na území Slovenska začal spievať Liturgiu sv. Jána Zlatoústeho v slovenskom jazyku, ktorú po prvýkrát v histórii skomponoval už nebohý košický hudobný skladateľ a pedagóg Peter Škvarenina. Svoju premiéru mala počas slávenia sviatku Narodenia Pána 26. decembra 1986 v Chráme Narodenia Presvätej Bohorodičky v Košiciach.

V rokoch 1992 a 1994 v spolupráci so Slovenským rozhlasom vydal zbor dve audiokazety a v spolupráci s vydavateľstvom Byzant v roku 2002 CD s vianočnými koledami pod názvom *V Viflejemi*, v roku 2007 vo vlastnej réžii vyšlo CD s názvom *Výber*. V rokoch 1995 – 1998 zbor spolupracoval so Slovenskou televíziou na príprave dokumentov o histórii a tradíciách východnej liturgie na území Slovenska. Pravidelne sa zúčastňuje na nahrávkach a priamych prenosoch Slovenskej televízie, Slovenského rozhlasu a Rádia Lumen počas bohoslužieb v Katedrálnom chráme Narodenia Presvätej Bohorodičky v Košiciach a v chrámoch Košickej eparchie.

Aj napriek tomu, že činnosť zboru sa zameriava predovšetkým na účinkovanie na svätých liturgiách a cirkevných slávnostiach Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku s cieľom šíriť duchovné hodnoty byzantskej kultúry, aktívne spolupracuje aj s Ekumenickým spoločenstvom v Košiciach, s mestom Košice a s inými organizáciami na prípravách rôznych podujatí, čím výrazne prispieva k rozvoju kultúrno-spoločenského života v meste a jeho okolí.

Počas svojej dlhoročnej existencie sa zbor prezentoval aj na zborových festivaloch nielen doma, ale aj v zahraničí: na Festivale duchovných piesní byzantského obradu v Prešove, Festivale sakrálneho umenia v Košiciach, Medzinárodnom festivale *Hajnowka* (2007) v Bialystoku v Poľsku, Medzinárodnom festivale sakrálnej hudby 2008 v Budapešti v Maďarsku. V roku 2002 sa zúčastnil na púti *Po stopách sv. Pavla* v Grécku a v rokoch 2006 a 2009 na *Púti národov* v Ťačive na Ukrajine. Na prelome rokov 2006 a 2007 sa zúčastnil na celonárodnej púti do Svätej zeme, ktorá sa konala pri príležitosti posviacky prvého slovenského chrámu tohto tisícročia v Betleheme, a svojím spevom ju obohatil o skladby a piesne východného obradu. Medzi významné udalosti zboru patria vystúpenia počas návštevy pápeža Jána Pavla II. v Máriapócsi (1991) v Maďarsku a v roku 1995 v Prešove, účinkovanie vo Vatikánskom rozhlase (1992), na stretnutí biskupov východného obradu v Košiciach (2013), koncerty a účinkovanie na svätých liturgiách v Českej republike (Praha, Velešín, Příbram, Český Krumlov, Velehrad), na Ukrajine (Ťačiv, Ľvov, Počajev), v Rakúsku (Gaming, Mariazell, Viedeň), v Poľsku (Krakov, Vieličkа), v Monaku, Španielsku a po celom Slovensku.

V máji roku 2010 zbor získal *Cenu mesta Košice*, ktorá mu bola udelená pri príležitosti 25. výročia jeho založenia „za šírenie duchovného bohatstva východného obradu na Slovensku a v zahraničí“.

V tomto roku si Zbor sv. Cyrila a Metoda pripomína významné jubileum – 30 rokov svojej existencie. ■

Lucia Lovašová

z obsahu

6 V Roku rodiny
odpustová slávnosť v Ľutine

8 Usnutie Panny Márie
homília vladyku Jána Babjaka SJ

10 Mária nás očakáva v nebi!
homília vladyku Ivana Martyniaka

12 *Dignitatis humanae*

14 Stredobod záujmu
rozhovor s Annou Verešovou a Antonom Chromíkom

16 Ruské ikonopisecké školy

18 Blažená dcéra obuvníka
Miriam Terézia Demjanovičová

20 Gréckokatolícki kňazi na návšteve u emeritného pápeža

22 Sviatok Sedembolestnej Panny Márie v byzantskom obrade

24 Pod ochranou Márie

25 Evanjelizátori Maďarov

26 Božia a naša časť v oblasti peňazí
Biblia a peniaze (2)

28 Cvičenie v dokonalosti

29 Uzdravené na príhovor pápežov

30 Prorok Samuel

32 Dve rozprávky

33 Je liturgia záležitosťou len starých mám?

33 Poďakovanie za záchranu a víťazstvo

Neobyčajne obyčajný

Milovaní, od malička stretávame ľudí, ktorí na nás viac či menej zapôsobia. Niektorí v pozitívnom, iní v negatívnom zmysle. A už od detstva sa túžime niekomu podobať, mať nejaký vzor, človeka, ktorý nás oslovuje svojimi postojmi, názormi, presvedčením a celkovo svojím životom. Boh nám poslal človeka, ktorý dnes oslovuje nielen nás katolíkov, ale aj ľudí iných vierovyznaní, ba aj neveriacich. Píšem o našom terajšom pápežovi Františkovi. Odkedy nastúpil do služby rímskeho biskupa – ako sa sám pomenoval – robí veci, ktoré vyjadrujú postoj jeho srdca a ktoré neraz šokujú. Na internete sa objavujú fotografie, ako sedí na stoličke v posledných radoch, ako obeduje s chudobnými, ako stojí s táckou, na ktorej si nesie obed, ako čaká, kým na neho príde rad. Články o jeho správaní poukazujú na neho ako na „jedného z obyčajných ľudí“, ktorý nemá problém potykať si s tínedžerom, ktorému zatelefonuje a rieši jeho problém, ísť medzi chudákov a bezdomovcov, zorganizovať charitatívny zápas futbalistov, na ktorý prídu hviezdy svetového futbalu atď. Je až neobyčajne obyčajný. Mohol by si zakladať na svojom postavení, veď má „pod sebou“ milióny ľudí. Mohol by byť „nedosiahnuteľný“, a zatiaľ vidím fotografie Františka s mne známymi ľuďmi, pri ktorých si kladiem otázku: „Ako sa k nemu tento dostal?“ A tak dochádzam k poznaniu, že tento veľký človek je darom od Boha a ukazuje nám, v čom spočíva veľkosť človeka. Že ak si človek dneška bude zakladať na sláve, postavení, bohatstve, tak ho to nikdy neuspokojí. Ak, tak iba na čas. Ale ak má možnosť byť v tomto svete „niekým“, a on sa toho vzdá a stane sa jedným z mnohých, vtedy bude veľkým. Ak by sme takto zmýšľali my aj mocní tohto sveta, medziľudské i medzinárodné problémy by sa riešili určite ľahšie a bez zbytočných nepokojov, vojen a napätí. Ak by služba iným bola prvoradou úlohou v srdciach predstaviteľov krajín, organizácií, spoločenstiev, svet by bol krajší a Božieho kráľovstva v ňom viac. Nebolo by hladu, zabíjania, nenávisti, nepokoja. Všetci môžeme priložiť ruku k dielu. Modlitba, pôst, múdrosť pri voľbách, chuť kresťanov ísť kandidovať na politické posty, žehnanie duchovným i svetským predstaveným, vlastný príklad – to všetko má silu a moc. Väčšiu, ako si myslíme. A, samozrejme, my sami potrebujeme byť v prvom rade takými, akými chceme mať ostatných. Vo svojej rodine, v škole, v práci, v zamestnaní. Ak mohol slúžiť na tejto zemi Ježiš, Boží Syn, ak toto môže robiť František v pozícii viditeľnej hlavy Cirkvi, tak to môžeme robiť aj my kňazi, otcovia, matky, synovia, dcéry, nadriadení či podriadení.

Drahí priatelia, keď sa dívam na pápeža Františka, vidím v ňom učeníka Ježiša Krista, človeka, ktorý miluje a slúži, a tým oslovuje. Máme komu slúžiť. Začnime žiť slová apoštola Pavla: „Navzájom rovnako zmýšľajte; a nezmýšľajte vysoko, ale prikláňajte sa k nízkym“ (Rim 12, 16). My, ktorí máme postavenie a zodpovednosť za iných (rodičia, nadriadení, učitelia, kňazi...), i my, ktorí sme iným podriadení a ktorí prijímame nariadenia iných, buďme v pozícii služobníkov. A ak to všetko budeme robiť z lásky k Bohu a k blížnym, bude sa skrze nás šíriť do tohto sveta Božie kráľovstvo a jeho vláda a ľudia, udalosti a vzťahy sa začnú meniť k lepšiemu. A Boh z nás bude mať radosť.

Mgr. Slavomír Palfi
sabinovský protopresbyter

■ **Narastajúce prenasledovanie kresťanov vo svete** spoločne odsúdili čelní predstavitelia dialógu medzi katolíckymi a židovskými spoločenstvami žijúcimi v USA pod záštitou Národnej rady synagóg a komisie pre ekumenické a medzináboženské záležitosti pri Konferencii biskupov USA. Vyhlásenie podpísali 14. augusta.

■ **Asi 7 000 veriacich absolvovalo 50-kilometrovú pešiu púť z Chicaga do svätyne postavenej k úcte ikony Panny Márie Čenstochovskej**, ktorú uctievajú najmä Poliaci a Američania poľského pôvodu. Viac než 300 rokov Poliaci putujú do Čenstochovej na sviatok Nanebovzatia Panny Márie, ktorý sa slávi 15. augusta. Hosťom púte bol biskup Aleh Butkevič z bieloruského Vitebska. Na príprave podujatia sa podieľalo vyše 400 dobrovoľníkov.

■ **V Katedrálnom chráme Najsvätejšej Trojice v Drohobyči sa 22. augusta uskutočnila biskupská chirotónia otca Hrihorija Komara**, nového pomocného biskupa Sambirsko-drohobyčskej eparchie. Hlavným svätiteľom nového biskupa bol arcibiskup Sviatoslav Ševčuk, hlava Ukrajinskej gréckokatolíckej cirkvi (UGKC), spolusvätiteľmi vladyka Igor Vozniak, ľvovský arcibiskup metropolita, a vladyka Jaroslav Pryriz, sambirsko-drohobyčský biskup. Na liturgii sa okrem biskupov UGKC zúčastnil aj Tomáš Gullickson, pápežský nuncius na Ukrajine, kňazi a veriaci zo Sambirsko-drohobyčskej eparchie. Biskupskej konsekrácii predchádzal obrad archijerejského vymenovania, ktorý sa uskutočnili v predvečer slávnosti. (www.grkatba.sk, www.sde.org.ua)

■ **2 000 pútnikov putovalo 23. augusta na Trojmedzie**, na miesto, kde sa unikátne stretávajú hranice troch krajín. Česi, Poliaci a Slováci sa spoločne pri svätej omši modlili za jednotu a mier. Na udalosti sa zúčastnili poľský biskup Roman Pindel, biskup Bielsko-žyvieckej diecézy, žilinský biskup Tomáš Galis, Ostravsko-opavskú diecézu zastupoval biskupský vikár pre pastoráciu duchovných povolaní Mons. Adam Rucki, kňazi z prihraničných farností a politici. Hosťom stretnutia bol ordinár kanadskej diecézy Churchill-Baie d'Hudson biskup Wieslaw Krótki OMI. (www.doo.cz)

Svätý Otec navštívil Južnú Kóreu

Cieľom tretej apoštolskej cesty pápeža Františka bola 13. – 18. augusta Kórejská republika, hovorovo nazývaná Južná Kórea. Vo štvrtok 14. augusta Svätého Otca čakala po prílete do Soulu návšteva v prezidentskom paláci a stretnutie s kórejským biskupským zborom v sídle biskupskej konferencie.

V piatok 15. augusta, na slávnosť Zosnutia Presvätej Bohorodičky, slávil pápež František svätú omšu na 50-tisícovom Štadióne Svetového pohára v Tedžone. Prijal desaťčlennú skupinu tých, ktorí prežili stroskotanie trajektu Sewol, každého z nich požehnal a povzbudil. Popoludňajší program pokračoval príchodom do Svätyne kórejských mučeníkov v Solmoe. Svätý Otec sa presunul do megastanu s kapacitou 6-tisíc miest, postaveného pri sanktuáriu pri príležitosti Dní ázijskej mládeže. Po svojom príhovore spontánne odpovedal na otázky mladých. 16. augusta blahorečil za 800-tisícovej účasti veriacich 124 kórejských mučeníkov na námestí Gwanghwamun v Soule. Zastavil sa aj vo Svätyni mučeníkov zo Só So-Mun a popoludní navštívil rehabilitačné centrum pre postihnutých v *Dome nádeje*, stretol sa s rehoľníkmi v školiacom stredisku *Škola lásky* a laickým apoštolátom v *Duchovnom centre*.

Ráno 17. augusta pápež František udelil v kaplnke nunciatúry v Soule krst otcovi jednej z obetí stroskotania trajektu Sewol. Nedeľa patrila dvom stretnutiam: s biskupmi z 35 krajín Ázie vo svätyni v Hémi a s ázijskou mládežou pri svätej omši uzatvárajúcej Dni ázijskej mládeže na hrade v Hémi.

Na záver sa pápež František stretol 18. augusta s náboženskými predstaviteľmi a potom sa odobral do katedrály Mjon-don v Soule na slávenie svätej omše za pokoj a zmierenie. Navštívil aj kryptu katedrály s hrobmi kórejských mučeníkov a odtiaľ sa presunul na letisko v Soule, kde nasledovala rozlúčková ceremónia za prítomnosti občianskych predstaviteľov a skupiny veriacich. (RV)

Veriaci zo Sekčova putovali do Večného mesta

Veriaci z farnosti Prešov Sekčov boli 18. – 23. augusta v rámci Roka rodiny na farskej púti v Ríme. Navštívili rímske baziliky, antický Rím, Katokomby sv. Kalixta a modlili sa pri relikviách sv. Jána Pavla II. a sv. Jána XIII. za rodiny svojej archieparchie pred blížiacou sa synodou o rodine. Na námestí pútnikov požehnal aj arcibiskup Mons. Cyril Vasiľ SJ. V stredu sa zúčastnili na generálnej audiencii so Svätým Otcom Františkom v Aule Pavla VI. Poslednou zastávkou boli Benátky, kde mali milosť sláviť svätú liturgiu priamo nad hrobom sv. apoštola a evanjelistu Marka. (Rastislav Baka)

Vyšší arcibiskup Ševčuk odsúdil propagandu proti gréckokatolíkom

„V mediálnom kontexte sýtenom propagandou vás žiadame, aby ste kriticky zvažovali informácie," píše vyšší arcibiskup Ukrajinskej gréckokatolíckej cirkvi Sviatoslav Ševčuk v otvorenom liste konferenciám katolíckych biskupov, svetovým politickým a náboženským lídrom a všetkým ľuďom dobrej vôle, datovanom 21. augusta.

Poukazuje na dokumenty rozoslané z moskovského ústredia Ruskej pravoslávnej cirkvi, v ktorých sú iní kresťania hanlivo označovaní ako „uniati" a „schizmatici": „Ruskí náboženskí vodcovia šíria očierňujúce informácie o gréckokatolíkoch a iných vierovyznaniach, čím ich vystavujú ohrozeniu zo strany separatistických militantov, ktorí sa sami stotožňujú s bojovníkmi za ruské pravoslávie."

Vyšší arcibiskup Ukrajinskej gréckokatolíckej cirkvi Sviatoslav Ševčuk tieto obvinenia ostro odmieta ako nepravdivé: „Obvinenia, že kapláni Ukrajinskej gréckokatolíckej cirkvi vykonali skutky násilia proti členom iných cirkví a náboženských skupín, sú nepravdivé," píše vyšší arcibiskup Kyjeva a Haliče Mons. Ševčuk.

LET 2014

Tradičný letný tábor pre deti a mládež Bratislavskej eparchie sa konal 7. – 11. júla v Škole v prírode v Lome nad Rimavicou v okrese Brezno. Zišlo sa na ňom vyše 50 detí a mládežníkov rôznych vekových kategórií. Tábor organizovaný v spolupráci s oblastným centrom ZKSM Kéfas, ktoré pôsobí vo farnostiach eparchie, sa niesol v duchu posolstva Svätého Otca Františka k 29. svetovému dňu mládeže 2014 na tému *„Blahoslavení chudobní v duchu, lebo ich je nebeské kráľovstvo"* (Mt 5, 3).

V programe nechýbala denná modlitba a katechéza, šport, práca v skupinkách či spoločenské hry. Deti sa mali možnosť dozvedieť viac o východnej liturgii a obrade. Zaujímavosťou bola návšteva *Slovenského hucul klubu* v obci Sihla spojená s prednáškou o záchrane a ochrane chovu huculov na Slovensku a jazdou na koňoch.

Tábor prebiehal pod vedením kňazov otca Igora Cingeľa z Trenčína a Mariána Sabola z Telgártu a tímu animátorov a bohoslovcov z prešovského kňazského seminára. Súčasťou programu bola aj každodenná svätá liturgia slávená v miestnom rímskokatolíckom chráme. Tábor navštívil aj bratislavský eparcha vladyka Peter Rusnák, ktorý slávil archijerejské sväté liturgie, viedol katechézy a zapojil sa spolu s deťmi a mládežou aj do ďalšieho programu.

Myšlienka usporadúvať letné eparchiálne tábory pre deti a mládež z farností Bratislavskej eparchie vznikla v roku 2010. Inšpiráciou boli stretnutia mládeže v Juskovej Voli a Bystrej, ktoré majú v Prešovskej archieparchii a Košickej eparchii dlhú tradíciu. Podujatie je príležitosťou na to, aby sa navzájom spoznali a skamarátili deti z jednotlivých farností Bratislavskej eparchie a aby sa deťom mohla vštepovať láska ku Kristovi, Gréckokatolíckej cirkvi a k východnému obradu. (Igor Cingeľ)

V Michalovciach si pripomenuli bl. Metoda D. Trčku CSsR

V Bazilike Svätého Ducha v Michalovciach sa 23. – 24. augusta konala odpustová slávnosť ku cti blaženého hieromučeníka Metoda D. Trčku CSsR. Po Veľkej večierni nasledoval Moleben k bl. Metodovi, pri ktorom veriaci vyjadrili osobné prosby za rozličné potreby. Vtedy dorazila aj pešia skupina 48 pútnikov, ktorí s kňazmi putovali z Nižného Hrabovca do Michaloviec. Archijerejskú liturgiu slávil vladyka Milan Chautur, košický eparcha, s protoigumenom Jaroslavom Štelbaským CSsR a ďalšími kňazmi. V kázni vladyka upriamil pozornosť na súčasný extrémizmus, ktorý nie je v súlade s Božím poriadkom. Za kresťanské východisko označil zrieknutie sa poloviča-tosti a ochotné zachovávanie Božieho zákona. „Kresťan nemá inú šancu, len plné kresťanstvo bez kompromisov. Katolíckosť sa prejavuje jasnými princípmi, ktoré dokazujú hĺbku viery." Ako príklad uviedol bl. Metoda, ktorý sa zriekol svojho národa, obradu, reči, aby mohol úspešne evanjelizovať gréckokatolíkov na východnom Slovensku. Po svätej liturgii boli modlitby za telesné uzdravenie s pomazaním olejom, ktorý sa dotkol relikvií blaženého Metoda.

V nedeľu slávnosť vyvrcholila archijerejskou svätou liturgiou, ktorú slávil vladyka Cyril Vasiľ z Ríma. V homílii nadviazal na Ježišovo upozornenie: „Čo osoží človekovi, keby aj celý svet získal, ale duši by uškodil?" Najcennejšiu hodnotu života treba niekedy stratiť, aby človek získal večný život. To platí nielen pre mučeníkov, ale aj pre manželov a zasvätených. Všetci sa musíme naučiť strácať, a Boh nám to hojne vynahradí. Obidve eucharistické slávenia viedol spevom Zbor sv. Jozefa z Michaloviec. Odpustová slávnosť svojím zameraním ukázala, že byť verný Kristovi môže vyžadovať veľkú obetu. Napriek tomu sa vždy oplatí. (Michal Hospodár)

www.facebook.com/grkatslovo

■ **Na Slovensku sa 15. – 22. augusta uskutočnil osobitný Týždeň modlitieb za mier a zmierenie medzi národmi**, ktorý vyhlásila Konferencia biskupov Slovenska (KBS). K spoločnej modlitbe za pokoj vo svete sa zapojili nielen veriaci na Slovensku, ale aj v zahraničí. Podobné iniciatívy prebehli aj v iných krajinách. Najnovšie vyzval k modlitbám a pôstu za mier a za prenasledovaných kresťanov brniansky biskup Vojtěch Cikrle.

■ **Členovia subkomisie KBS pre katolícke školy zasadali 21. augusta v Banskej Bystrici.** Po kontrole uznesení bola účastníkom podaná informácia z rokovania prvého neformálneho stretnutia s novým ministrom školstva Petrom Pellegrinim. Cieľom stretnutia bolo informovať ministra o aktivitách cirkevného (katolíckeho) školstva na Slovensku, o jeho smerovaní, o kvalitách výchovno-vzdelávacieho procesu a ochote pokračovať v odbornej diskusii pri tvorbe nových legislatívnych noriem v regionálnom školstve.

■ **Slovenská katolícka charita (SKCH) sa 20. augusta pridala k pomoci ľuďom na východe Ukrajiny**, ktorých zasiahol vojnový konflikt. Charita vyhlásila verejnú zbierku, ktorej výnos bude použitý na poskytovanie jedla, vody, hygieny, oblečenia, potrieb na varenie, ale aj zabezpečenie sociálneho či právneho poradenstva, psychosociálnej pomoci a ďalších urgentných potrieb pre ľudí, ktorých sa dotkol ozbrojený konflikt. Podporiť zbierku možno ľubovoľným príspevkom na číslo účtu 4008058424/7500, variabilný symbol je 217 (účet vo forme IBAN: SK46 7500 0000 0040 0805 8424), alebo priamo na stránke. Výnos zbierky bude určený aj na budovanie kapacít v postihnutej oblasti.
Okrem pomoci utečencom možno v súčasnosti prispieť aj na rozvoj malých sociálnych projektov, ktoré SKCH podporuje dlhodobo najmä v chudobných vidieckych častiach západnej Ukrajiny (napr. rehabilitačná farma či chlapčenský detský domov). Ďalšou možnosťou je podpora detí zaradených do projektu *Adopcia na diaľku*. Prostredníctvom neho môžu darcovia zo Slovenska každý mesiac podporovať štúdium detí zaradených do projektu. (www.grkatba.sk)

SLOVO 19 – 20 | 2014

V Roku rodiny

Archieparchiálna odpustová slávnosť v Ľutine

Tri dni trvala tohtoročná archieparchiálna odpustová slávnosť na najväčšom pútnickom mieste Prešovskej archieparchie v Ľutine a bola tematicky zameraná na rodinu v rámci Roka rodiny, ktorý prebieha z iniciatívy prešovského arcibiskupa metropolitu Jána Babjaka SJ. Pútnici sa zišli už v piatok 15. augusta, na samotný sviatok Zosnutia Presvätej Bohorodičky. V ten deň prešovský arcibiskup metropolita slávil v obnovenej Kaplnke Zosnutia Presvätej Bohorodičky na ľutinskej hore archijerejskú svätú liturgiu, po ktorej posvätil nielen túto kaplnku, ale aj obnovenú Kaplnku sv. Anny.

V sobotu 16. augusta púť pokračovala ďalšími sláveniami a modlitbami, medzi ktorými nemohla chýbať tradičná posviacka vody na ľutinskej hore. Súčasťou celodenného bohatého duchovného programu bolo napríklad Mariánske večeradlo, ale aj Akatist k sv. Mikulášovi, pretože práve tento svätec sa v roku 1851 niekoľkokrát zjavil na ľutinskej hore chudobnej žene Zuzane Feketeovej. Pútnici sa modlili aj panychídu či krížovú cestu. Sobotňajšie popoludnie a nočný program na ľutinskej hore aj tohto roka pripravovali niektoré hnutia a spoločenstvá. Metropolita Ján Babjak SJ sa v homílii počas večernej archijerejskej svätej liturgie v bazilike minor venoval kresťanskej rodine, o ktorej povedal, že jej prototypom má byť Svätá nazaretská rodina. „Práve rodina je privilegovaným miestom, kde sa zjavuje Boh.“ Zamyslel sa nad stavom rodín na Slovensku a apeloval na potrebu obnovy rodiny. Upozornil na viacero nešvárov v dnešnej spoločnosti a ako východisko z nich ponúkol vykupiteľské dielo Ježiša Krista. Homíliu zakončil modlitbou k Presvätej Bohorodičke za pokoj vo svete, v krajinách, kde trpia kresťania a kde sú vojnové konflikty, a za pokoj v rodinách. Spolu s ním koncelebrovali aj jeho pomocný biskup Milan Lach SJ a pomocný biskup Mukačevskej eparchie Nil Luščak OFM. Po liturgii vladyka Ján posvätil krížovú cestu v areáli baziliky a prvú dvojkaplnku Cesty svetla, ktorá povedie novým chodníkom ponad areál baziliky popod les na ľutinskú horu. Vladyka Milan Lach SJ potom slávil celonočné bdenie v bazilike a v homílii sa okrem iného vyjadril k utrpeniu kresťanov v Iraku, odkiaľ má priame správy od tamojšieho pomocného biskupa.

V nedeľu 17. augusta púť ponúkla veriacim ďalší duchovný pokrm. Nasýtenie zástupov Božím slovom a Eucharistiou priniesla predovšetkým archijerejská svätá liturgia na ľutinskej hore, ktorou slávnosť vyvrcholila. Pri oltári boli dvaja arcibiskupi metropoliti a ďalší siedmi biskupi, medzi nimi aj košický eparcha Milan Chautur CSsR a bratislavský eparcha Peter Rusnák. Metropolita Ján bol hlavným slúžiacim a niekoľkým tisícom veriacich sa prihovoril przemyšliansko-varšavský arcibiskup metropolita Ivan Martyniak. Jeho homília sa niesla v duchu Roka rodiny. Ako príjemný refrén v nej kazateľ zakaždým z iného uhla pohľadu poukázal na Bohorodičku, ktorú slovami pápeža Pia XII. nazval „všemohúcou prosbou Boha na kolenách“. A pokračoval: „Jej neustála starosť a starostlivosť o ľudskú rodinu nám hovorí, že hoci je nebo nad zemou, nie je od nás ďaleko, lebo tam je naša Matka. Aj tu pri slávení Eucharistie sa nám sprítomňuje nebo. Po Ježišovi Kristovi je Mária prvým človekom, ktorý nám sľubuje plné šťastie v súlade s prísľubom nášho vzkriesenia.“ Vyjadril aj niektoré príčiny krízy rodín – napr. sťahovanie sa, nezamestnanosť, nedostatok možností na bývanie, ľahostajnosť voči potrebám viacdetných rodín zo strany štátu a spoločnosti, ale predovšetkým príliš málo modlitby a Božieho slova v našich rodinách. „Máme si sadnúť Pánovi k nohám, počúvať Božie slovo a zachovávať ho, lebo v našich rodinách je primnoho televízie, internetu, farebných periodík, a príliš málo modlitby a Božieho slova.“

Slávnosť bola zakončená modlitbou k Svätej rodine a modlitbou k Presvätej Bohorodičke za pokoj vo svete a v rodinách, myrovaním a liturgickým sprievodom z hory k bazilike s čítaním štyroch evanjelií. Pútnici zaslali aj telegram Svätému Otcovi Františkovi. ■

Ľubomír Petrík
snímky: Mária Žarnayová

Rozhovor s otcom Johnom Zeyackom, pôvodom zo Slovenska, ktorý sprevádzal vladyku Kurta Burnetta, biskupa Passaickej eparchie v USA, počas jeho návštevy na Slovensku začiatkom júla

Otče, ste pôvodom zo Slovenska, vaši rodičia pochádzali z Trebišova a radi sa sem vraciate. Načerpáte tu stále aj nejakú novú silu, novú energiu do vášho kňazského života?
Zakaždým, keď sem prídem, som veľmi udivený a milo prekvapený, akú silu má tunajšia Gréckokatolícka cirkev. Ako si tu ľudia držia vieru, zbožnosť a navzájom si pomáhajú. To sa mi veľmi páči, vždy mi to dodá novú duchovnú silu a stále sa sem rád vraciam.

Pôsobili ste aj ako predstavený v seminári v Užhorode a teraz ste opäť v USA. V čom spočíva vaša súčasná služba pre Cirkev?
Momentálne som už na odpočinku. Keď som prišiel do Pensylvánie, už som nemal síl pracovať, a tak som požiadal o možnosť ísť na odpočinok. A po piatich rokoch mám znova trocha viac síl. Mal som čas na modlitbu, na seba i na prehlbovanie svojho duchovného života a života s Bohom.

Čiže vnímate tento čas ako veľké požehnanie od Boha?
Na budúci rok budem oslavovať 50 rokov kňazstva, takže sa radujem, že mi Boh doprial toľko rokov a mám veľkú radosť z Cirkvi tu na Slovensku i na Ukrajine. Z toho, ako rastú. Podobne ako keď v jari všetko kvitne a ožíva. Sledujem, že je tu už oveľa lepšia situácia v pastorácii, len treba na tom neustále pracovať, aby to neupadalo.

Ale napriek tomu u vás aj u nás potrebujeme novú evanjelizáciu.
Novú evanjelizáciu potrebuje celý svet. Zvlášť na západe, v USA. Lebo keď máme všetkého nadostač, už si myslíme, že nepotrebujeme Boha. Spolu s úpadkom viery prišiel i úpadok morálneho života a je veľmi ťažké získať ľudí naspäť.

Ľubomír Petrík

Usnutie Panny Márie

Drahí spolubratia v biskupskej, kňazskej a diakonskej službe, ctihodné rehoľné sestry, drahí mariánski ctitelia, milá mládež, milé deti, vážení poslucháči Rádia Lumen.

Istý profesor, môj priateľ, mi raz povedal: „Janko, pamätaj, pokiaľ máš mamu, si dieťa. Keď ti zomrie, budeš sirota.“ Moja mama zomrela vo februári tohto roka, ale aj keď mi ľudsky chýba, nestal som sa sirotou, lebo mám ešte jednu matku. Presvätú Bohorodičku.

Ani my tu zhromaždení v bazilike minor v Ľutine nie sme siroty, hoci už mnohí nemáme nažive svojich rodičov. Nik z nás nie je sirota, lebo máme v nebi našu nebeskú Matku, Pannu Máriu. Práve dnes ju oslavujeme, pripomíname si jej prechod zo zeme do neba.

Drahí mariánski pútnici!

V Prešovskej archieparchii sme celý tento rok zameraní na Svätú rodinu, lebo prežívame Rok rodiny. V našich farnostiach putuje po jednotlivých rodinách vyše 360 kópií ikony Svätej rodiny. Svätá rodina pozýva manželov spolu s deťmi ku každodennej spoločnej modlitbe v rodine. Svätá rodina má byť prototypom našich rodín. Je modelom a príkladom pre kresťanskú rodinu. Tajomstvo vtelenia Slova v lone rodiny nám zjavuje, že práve rodina je privilegovaným miestom, kde sa Boh zjavuje človeku. Treba uznať, že v skutočnosti je rodina tým riadnym a každodenným miestom stretávania sa s Kristom. Kresťanský ľud hľadí na nazaretskú rodinu ako na príklad vzťahov a lásky, ako na vzor v každej rodinnej situácii i ako na posilu v súžení. Cirkev sa obracia na nazaretskú rodinu, aby jej zverila rodiny s ich konkrétnymi situáciami radosti, nádeje i bolesti.

Položme si otázku, v akom stave sa nachádzajú dnešné rodiny na Slovensku. Odpoveď je bolestná. Mnohé rodiny, aj tie kresťanské, sú veľmi zranené, niektoré rozpadnuté, neúplné, ale predovšetkým nešťastné. Všetci vidíme, že je potreba obnoviť rodinu. Preto som sa rozhodol vyhlásiť Rok rodiny a ponúkol som kňazom i veriacim mnohé aktivity, ktoré by posilnili rodinu, prispeli k jej ozdraveniu a zabránili ďalším rozpadom rodín.

Z dôvodu veľkého ohrozenia rodín v dnešnom svete aj Svätý Otec František zvolal mimoriadnu synodu o rodine na október tohto roka do Vatikánu, aby sa synodálni otcovia zamýšľali nad situáciou dnešných rodín a hľadali možnosti, ako im účinne pomôcť. A na budúci rok sa bude konať riadne zasadnutie synody o rodine, ktorá iste ponúkne viaceré praktické riešenia na ozdravenia rodín v tomto meniacom sa svete.

Ježiš vošiel do ktorejsi dediny. Istá žena menom Marta ho prijala do svojho domu. Mala sestru Máriu, ktorá si sadla Pánovi k nohám a počúvala jeho náuku. Marta obsluhovala, bola dobrou hostiteľkou, ako mnohé naše ženy, a predsa jej Pán Ježiš povedal nie celkom lichotivé slová: „Marta, Marta, staráš sa a znepokojuješ pre mnohé veci, a predsa iba jedno je potrebné. Mária si zvolila najlepší podiel, ktorý jej nebude odňatý.“ Ženy, milé gazdinky, dobré hostiteľky, nechce sa vám vysloviť výčitka Ježišovi, že je nevďačný? Možno taká výčitka napadla v prvom momente aj štedrej hostiteľke Marte, ale neskôr iste porozumela Ježišovej náuke tak ako jej sestra Mária.

Evanjelium nás vovádza do konkrétnej rodiny, ktorú Ježiš navštívil. Žijú tu dve sestry Marta a Mária. Jedna ho začala hneď obsluhovať, hostiť. Tak ako je to aj nám všetkým prirodzené. Druhá si pokojne sadla k Ježišovi a s veľkým záujmom počúvala všetko, čo hovoril. Pán Ježiš neprišiel do ich domu preto, aby ho obsluhovali, ale preto, aby ich on duchovne nasýtil slovom života – Božím slovom. To pochopila od začiatku návštevy Mária, ktorá sedela pri jeho nohách, teda blízko pri ňom, aby ho dobre počula a zachytila všetky jeho slová.

Počúvať Ježiša je dôležitý moment v kresťanských rodinách. Ježiš chce vstupovať aj do našich rodín cez svoje slovo, ktoré sa má pravidelne čítať v rodinnom kruhu. Viem o takých rodinách, kde ho spoločne pravidelne čítajú a sýtia sa pokrmom Ježišových slov. Teším sa z takých rodín, lebo neblúdia. Sprevádza ich sám Boží Syn po ceste lásky a pravdy do večného cieľa.

V rodinách, kde sa rodičia s deťmi spoločne modlia, v rodinách, kde spoločne čítajú Božie slovo, prekvitá láska a porozumenie, lebo tieto rodiny sú otvorené a schopné prijať Božie požehnanie. Je v nich porozumenie, vzájomná úcta, láska, tolerancia a navyše, rodičia vo svetle Božieho slova vedia riešiť aj rôzne problémy, ktoré sa vyskytnú, či už s deťmi, alebo v zamestnaní.

V istej rodine starý otec oslavoval narodeniny. Osemdesiat rokov života. Prišli všetky deti aj so svojimi rodinami. Takto chceli svojmu otcovi prejaviť úctu, vďačnosť i lásku. Otca si veľmi vážia a priam s hrdosťou sa k nemu stále priznávajú: „Máme dobrého otca, dal nám všetko potrebné na život.“ A nezabudnú pridať: „Máme aj dobrú a starostlivú matku.“ Pretože sami majú dobrých rodičov, aj svoje deti dobre vychovávajú. Ich rodičia sú zbožní, preto sú aj oni zbožní. V rodičovskom dome je veľká úctu k svätej liturgii, ktorá sa v nedeľu a vo sviatok nikdy nevynechá, a preto je to tak aj v ich rodinách. Aj túto oslavu starého otca začali svätou liturgiou. Otec nepije alkohol, a preto ani jeden z piatich synov nepije. O tejto rodine platia slová Svätého písma: „Dobrý strom rodí dobré ovocie“.

Ale máme, žiaľ, aj iné príklady, kde v rodine platili iné hodnoty. Istá matka sa sťažuje: „Otče, boli sme veľmi chudobní a s manželom sme sa veľa natrápili. Mali sme štyroch synov, ktorým sme chceli dopriať tie najlepšie školy, aby sa mali lepšie než my. Dali sme im po materiálnej stránke všetko, len na jedno sme zabudli – zaštepiť do ich srdc vieru v Boha. A teraz? Majú školy aj dobré miesta, majú autá a vystavali si pekné domy, sú zabezpečení, len jedno nemajú, to, čo je najpotrebnejšie – Pána Boha. A ja sa teraz trápim a bojím sa o nich, ale aj o seba a o manžela, že sme si nesplnili svoju základnú rodičovskú povinnosť. Naše deti žijú iba pre tento svet, nemyslia na večnosť. A ja sa teraz veľmi trápim, ako len budem zomierať a ako sa budem zodpovedať za zlú výchovu a možno aj za zatratenie svojich detí a ich rodín.“

Drahí bratia a sestry! Aký rozdiel je medzi týmito dvoma rodinami. Prečo? Lebo v jednej rodine sa myslelo nielen na pozemský život, ale aj na život s Bohom a na praktizovanie viery. V druhej rodine boli v popredí iba materiálne dobrá a o Bohu sa vôbec nehovorilo (veď viera v Boha by im v tom čase mohla aj poškodiť, lebo bol pri moci tvrdý komunizmus).

Drahí bratia a sestry! Pre rodičov je najdôležitejšie, aby správne pochopili svoju rodičovskú úlohu, aby boli otvorení životu a vedeli prijať deti ako dar od Boha a napokon, aby dali deťom dobrú výchovu a hlavne, aby im odovzdali živú vieru. Potom si ich deti budú vážiť a ctiť. V starobe sa o nich dobre postarajú a nenechajú ich napospas, ako sa to dnes v modernom svete často robí. Konštatujem, že dnes časť našej strednej generácie o Pánu Bohu veľa nevie, lebo bola odchovaná komunizmom. Lepšie povedané rodičmi, ktorí zo strachu pred mocnými tohto sveta a kvôli zamestnaniu neodovzdali svojim deťom vieru v Boha. Taktiež počet detí v rodinách prudko klesol. Vraj zo strachu pred ťažkosťami života či z ekonomických dôvodov, hoci pravda je kdesi inde. Mnohé rodiny, ba možno povedať, že azda aj väčšina rodín na Slovensku, sa obmedzili na jedno či dve deti skôr z pohodlia, z vlastného egoizmu i na základe veľkej nezamestnanosti, ale aj pod vplyvom masmediálnej propagandy, ktorá už desaťročie masíruje naše mozgy. A preto sa nečudujme, že Slovensko ako národ vymiera. Neviem, komu sa to páči a komu na tom tak veľmi záleží.

A ten čierny scenár, ktorý nám hrozí, je taký, že Slovensko bude musieť prijímať emigrantov z rôznych chudobnejších krajín, aby sa mal kto postarať o našu prestarnutú generáciu i o našich vlastných starých rodičov.

Je veľa rodín na Slovensku, kde chýbajú otcovia či matky, ktorí sú dlhodobo odcestovaní za prácou v zahraničí. To tiež zle vplýva na rodinný život a na výchovu detí. Tu iba skonštatujem, že zlodejčina tých, ktorí sa stali milionármi z večera do rána a ožobráčili tak mnoho rodín, volá k Bohu o pomstu. Vyzývam ich, aby sa obrátili a rozdali svoje milióny, ktoré nečestne získali, tam, kde sú potrebné – napríklad núdznym rodinám a aby v pokání prežili zvyšok svojho života, ale s pokojným svedomím; aby sa im vrátil pokoj do srdca a nedoľahol na nich večný trest.

Za najhoršie považujem to, že rodiny nevedia riešiť svoje problémy a pri najmenších ťažkostiach sa rozvádzajú, nehľadiac na osudy detí, ktorým rozvedení pripravujú veľmi ťažkú budúcnosť. Pozvite Ježiša do svojich bytov, do svojich domov, do svojich rodín a začnite sa modliť a prosiť o svetlo a silu Svätého Ducha, a prekonáte svoje ťažkosti, dostanete silu dobre ich doriešiť a vráti sa vám prvotná láska i neha.

O tzv. nových a moderných spôsoboch života, ktoré sa dnes priam nasilu natláčajú každou možnou formou, ale najmä cez médiá, hlasnú a násilnú propagandu, a chcú všetko, čo bolo doteraz, obrátiť naruby, radšej ani nebudem hovoriť. Iba skonštatujem, že títo ľudia sa sami potrestajú a zničia si svoje pozemské i večné šťastie. Len chcem upozorniť, aby sme sa my ostatní mali na pozore a nedali sa zavliecť touto skupinou pomýlených ľudí do nešťastia.

Začiatkom týždňa médiá poskytli správu o ankete *Homofób roka*. Nekomentujem, iba skonštatujem, že táto anketa, ktorá sa vysmiala z KBS a z ďalších štyroch ľudí, ich vlastne iba vyznamenala. Som hrdý na toto vyznamenanie a úprimne všetkým, ktorých táto anketa chcela ponížiť, potupiť a vysmiať, zo srdca blahoželám. Ukázali, že im nejde o lacnú chválu sveta, ale o čisté svedomie, o hodnoty ducha a o dobro národa.

Panna Mária spoznala Boží plán so sebou, ale porozumela aj Božiemu plánu s celým ľudstvom, jeho záchrane cez vykupiteľské dielo svojho Syna Ježiša Krista.

Aj sv. Jozef spoznal Boží plán, lebo bol muž spravodlivý, mimoriadne pracovitý a citlivý na Božie vnuknutia.

A tá najdôležitejšia osoba Svätej rodiny – Boží Syn Ježiš Kristus prišiel na svet ako dieťa. Ponížil sa, lebo má rád všetkých ľudí a záleží mu na šťastí každého človeka. Preto nás prišiel zachrániť vykúpením, ktoré uskutočnil svojím utrpením, potupnou smrťou na kríži a víťazným vzkriesením. Ponúkol nám všetkým vstupenku do neba (pravda, ak o ňu stojíme), ale nesmieme ju stratiť. Máme si ju privlastniť dobrým kresťanským životom podľa evanjelia. Lebo k viere sa nestačí iba hlásiť. Treba ju životom dokázať, a to nie iba raz, ale každý deň počas celého života.

Drahí mariánski ctitelia, drahé rodiny, drahí bratia a sestry, milí poslucháči Rádia Lumen!

Nasledujme príklad Svätej rodiny. Každý z nás má v nej vynikajúci vzor. Otcovia, matky aj deti. Dnes vidíme Bohorodičku, ako sa po nádherne prežitom pozemskom živote stretáva v nebi s nebeským Otcom za prítomnosti svojho Božieho Syna Ježiša Krista a Svätého Ducha. Veď je nanebovzatá a korunovaná slávou.

Raz sa uskutoční aj naše stretnutie s Bohom z tváre do tváre. Modlime sa, aby sme dobre obstáli, a prosme Bohorodičku o pomoc. Najviac závisí od nás. Od nášho každodenného života, od nášho zmýšľania, od našich skutkov a od našej slobodnej vôle. Šťastnú večnosť s Bohom si pripravujeme na tejto zemi obyčajnými skutkami, ktoré sa snažme konať s láskou a v stave posvätenia Božej milosti. Takto budú mať naše skutky nie cenu striebra, zlata, ale cenu večného života.

Drahí bratia a sestry, drahí mariánski ctitelia! Boli sme stvorení pre vyššie veci, boli sme stvorení pre nebo. Túto vetu s radosťou často opakoval nielen sv. Ignác z Loyoly, ale aj iní svätci. Všetci ľudia sú stvorení pre večný život s Bohom, čiže pre svätosť.

Záver homílie chcem predniesť vo forme modlitby, ktorú som sa modlil pred týždňom na mariánskom mieste v Šašovej ešte predtým, než KBS vydala modlitbu za mier. Poprosím vás, aby ste sa všetci sústredili a v duchu sa modlili so mnou:

Drahá naša nebeská Matka, ty vidíš veľkú duchovnú biedu v dnešnom svete. Na viacerých miestach sa zapaľujú vojnové konflikty. Na Strednom východe sú kresťania systematicky vyvražďovaní. Nenávisť a zloba víťazí aj na Ukrajine, kde zomierajú nevinní ľudia na obidvoch stranách. Ani Izrael s Palestínou sa nevedia zmieriť a zbytočne vyhasínajú nevinné životy. Tieto konflikty vo svete majú pôvod v srdci človeka. Tam sa rodí zloba a nenávisť, tam,

v srdci človeka, ktoré ovláda hriech, vzniká nevera voči Bohu i voči svojim blížnym. Pýcha, ktorá je základom každého hriechu, sebectvo a pohodlie odcudzuje aj manželov navzájom, nehľadiac na ďalšie osudy ich detí. Koľko manželstiev vo svete sa aktuálne nachádza v kríze? Vieme to spočítať? Iste je to hrozivé číslo. Drahá naša nebeská Matka, prečo toto všetko? Lebo človek neprijíma Boží plán svätosti a vydáva sa na vlastnú cestu hriechu, čo znamená, že sa vydáva na cestu sebazničenia a rúti sa do večnej záhuby.

Drahá naša nebeská Matka! Ty vidíš toto veľké nešťastie pomýlených ľudí po celom svete. Zdá sa, akoby víťazil tvoj úhlavný nepriateľ diabol. A predsa ty si zvíťazila nad zlým duchom.

Drahá naša nebeská Matka! Dôverujeme ti, lebo si nás doposiaľ nikdy nesklamala. Veď koľkí už kľačali pred tvojou milostivou ikonou tu i na mnohých pútnických miestach a ty si im pomohla! Pomôž i nám všetkým, ktorí sme zhromaždení na tejto slávnosti.

Bohorodička, odprosujeme ťa za každú neveru nášho srdca, za pýchu, nelásku a za každý hriech, ktorým sme urazili tvojho Syna Ježiša. Odprosujeme ťa za milióny vyhasnutých životov pri potratoch, za genocídy vo svete a za všetky vyhasnuté životy vo vojnových konfliktoch. Odprosujeme ťa za hriechy biskupov, kňazov, rehoľníkov a všetkých zasvätených osôb, za pohoršenia, ktoré sme spôsobili. Odprosujeme ťa za hriechy vlažných kresťanov i všetkých tu prítomných.

Bohorodička, vrúcne ťa prosíme, zasiahni, pomôž nám a nedovoľ vzplanúť novej svetovej vojne, ktorá nám hrozí pre ľudskú pýchu a tvrdé srdcia zodpovedných politikov. Uhas svojím príhovorom u svojho Syna všetky vojnové konflikty, ochraňuj kresťanov na Strednom východe i na celom svete, vypros jednotu a porozumenie v našich rodinách, pomôž našim rozpadajúcim sa rodinám, aby si manželia znova našli cestu k sebe. Zachovaj deťom otcov a matky, upros svojho Syna, aby odpustil hriechy celého ľudstva, a vypros veľké Božie milosrdenstvo pre všetkých hriešnikov i pre každého z nás.

Naša drahá nebeská Matka, zverujeme sa všetci pod tvoju ochranu, prijmi naše modlitby a vypočuj ich. Amen. ■

Mons. Ján Babjak SJ,
prešovský arcibiskup metropolita
(homília prednesená na odpustovej slávnosti v sobotu 16. augusta 2014 v bazilike minor v Ľutine)

Mária nás očakáva v nebi!

Drahý náš otec metropolita Ján, najdôstojnejší vladykovia, vážení otcovia, bratia v rehoľnej službe, predstavitelia štátnych inštitúcií a vy, najdrahší pútnici, ktorí ste si sadli ku Kristovmu stolu, aby ste počúvali jeho slová a učili sa ceste, ktorou kráčala k nebu Presvätá Panna Mária v ľudskej rodine. Pozdravujem aj posluchášov Rádia Lumen. Tu v Prešovskej archieparchii slávite rok zasvätený rodine.

„Nepoškvrnená Bohorodička, vždy Panna, bola po ukončení pozemského putovania životom vzatá s telom a dušou do nebeskej slávy," takto v krátkosti vystihol túto pravdu Svätý Otec Pius XII. v apoštolskej konštitúcii z roku 1950. Ale táto pravda, o ktorej píše pápež, siaha do hlbín našich dejín spásy, siaha k prvej ľudskej rodine. Tam, kde nachádzame prvý hriech Evy a Adama, po ktorom do sveta vstupuje smrť. Ale tam sa zjavuje aj pomoc pre každú ľudskú rodinu. Nebeský Otec nám posiela prísľub – nevestu, ktorá premôže satana.

„Nepriateľstvo ustanovujem medzi tebou a ženou, medzi tvojím potomstvom a jej potomstvom, ono ti rozšliape hlavu a ty mu zraníš pätu." (Gn 3, 15)

Tieto slová sa stali nádejou pre vyvolený národ, ktorý vo svojich rodinách očakával príchod Mesiáša – Spasiteľa. V rodinách Abraháma, Izáka, Jakuba, v osobe svätých žien – v nich vidíme ikony Bohorodičky. Prorok Izaiáš v slove k Acházovej rodine a rodine Izraela povedal: „Nebojte sa. Hľa, panna počne a porodí syna, a dajú mu meno Emanuel, čo v preklade znamená: Boh s nami."

Teda tieto úžasné ikony Starej zmluvy sa stávajú skutočnosťou. Odveké Božie Slovo – Ježiš sa stáva telom. Boží posol sa obracia k Márii v Nazarete s pozdravom: „Raduj sa, milosti plná, Pán s tebou!" Ona sa nad jeho slovami zarazila a rozmýšľala, čo znamená takýto pozdrav. Anjel jej povedal: „Neboj sa, Mária, našla si milosť u Boha. Počneš a porodíš syna, a dáš mu meno Ježiš. On bude veľký a bude sa volať synom Najvyššieho. Pán Boh mu dá trón jeho otca Dávida, naveky bude kraľovať nad Jakubovým rodom a jeho kráľovstvu nebude konca." Mária povedala anjelovi: „Ako sa to stane, veď ja muža nepoznám?" Anjel jej odpovedal: „Duch Svätý zostúpi na teba a moc Najvyššieho ťa zatieni. A preto aj dieťa bude sa volať svätým, bude to Boží Syn." (...) Mária povedala: „Hľa, služobnica Pána, nech sa mi stane podľa tvojho slova." (Lk 1, 28 – 38) Svätý Jozef o tomto tajomstve nevie, ale Ježiš musí mať pozemského otca, lebo prichádza na svet v skutočnej rodine. Preto sa Mária ponáhľa k sv. Alžbete, aby bola nápomocná rodine, slúžila jej! Alžbeta povie Márii: „Blažená si, lebo si uverila." A tak dáva Mária počas Ježišovho narodenia všetkým rodinám, pastierom radosť a nádej, a všetci sa tešia spolu s ňou, a vyjadrujú radosť z toho, že Boh prišiel na svet.

Mudrci sa po tom, čo sa poklonili Božiemu Synovi, narodenému z Panny Márie, vracajú do svojich krajín inou cestou.

Čo to znamená? Znamená to, že uverili a zmenili cestu svojho života po stretnutí s touto skromnou svätou rodinou – Ježišom, Máriou a Jozefom. Táto rodina privádza neskôr Ježiša do svätyne, kde spolu s Božím Synom zotrváva v modlitbe.

Bratia a sestry, ako vyzerajú naše rodiny? Sú našou cestou, ktorá vedie k svätosti, k nebu a k nášmu pripodobneniu sa Bohu? Stretávame na našej ceste Máriu s Ježišom tak, ako boli prítomní na svadbe v Káne Galilejskej?

Pri čítaní evanjelia sa nám zdá, že to bola obyčajná svadba. Ale nie, nebola to obyčajná slávnosť, ale symbol neba, spásy ľudstva. Je to obraz Cirkvi, v ktorej je Ježiš a jeho Presvätá Matka. Je to tiež ikona našej kresťanskej rodiny, ktorá pozostáva z muža a ženy – ako nás učí Druhý vatikánsky koncil. Je to domáca cirkev, v ktorej sú rodičia ohlasovateľmi, prinášajú obetu svojho života, veľmi často aj ťažkej práce a vrúcnych modlitieb.

Vtedy v našom mene hovorí Mária svojmu Synovi: „Nemajú vína." A nám hovorí: „Robte, čo vám môj Syn káže." A on premení vodu nášho každodenného života na sviatosť manželstva, aby všetci – mladí, ako aj hostia – dosiahli vo svojich rodinách nebo. Toto je svätá domáca cirkev, ktorú máme utvárať spolu s Máriou a Ježišom, ktorá je ale dnes veľmi ohrozená. Naráža na mnohé pokusy dať našej rodine svetský charakter – a pre takéto obyčajné dôvody je rodina obratá o svätosť a sviatostný charakter – a postavená proti vôli a požehnaniu Božieho Syna a jeho svätej Cirkvi.

Náuka, ktorá plynie zo svetskej televízie a internetu, sa snaží pretransformovať kresťanské manželstvo na obyčajnú dohodu dvoch ľudí – partnerov v spoločných záležitostiach – a nazývať manželstvom aj zväzok ľudí rovnakého pohlavia. Ako raz povedal istý človek, v matrike napísali v kolónke „rodičia" výraz „partner" namiesto „muž". Ale partnerom môže byť ktokoľvek, je ním aj človek pri spoločnej zábave, hraní kariet alebo futbalu – ale nie je to tak v manželskom živote.

Nesmieme zabúdať, čo hovorí Božie slovo o posvätnosti manželstva: „Toto tajomstvo je veľké, podľa vzoru Krista a Cirkvi... a čo Boh spojil, človek nech nerozdeľuje... Dnes je tak mnoho rozvodov, lebo sa nectí ľudské telo a život, povolaný Bohom, aby sa stávalo prostriedkom svätosti a malo účasť na jeho nebeskej sláve". (sv. Ján Pavol II.)

Rôzne skúsenosti bezbožnosti – genetická manipulácia, oplodnenie *in vitro*, eugenika, potraty a pod. ničia život!

Príčiny sú rôzne: sťahovanie sa, nezamestnanosť, nedostatok možností na bývanie, nedostatok materských škôl, sociálne nízka úroveň obyvateľstva, nedostatočná zdravotná starostlivosť, ľahostajnosť voči potrebám viacdetných rodín zo strany štátu či spoločnosti a pod.

O toto sa musí starať štát aj samotné rodiny. Mária sa modlila a počúvala Božie slovo. Kráčala životom s nádejou, láskou a vierou. Taká istá má byť aj naša životná rodinná cesta.

Svätý Ján Pavol II., ktorému v detstve zomrela mama, píše: „Miloval som pohľad na otca, keď sa modlil, padal na kolená, viedol nás do Cirkvi." Alebo sa pozrime na život svätej Gianny Beretty-Mollovej, talianskej ženy, ktorá milovala svojho manžela veľkou láskou, ale keď ochorela a bola tehotná, vybrala si život pre dieťa a pre seba nebo. Jej dieťa, ktoré porodila sama zomierajúc, bolo prítomné na jej kanonizácii.

Aj nám sa treba zamyslieť nad naším životom, ako sme počuli – máme si sadnúť, počúvať Božie slovo a zachovávať ho, lebo v našich rodinách je primnoho televízie, internetu, farebných periodík, a príliš málo modlitby a Božieho slova.

Pápež František 30. júla napísal na *twitteri* rodinám: „Prajem každej rodine, aby začala a obnovila domácu modlitbu. Pomôže nám lepšie pochopiť samých seba v našich rodinách a naučí nás vzájomne si odpúšťať." A takáto rodinná cesta nás povedie k nebu.

Celý život Božej Matky bol neustálou cestou k Bohu a ľuďom. Od Boha prijíma trápenie a vo svojom srdci ostáva oddanou Bohu v láske.

Mária je pre nás učiteľkou viery a odovzdanosti Bohu. Zosnutie Presvätej Bohorodičky nám pripomína, že jej cesta k Bohu je zároveň našou cestou. Mária ňou kráča so svojím Synom – Spasiteľom každého človeka. Svedčí o Bohu, ktorý očakáva každého z nás. Naša cesta vedie k večnosti a k nebu.

Na kríži Ježiš hovorí Jánovi: „Hľa, tvoja matka." A od tej hodiny si ju učeník vzal k sebe. Zdalo by sa, že Ján zobral Máriu k sebe, aby sa o ňu staral. Ale Ježiš nám dal svoju Matku, aby sa ona starala o nás. V tropári zosnutia voláme, aby nás neopúšťala a ďalej sa modlila za nás. Tak aj dnes ostáva s nami, s našimi rodinami, a ukazuje nám cestu k pravému domovu.

Osobitne je prítomná tam, kde je mnoho bolesti, morálneho a fyzického utrpenia, ale aj z tejto ľudskej tragédie nás chce vyvádzať a vraví nám, že aj uprostred veľkého utrpenia ostáva nádej na víťazstvo nad zlom.

Naša úžasná stichira z liturgie hovorí: „Ja viem, že ty môžeš všetko, ak len chceš," a druhá, v ktorej sa obraciame k Sudcovi, pred ktorého sa raz postavíme: „Nemôžeš nás opustiť, lebo sa za nás modlí tvoja Presvätá Matka Mária". A Svätý Otec v encyklike *Caeli Reginam* nazýva Božiu Matku „všemohúcou prosbou Boha na kolenách".

V nebi sa náš život už neskončí, nebude ničím ohrozený, neprinesie nám slzy a utrpenie.

Boží Syn vstal z mŕtvych a vystúpil do neba. Jeho najsvätejšia Matka bola s telom a dušou vzatá do neba, ba už na zemi bola svedkom neba. Jej neustála starosť a starostlivosť o ľudskú rodinu nám hovorí, že hoci je nebo nad zemou, nie je od nás ďaleko, lebo tam je naša Matka.

V milosti, o ktorej Mária svedčí vo svojom zosnutí, vidíme Boží úmysel vo vzťahu k všetkým ľuďom, počínajúc našimi prarodičmi Adamom a Evou.

Po Ježišovi Kristovi je Mária prvým človekom, ktorý nám sľubuje plné šťastie v súlade s prísľubom nášho vzkriesenia. Amen. ■

Mons. Ivan Martyniak, przemyšliansko-varšavský arcibiskup metropolita
(homília prednesená na odpustovej slávnosti v nedeľu 17. augusta 2014 v bazilike minor v Ľutine)

Deklarácia o náboženskej slobode
Dignitatis humanae

Náboženská sloboda patrí do celku ľudských práv a slobôd, ktoré by mali byť rešpektované na celom svete. Koncilová deklarácia sa zaoberala touto témou preto, lebo zachovávanie tejto špecifickej náboženskej slobody sa vo svete porušuje napriek rôznym dokumentom, ktoré ju majú garantovať a chrániť. Ešte pred vyše dvadsiatimi piatimi rokmi sme zažívali náboženský útlak na vlastnej koži.

Náboženská sloboda

Otcovia koncilu v úvode vyhlasujú, že každý človek má vo svojom svedomí povinnosť hľadať pravdu a keď ju pozná, má ju prijať a zachovávať. V prvej kapitole sa pojednáva o všeobecných aspektoch náboženskej slobody. Zdôrazňuje sa, že ľudská osoba má právo na náboženskú slobodu. Náboženská sloboda spočíva v tom, že všetci ľudia musia byť chránení pred donucovaním zo strany akejkoľvek ľudskej moci tak, aby v náboženskej oblasti nikto nebol nútený konať proti svojmu svedomiu (porov. DH 2). Právo na náboženskú slobodu je zakorenené v dôstojnosti ľudskej osoby a občianska spoločnosť ho iba právne potvrdzuje. Preto všetci jednotlivci, ktorí dospeli k náboženskej viere, ju majú právo slobodne aj vyznávať, a to vnútornými úkonmi i navonok. Ak sa verejná moc postaví proti tejto slobode, stavia sa proti Bohu, ktorý toto právo garantuje. Keďže ľudská bytosť je spoločenskej povahy, náboženská sloboda sa dotýka aj spoločenstiev. Konkrétne to znamená, že náboženské spoločenstvá majú mať právo slobodne rozvíjať svoju činnosť, slovom i písmom šíriť vieru, zriaďovať potrebné združenia, spolky a pod. Deklarácia ďalej učí, že rodičia majú právo určiť, akú náboženskú výchovu dostanú ich deti. Občianska vrchnosť musí chrániť náboženskú slobodu spravodlivými zákonmi a inými vhodnými prostriedkami tvoriť priaznivé podmienky na rozvoj náboženského života (porov. DH 6).

Božie zjavenie

V druhej kapitole s názvom *Náboženská sloboda vo svetle Zjavenia* sa hovorí, že učenie o náboženskej slobode má svoje korene v Božom zjavení a že úkon viery je samou svojou podstatou slobodný a že teda k viere sa nesmie nikto nútiť. Boh stvoril človeka slobodného, pozýva ho k dialógu so sebou, ale nenúti ho. Príkladom je tu Ježiš Kristus, ktorý slovom i zázrakmi vzbudzoval a posilňoval vieru svojich poslucháčov. Apoštoli sa rozišli do celého sveta, aby ho podmanili silou Božieho slova a nie mečom. Preto má Cirkev nasledovať Krista i apoštolov, uznávať náboženskú slobodu v súlade s dôstojnosťou človeka a s Božím zjavením. Samotná Cirkev má mať takú slobodu vo svojej činnosti, ktorá jej nebráni v starostlivosti o spásu ľudí. Táto sloboda je posvätná, lebo ju Kristus nadobudol svojou vlastnou krvou. „Sloboda Cirkvi je základným princípom vo vzťahoch medzi Cirkvou, verejnou mocou a celým občianskym zriadením.“ (DH 13) V našej krajine je právne zakotvená slobodná činnosť Katolíckej cirkvi v medzištátnej zmluve medzi Svätou stolicou a Slovenskou republikou. Nakoniec sa hovorí o poslaní Cirkvi učiť všetky národy (porov. Mt 28, 19). Veriaci sú nabádaní, aby svedomito a bedlivo sledovali učenie Magistéria, lebo Katolícka cirkev je učiteľkou pravdy. Poznanie pravdy vedie podľa Kristových slov k pravej vnútornej slobode. Učeníkov viaže vážna povinnosť čoraz dôkladnejšie poznať Kristovu pravdu, verne ju ohlasovať a odvážne ju brániť, s vylúčením prostriedkov, ktoré protirečia duchu evanjelia (porov. DH 14).

V závere dokumentu sa spomína, že nechýbajú režimy, ktoré vo svojich ústavách síce uznávajú náboženskú slobodu, ale verejná moc robí všetko pre to, aby odviedla ľudí od vyznávania viery, a náboženským spoločnostiam spôsobuje veľké ťažkosti alebo ich dokonca vystavuje ich život nebezpečenstvu. Deklarácia vyzýva katolíkov a prosí všetkých ľudí, aby čo najpozornejšie uvažovali o tom, ako veľmi je náboženská sloboda potrebná. ■

Michal Hospodár

ilustr. snímka: insidethevatican.com

Manželská plodnosť

Treťou charakteristikou manželskej lásky je **plodnosť**. Podľa Svätého Otca Františka Ježišova láska robí Cirkev plodnou novými deťmi, novými krstmi, a Cirkev touto manželskou plodnosťou rastie. V manželstve môže byť táto plodnosť vystavená skúške, najmä vtedy, keď deti neprichádzajú alebo sú choré. Existujú páry, ktoré v týchto skúškach hľadia na Ježiša a čerpajú silu z plodnosti jeho vzťahu s Cirkvou. Na druhej strane sú tu aj manželstvá sterilné z vlastnej vôle, ktoré sa Ježišovi nepáčia, ako zdôraznil Svätý Otec:

„Sú manželstvá, ktoré nechcú deti, ktoré chcú zostať bez plodnosti. Táto kultúra blahobytu spred desiatich rokov nás presvedčila: ‚Je predsa lepšie nemať deti! Je to oveľa lepšie! Takto môžeš cestovať a spoznávať svet na dovolenkách, môžeš mať chatu na vidieku, byť spokojný.‘ Je predsa lepšie, možno aj pohodlnejšie mať šteniatko, dve mačky. Láska smeruje k dvom mačkám a šteniatku. Je to pravda či nie? Videli ste to? A nakoniec toto manželstvo prichádza k starobe v osamelosti, s trpkosťou nedobrej samoty. Toto nie je plodné manželstvo, nerobí tak ako Ježiš so svojou Cirkvou: on ju robí plodnou.“ (homília z 2. júna 2014)

Pred štyridsiatimi rokmi som študoval na C-MBF v Bratislave. Vtedy sa jeden náš spolubrat bohoslovec Janko Salanci učil hrať na gitare. Spieval dookola jednu pieseň, ktorá nám všetkým vtedy liezla na nervy. Jej text som si dobre zapamätal. Dnes vidím, aký je pravdivý: „Lásky sa najedia domáci psíčkovia, materské šaty sa do módy nehodia. Deti bez rodičov nikomu nevadia, rodičia bez detí ľahšie si poradia...“

Vtedy pred štyridsiatimi rokmi som tieto slová nevnímal tak jasne, ako ich vnímam dnes. Vyvstáva otázka, čo robiť. Veď takýmto egoizmom dnešných ľudí Slovensko vymiera. Odpoveď hľadajme v Božom slove. Skutočne treba žiť podľa Božieho slova. Ono nás pozýva k plnému životu podľa Božieho plánu, a teda aj k odovzdávaniu života. Pán Boh už v raji požehnal prvým prarodičom: „Ploďte sa a množte sa, a naplňte zem!“ (Gen 1, 28)

Jedným z cieľov manželskej lásky je plodnosť – odovzdávanie života novým ľuďom, vlastným deťom. A deti sú pre manželov najväčší dar. Rodičia ocenia tento dar už počas pozemského života (keď ich dobre vychovajú), a hlavne v starobe, keď budú potrebovať ich pomoc. Egoistickí rodičia v starobe často zakúšajú samotu, opustenosť, ale aj výčitky svedomia. A to ich môže priviesť až k zúfalstvu. Predíďme týmto neblahým javom verným životom podľa Božieho slova.

Mons. Ján Babjak SJ

Vydať sa na cestu

Svätý Otec František vo svojom posolstve k medzinárodnému stretnutiu Federácie skautov Európy povzbudzuje takto: „Aby sme spoznali Ježiša, musíme sa vydať na cestu. A cestou objavujeme, že Boh sa dáva spoznať viacerými spôsobmi: v kráse jeho stvorenia, v tom, keď vstupuje s láskou do našich osobných dejín, vo vzťahoch bratstva a služby, ktoré si vytvárame s našimi blížnymi. V Riu de Janeiro som poukázal na tri etapy, ktoré sú dôležité pri odpovedi na Ježišovu výzvu: Choďte bez strachu, aby ste slúžili. Ak prijmeme Pánovo pozvanie prísť k nemu a zažiť skúsenosť jeho lásky, ktorá napĺňa naše srdcia radosťou, vtedy Pán odstraňuje každý strach: strach z Boha, strach z druhých, strach čeliť životným skúškam. A posiela nás ohlasovať jeho lásku až po kraj sveta, slúžiť blížnemu na najodľahlejších perifériách. Toto je však možné, iba ak pestujeme naše priateľstvo s Ježišom, usilujúc sa čím častejšie sa s ním stretávať, predovšetkým v jeho slove a vo sviatostiach.“ (úryvok posolstva zo 4. augusta 2014)

Rodina – centrum lásky

Pápež František podporil svojím posolstvom latinskoamerický kongres o pastorácii rodín aj týmito slovami: „Čo je rodina? Napriek jej najbolestnejším problémom a najnaliehavejším potrebám je rodina centrom lásky, kde vládne zákon úcty a spoločenstva, schopný odolať útokom manipulácie a dominancie svetských centier moci. Pri rodinnom krbe domova je človek prirodzene a harmonicky integrovaný do ľudskej skupiny, prekonávajúc falošný protiklad medzi jednotlivcom a spoločnosťou. V lone rodiny nikto nie je odsúvaný. Ako staršie osoby, tak i deti tu nachádzajú prijatie. Kultúra stretnutia a dialógu, otvorenosti k solidarite a transcendencii majú v nej svoju kolísku. Vďaka skúsenosti založenej na rodinnej láske človek rastie aj vo svojej otvorenosti k Bohu ako Otcovi. V nej sa odráža Boží obraz vo svojom najhlbšom tajomstve a rodina týmto spôsobom umožňuje vidieť ľudskú lásku ako znak a sprítomnenie Božej lásky. Vo vedomí toho, že rodinná láska zušľachťuje všetko, čo človek robí, tým, že tomu dáva pridanú hodnotu, je dôležité podporovať rodiny, aby pestovali zdravé vzťahy medzi svojimi členmi, aby si vedeli navzájom povedať: odpusť, vďaka, prosím, a obrátiť sa na Boha krásnym menom: Otec.“ (úryvok posolstva zo 6. augusta 2014)

Istota viery

Pred modlitbou *Anjel Pána* Svätý Otec František priblížil veriacim evanjeliový príbeh o búrke na mori z Matúšovho evanjelia. Povedal: „Bez Ježiša, vzdialení od Ježiša cítime sa ustráchaní a neschopní až do tej miery, že rozmýšľame, že to nezvládneme: chýba viera! Ale Ježiš je vždy s nami, možno skrytý, ale prítomný a pripravený nás podoprieť. Toto je účinný obraz Cirkvi: loďka, ktorá musí čeliť búrkam a niekedy sa zdá byť na hranici prevrátenia. To, čo ju zachraňuje, nie sú kvality a odvaha jej ľudí, ale viera, ktorá umožňuje kráčať aj v tme, uprostred ťažkostí. Viera nám dáva istotu, že Ježiš je prítomný vždy nablízku, že jeho ruka nás zachytí, aby nás vytrhla z ohrozenia. Všetci sme na tejto lodi a tu sa cítime v bezpečí napriek našim limitom a našim slabostiam. Sme v bezpečí predovšetkým vtedy, keď vieme pokľaknúť a klaňať sa Ježišovi: klaňať sa Ježišovi, jedinému Pánovi nášho života. K tomuto nás vždy volá naša Matka Panna Mária. Obracajme sa k nej s dôverou.“ (úryvok príhovoru z 10. augusta 2014)

Ak hromadíš bohatstvo ako poklad, ukradne ti dušu. (*Twitter* Svätého Otca Františka z 5. augusta 2014)

Násilie nemožno poraziť ďalším násilím. Pane, daruj pokoj našim dňom! (*Twitter* Svätého Otca Františka z 9. augusta 2014)

Milí mladí, Kristus vás vyzýva k pozornosti a bdelosti, aby ste rozoznali, čo je v živote skutočne dôležité. (*Twitter* Svätého Otca Františka z 15. augusta 2014)

podľa www.radiovaticana.org

pripravil Marek Baran

ilustr. snímka: www.themalaysianinsider.com

Stredobod záujmu

Kedy vznikla *Aliancia za rodinu* a čo je jej hlavným cieľom?

Verešová: Aliancia za rodinu bola vyhlásená na tlačovej konferencii v minulom roku, 12. 12. o dvanástej. Schválne pripomínam tento symbolický dátum a čas, pretože bol najvyšší čas začať, aj na Slovensku, brániť prirodzenú rodinu a zabrániť experimentovaniu na deťoch. *Aliancia za rodinu* je občianska iniciatíva organizácií a jednotlivcov. Neviaže sa na žiadnu ideológiu, vierovyznanie ani politickú stranu. V súčasnosti ju podporuje 109 organizácií, väčšinou venujúcich sa sociálnej pomoci členom rodín ohrozených sociálnym vylúčením, a ochrane a presadzovaniu ľudských práv. Ambíciou *Aliancie za rodinu* je vytvoriť mohutné celospoločenské hnutie, ktoré sa postaví za manželstvo a rodinu, za ich dôležitosť a výnimočnosť.

Realizujete referendum týkajúce sa podpory rodiny v Ústave SR. Prečo považujete za dôležité takúto podporu rodiny?

Chromík: Referendum je nástroj, ktorým sa prejavuje vôľa ľudu. Samozrejme, boli by sme radšej, keby samotná Národná rada SR prijala do Ústavy SR otázky, ktoré sme chceli ľuďom položiť v referende. Nepodarilo sa nám, bohužiaľ, presvedčiť politikov, aby prijali v čase prijímania Ústavy SR, kde sa zakotvilo manželstvo medzi mužom a ženou, aj vyriešenie adopcií detí, ktoré potrebujú vždy otca a mamu, výnimočnosť manželstva v právach a povinnostiach ani ochranu rodičov pred stíhaním v prípade nesúhlasu s výučbou ideologických nezmyslov v školách. Náš pozmeňujúci návrh, ktorý sme predkladali, cez poslancov neprešiel. Referendum je preto možnosť, ako ukázať politikom, že nám na rodine záleží. Že sa nemusia báť prichádzať s týmto normálnym názorom do parlamentu ani do Európy.

KDH a Smer zmenili Ústavu SR a zakotvili tam podporu tradičnej rodiny. Čo prináša váš návrh?

Chromík: Náš návrh ide k podstate veci, a to k deťom, k výnimočnosti manželstva a výchove. Jednoducho, pre deti je najlepšie mať otca a mamu nastálo. Ani opustené deti nemajú byť menejcenné, tiež si zaslúžia ocka a mamu pri adopcii. Český politik Tomio Okamura, ktorý vyrastal v detskom domove, pred pár dňami, keď sa v Čechách rozprúdila debata o adopciách detí homosexuálmi, povedal: „Neviem si predstaviť, že by si mňa, bezbranné dieťa, adoptoval homosexuálny pár." Ako môže niekto takéto niečo presadzovať? Náš zákon je dobrý a chceme jeho uchovanie. Kam však vedie zakotvenie registrovaných partnerstiev, vidíme už teraz na príklade z Česka. Napriek sľubom, že to im stačí, už sú tu adopcie. A to nehovorím o výrobe detí na objednávku, o vynosení dieťaťa na objednávku chudobnými ženami v Indii či v Thajsku a pod. Bohužiaľ, ak sa začne ísť zlým smerom, nemá to konca.

Ako nás a našu rodinu ohrozujú registrované partnerstvá? Na prvý pohľad nijako. Bohužiaľ, ide o omyl. Ak stanovíte povinnosť za rovnakú cenu vykupovať zlato a bronz, ovplyvní to cenu zlata? Určite áno. Ak určíte sociálnu dávku vo výške priemernej mzdy pre nezamestnaných, ktorí nechcú pracovať, ovplyvní to zamestnaných? Hoci by sa mohlo zdať, že nie, opak je pravdou. Manželstvá sú tu nielen pre zábavu, pre emocionálne uspokojenie potrieb, majú viac krásnych úloh – vznik nového života, výchovu detí. Ukázať deťom vzor otca a mamy, aby sa aj ony naučili preniesť zázrak života ďalej. Je také nepochopiteľné, že je tento vzťah medzi mužom a ženou niečo viac? Rodina zvíťazí svojimi pozitívami nad akýmkoľvek iným zväzkom párov rovnakého pohlavia. Bohužiaľ, v Európe sa toho deje toľko, až z toho mrazí.

Keď štát, lepšie povedané, keď my všetci uznáme takéto vzťahy zákonom ako dobré, prinesie to veľa nedobrých zmien. Deti si nebudú môcť vybrať, do akej rodiny budú adoptované. Či to bude otec a matka, alebo dvaja muži, či dve ženy. Tieto zväzky budú položené na roveň manželstva, čo môže priniesť aj zásah do cirkví, ktoré to budú musieť rešpektovať. Každopádne sa to dotkne sobášnych úradníkov a starostov, ktorí s tým nesúhlasia, ako je to vo Francúzsku. Na celú spoločnosť potom pôsobí štátny názor, že je rovnocenné „chcieť mať deti" a „nechcieť mať deti", teda vstúpiť do vzťahu, ktorý zo svojej prirodzenosti mať deti nemôže.

Aliancia za rodinu na konci prázdnin odovzdala prezidentovi SR petičné hárky so žiadosťou o vyhlásenie referenda o ochrane rodiny. Porozprávali sme sa o tom s jej hovorcami Annou Verešovou, spoluzakladateľkou a riaditeľkou neziskovej organizácie *Áno pre život* a lektorkou preventívnych programov v oblasti domáceho násilia a ochrany života, a Antonom Chromíkom, advokátom a spoluautorom časti zákona o rodine, právnej úpravy o utajených pôrodoch, o informovanom súhlase žien pred potratom a návrhu zmluvy o výhrade vo svedomí. Obaja žijú v usporiadaných manželstvách a majú po päť detí.

V školách sa dnes deti učia, že manželstvo je mama a ocko a že sú pre nich to najlepšie. Potom už budeme musieť povedať, že manželstvo je manželstvo dvoch osôb rôzneho či rovnakého pohlavia. A nakoniec, kde je hranica spolužitia? Ak ustúpime od biologickej podstaty dopĺňania sa muža a ženy v manželstve, potom traja muži, osem mužov, päť žien, prípadne vnuk a babka tiež nemajú žiadny racionálny dôvod byť vylúčení.

Sú tieto zmeny namierené proti iným formám spolužitia dvoch ľudí?

Verešová: V rámci zberu podpisov sme boli som na viacerých verejných akciách, kde sa nás mnohí pýtali, prečo sme proti registrovaným partnerstvám homosexuálnych párov a proti ich adopcii detí. Ako prvé musíme povedať, že sme za všetky právne možnosti na uľahčenie spoločného života aj iných ľudí, nielen manželov. V súčasnosti však nie sme za prijatie inštitútu registrovaného partnerstva. Na Slovensku už nežijeme v izolácii, a preto vieme, čo sa odohráva v krajinách západnej Európe. Ešte pred 14 rokmi, pri prvých žiadostiach o registrované partnerstvo, homosexuáli tvrdili, že v žiadnom prípade nebudú požadovať nič viac, žiadnu adopciu ani žiadne manželstvo. Opak je však pravdou. Je to salámová metóda – najskôr registrované partnerstvo, potom manželstvo, následne adopcie detí a znalci spoločenského diania hovoria, že nie je ďaleko požiadavka na prijatie zákona o náhradnom materstve a asistovanej reprodukcii.

Inštitút registrovaného partnerstva otvára dokorán cestu adopciám detí párom rovnakého pohlavia. Niektorí hovoria, že im to máme dovoliť, že deťom bude lepšie ako v detskom domove. Ale my predsa nemôžeme dovoliť žiadne experimenty na deťoch. Nikdy! Museli by sme obetovať celú generáciu detí, aby sme mohli vyhodnotiť tento experiment.

Dnes sa rozpráva o práve partnerov na dieťa. Nie je to prekrútené právo dieťaťa na oboch rodičov?

Verešová: Neexistuje žiadne právo dospelých na dieťa. Ak by to tak bolo, šlo by o čistý biznis – dieťa ako tovar a vynosenie dieťaťa ako služba. Existuje však právo dieťaťa poznať vlastných rodičov a právo na ich starostlivosť. Dieťa je dar.

Prečo je dôležité, aby dieťa malo otca-muža a matku-ženu?

Verešová: V prvom rade je to, podľa Dohovoru o právach detí, jeho základné právo – žiť so svojím otcom a mamou. Pre jeho zdravý psychický, fyzický či emocionálny vývin je dôležité, aby dieťa zažilo vzor muža a vzor ženy. To vám povie každý odborník pracujúci s deťmi. Ešte prednedávnom to nikto nespochybňoval. Dnes však viac hovoríme o právach dospelých ako o právach detí. Ani v 21. storočí my dospelí nevieme ochrániť dieťa. Už nám nestačia len umelé potraty, ktorými je ročne usmrtených na celom svete viac ako 46 miliónov detí. Vo svojej sebaláske dospelí navrhujú a uzákoňujú už aj detskú eutanáziu. Naozaj žijeme v dobe, keď už musíme dvíhať varovný prst, pretože každé experimentovanie s duševným vývojom detí je nemorálne a neetické.

Koľko už máte podpisov a s akými reakciami sa stretávate?

Verešová: V stredu 27. augusta 2014 sme odovzdali pánovi prezidentovi viac ako 408-tisíc podpisov občanov Slovenskej republiky, ktorí si želajú vypísanie referenda. Pri ich zbere sa angažovalo viac ako 4 500 dobrovoľníkov. Tak ako povedal jeden poslanec: „Klobúk dole pred organizátormi a dobrovoľníkmi!" Tešíme sa tomu. Stálo nás to síce nejednu prebdenú noc, niekedy pri zbere to vyžadovalo až nadľudské sily (napríklad stáť na jednom mieste viac ako 24 hodín!), ale stálo to za to.

Stretávame sa, samozrejme, s rôznymi reakciami. Jedni nás povzbudzujú, prosia, aby sme sa nevzdávali, druhí nás zatracujú pod „čiernu zem". Som presvedčená, že pri tej druhej skupine je potrebná diskusia. Vždy, keď bola možnosť dlhšie sa rozprávať, po chvíli rozhovoru títo ľudia menili názor a v drvivej väčšine hovorili: „To sme nevedeli".

Vyzývame médiá i predstaviteľov štátneho sektora k verejným diskusiám, ale z ich strany nenachádzame ochotu. Prečo asi? Všetky mienkotvorné médiá o referende informujú negatívne. Prečo asi? Vo väčšine článkov nájdete, že referendom vyvolávame vášne a šírime nenávisť k homosexuálom. Toto je zavádzanie! Stretávame sa s homosexuálmi, ktorí nám hovoria, že im škodia akcie typu *Pride* pochod a úplne súhlasia s agendou *Aliancie za rodinu*. Kto sa aspoň trocha zaujíma o spoločenské dianie, vie, že homosexuáli a homoaktivisti/homoloby nie je to isté. Nie sme to my, kto by prichádzal s novými požiadavkami a búril ľudí. Celé roky sa tu v tichosti uzákoňuje *gender* ideológia, za ktorou sú feministické organizácie a homoloby. Pekne zhora, bez vedomia širokej verejnosti. Rodové scitlivovanie, rodové vzdelávanie, rodové rozpočtovanie... Dávno nejde o „rovnosť medzi mužmi a ženami". Celá *gender* agenda je však taká zahmlená, že ani tí, ktorí ju presadzujú (často na najvyšších miestach), v tom nemajú jasno.

Kedy očakávate, že sa zmena v *Ústave SR* udeje?

Chromík: Ústava sa referendom, bohužiaľ, meniť nedá. Je to jedna z ďalších nedotiahnutých právnych vecí v našej *Ústave*. Ako sa smutným žartom hovorí: štátna moc pochádza z ľudu, ale netreba to preháňať! Neprebrali sme totiž federálny zákon, ktorý hovoril o tom, že referendum má silu ústavného zákona. Iba to, že sa vyhlasuje ako zákon, ktorý možno zrušiť iba ústavným zákonom.

Referendum však má svoj vplyv práve vyjadrením vôle ľudu, ktoré má veľký vplyv na politikov. Referendová urna sa totiž nápadne podobá na volebnú urnu. Tento vplyv tu je bez ohľadu na nedobré nastavenie podmienok referenda v *Ústave SR*.

Veľa závisí od pána prezidenta a jeho rozhodnutia, či to dá na Ústavný súd. Žiadny prezident sa však doteraz na Ústavný súd pri referende neobrátil. Urobili sme všetko pre to, aby referendum bolo spojené s komunálnymi voľbami. Pokiaľ by toto pán prezident urobil, znamenalo by to vlastne reálne zabránenie konania referenda v čase komunálnych volieb. My sme však dostali ešte pred jeho zvolením prísľub, že referendum spojí s voľbami. Máme nádej, že pán prezident tento svoj sľub splní.

Povedzme si otvorene, je jasné, že patríme medzi pár posledných krajín, ktoré vzdorujú a uchovávajú si rodinné hodnoty aj v zákonoch. Ešte pred pár mesiacmi som počul stávky na to, kedy budú registrované partnerstvá prijaté, a aj to, že je to len otázka času. Samozrejme, mali pravdu, a práve preto treba urobiť všetko pre to, aby sa to nestalo. Nemáme čo stratiť, kolesá v Európe sa krútia veľmi zlým smerom. Nevieme, aká bude budúcnosť, ale vieme, že sme urobili všetko pre to, aby bola pre naše deti najlepšia. Akokoľvek by to dopadlo, sú tu iné podstatné veci, mnoho ľudí si cez zbieranie podpisov uvedomilo hodnoty rodiny. To bude reálny úspech referenda, pretože to je iba prostriedok, nie cieľ. Stojíme na správnej strane a neprehráme kontumačne. A súdení nebudeme podľa toho, či sme vyhrali, ale podľa toho, či sme svedčili.

Čo by ste povedali tým kresťanom, ktorí váhajú s verejnou podporou tejto myšlienky?

Verešová: Rodina by sa mala stať stredobodom záujmu nás všetkých. Našim predkom by ani nenapadlo, že na začiatku tretieho tisícročia budeme musieť obhajovať niečo také prirodzené, ako je rodina. Ohrozenie prirodzenej rodiny spočíva aj v zdanlivo nevinnom znevažovaní jej významu. Ale toto by asi mnohým nestačilo. Je tu však dôkaz, že útok na rodinu je silný. Nedávno, v júni, Rada pre ľudské práva pri OSN schválila rezolúciu o ochrane rodiny, ktorou opätovne potvrdila, že rodina je „prirodzeným a základným prvkom spoločnosti". Európske štáty spolu s USA a niektorými ďalšími krajinami však hlasovali proti tejto rezolúcii. Je to pozoruhodné! Je to dôkaz, že v Európe silnie útok na rozbitie prirodzenej rodiny. Naša doba sa musí stáť dobou rodiny.

Za rozhovor ďakuje Juraj Gradoš

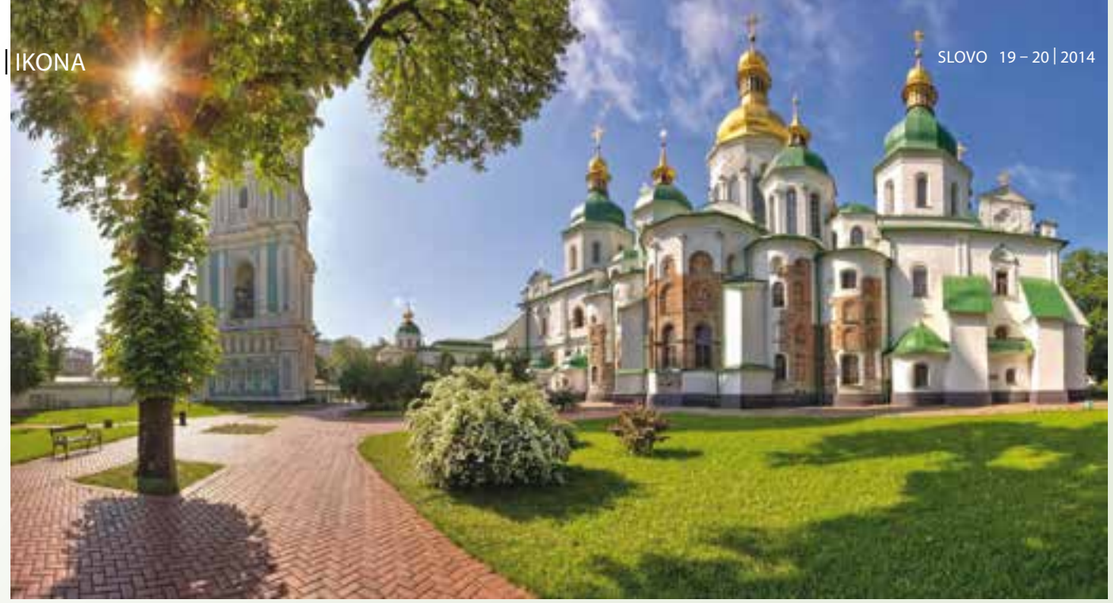

Ruské ikonopisecké školy

V zachovaných písomných prameňoch pohanských chrámov z obdobia 9. – 10. stor. na Rusi sa uvádza, že už pohanské svätyne boli zdobené nástennými maľbami a vyrezávanými drevenými soškami bôžikov (idolov). S obdobím pokresťančenia Rusi prichádzajú aj nové podoby malieb, ktoré postupne vytláčajú bacuľaté sošky bôžikov typických pre pohanstvo.

Kyjevská Rus

Najstaršie doposiaľ zachované diela staroruského umenia boli vytvorené v Kyjeve, kde boli prvotné chrámy zdobené majstrami pochádzajúcimi z Grécka, či už kamenný chrám Bohorodičky, nazývaný aj Desiatkový (podľa desiatku, ktorý vyčlenil na jeho výstavbu knieža Vladimír), alebo Chrám sv. Sofie z prvej polovice 11. storočia. Túto skutočnosť potvrdzujú aj čiastočne zachované fragmenty fresky zobrazujúcej časť tváre mladého svätca, pochádzajúce z kamenného chrámu zasväteného Presvätej Bohorodičke z konca 10. stor., objavené pri archeologických vykopávkach Kyjeva. Nie je známe, ako vyzerali mozaiky Desiatkového chrámu, ale čo sa týka mozaík z Chrámu sv. Sofie (zrealizované v rokoch 1043 – 1046), možno pripustiť, že vo svojej podstate boli blízke predošlým. Byzantskí umelci priniesli do Kyjeva ustálenú ikonografiu a taktiež systém presne stanoveného umiestnenia jednotlivých námetov v interiéri chrámu, ktorý bol podriadený celému vnútornému priestoru a kontúram, jeho zobrazujúcich prvkov nielen na stenách, ale aj na stĺpoch a klenbách chrámu.

Chrám sv. Sofie v Kyjeve

Spomedzi mozaík, ktoré sa v chráme zachovali, patrí popredné miesto výjavu rozdávania Eucharistie apoštolom, ktorý sa nachádza vo východnej časti chrámu v polkruhovej apside. Všetky zobrazené postavy sú obkreslené tmavou kontúrovou líniou, pričom farebné modelovanie odevov a odhalených častí prechádza od tmavých odtieňov po svetlé, čo zodpovedá maliarskym zásadám neskorého helenizmu. Apoštoli sú zobrazení na zlatom pozadí, ktoré vytvára ilúziu neohraničenej hĺbky priestoru. Helenistická tradícia je zastúpená v technike zobrazených postáv apoštolov, v traktovaní ich vlasov či brady. Apoštoli sú zoradení v dvoch radoch po ľavici a pravici Krista, pričom s vystretými rukami smerujú zbožne k Spasiteľovi, ktorý im podáva chlieb a čašu s vínom. Vysoká umelecká úroveň tejto mozaiky, ako aj ostatných, pochádzajúcich z tohto obdobia odhaľuje ich spojitosť a analógiu s prostredím konštantínopolského umenia. Je dôležité poznamenať, že mozaiky v apside sú tematicky i farebne esteticky zladené a vytvárajú jednoliatu harmóniu. Výjav rozdávania Eucharistie apoštolom je spojený tak s modliacou sa Orantou, ako aj so zástupom apoštolov či biskupov, veľkých hierarchov Cirkvi zobrazených po stranách apsidy, ktorí dopĺňajú celkovú výzdobu apsidy.

Mozaiky Zlatokupolového michalovského soboru, ktoré sa zachovali iba čiastočne, boli zo schátraného chrámu odobraté a umiestnené v časti chóru Soboru sv. Sofie v Kyjeve. V porovnaní s mozaikami Chrámu sv. Sofie sú takmer identické. Archidiakon Pavol Alepský opísal v polovici 17. stor. Zlatokupolový michalovský sobor takto: „Veľký oltár podobný oltáru Chrámu sv. Sofie a pečerského monastiera s tromi veľkými oknami. V apside je tradične umiestnená mozaika zobrazujúca modliacu sa Bohorodičku – Orantu s pozdvihnutými rukami na zlatom pozadí. Pod Bohorodičkou je podobne ako v Kyjevskej Sofii zobrazené rozdávanie Eucharistie apoštolom stojacim po stranách Krista. Pod Eucharistiou je v celej šírke apsidy zobrazený rad arcibiskupov a hierarchov Cirkvi."

V historických písomných prameňoch z roku 1108 je uvedené: „Zlatokupolový chrám sv. Michala bol založený kniežaťom Sviatopolkom 11. júla." Očividne bola postavená skoro, pretože už v roku 1113 knieža Michala, zvaného Sviatopolk, „pochovali... v Zlatokupolovom chráme sv. Michala, ktorý on sám založil".

Sobor sv. Michala je postavený v tvare kríža, trojloďový, šesť stôp vysoký, s troma apsidami s pozlátenou centrálnou kupolou, od ktorej pochádza aj pomenovanie chrámu Zlatokupolový. To zároveň privádza k myšlienke, že pravdepodobne v tomto období mal sobor už finálnu podobu vrátane mozaík. Z mozaík datovaných do obdobia začiatku 12. stor. (rok 1108) sa zachoval výjav rozdávania Eucharistie apoštolom a tri samostatné postavy: apoštol Tadeáš, archidiakon Štefan a Demeter Solúnsky. Všetky spomenuté cenné pamiatky sa v súčasnosti uchovávajú v múzeu pri Sobore sv. Sofie v Kyjeve. Svätý Demeter sa nachádza v Tretiakovskej galérii v Moskve. Čo sa týka mozaík sv. Štefana a Demetra, boli umiestnené na stĺpoch v oltári, Štefan sprava a Demeter zľava. Postava Bohorodičky – Oranty, ako aj rad biskupov a hierarchov Cirkvi sa nezachovali. Celý interiér chrámu bol nádherne zdobený, čo potvrdzuje aj M. Karger, ktorý píše, že podlaha chrámu bola vyložená drahým červeným kameňom a doplnená mozaikovou výzdobou, pričom oltár bol od chrámovej lode oddelený mramorovou oltárnou priehradkou, ktorej priestor

bol oddelený stĺpmi a navrchu architravom. Najväčšiu hodnotu z toho, čo sa zachovalo, majú mozaiky, najmä ich výrazové, ako aj farebné riešenie kompozícií.

Mozaika sv. Demetra Solúnskeho

Zo zachovaných pamiatok sa treba pristaviť pri ikone, ktorá sa vyznačuje vysokou technickou úrovňou vyhotovenia, porovnateľnou s konštantínopolskými mozaikami. Ikona zobrazuje mladého vojaka stojaceho na zelenej podnožke so zlatým pozadím. Demeter je odetý v zlatom brnení, spod ktorého mu vytŕča ružová tunika s dlhými rukávmi, zdobená červenými vzormi. Pod krkom má sponou upnutý smaragdovozelený plášť siahajúci až po zem. V pozdvihnutej pravici drží dlhú kopiju s bielym hrotom, v spustenej ľavici si pri nohe pridržiava fialovočervený štít, ktorý je v strede zdobený bielym rovnoramenným krížom. Hruď brnenia má prepásanú bielou šatkou so svetlomodrým lemovaním. Modré nohavice so zlatými vzormi má vsunuté do červenožltých čižiem siahajúcich po kolená. O jeho svätosti hovorí veľký červenohnedý nimbus okolo hlavy. Po jeho stranách sa nachádza nápis „*A ДНМНТРІОS*". Vojak stojí pokojne, ale pevne na rozkročených nohách. Majstrovsky je vyhotovená okrúhla tvár Demetra s mäsitým krátkym nosom, tenkými perami a takmer nebadateľnými fúzikmi. Dynamicky pozdvihnuté husté tmavé brvy nad zamysleným pohľadom, čelo prikryté hnedou ofinou krátkych vlasov, to všetko poukazuje na živý prototyp portrétneho zobrazenia. Celá postava svätca je lemovaná červenohnedým kontúrovaním.

Je dôležité poznamenať, že mozaiky Zlatokupolového chrámu sv. Michala či Chrámu sv. Sofie v Kyjeve mali obrovský vplyv na rozvoj umenia v Kyjevskej Rusi v čase do mongolského obdobia.

Začiatkom 12. storočia bola mozaika postupne nahrádzaná freskou, ktorá v porovnaní s mozaikou ponúkala menšie finančné náklady a nenáročný pracovný postup. Fresky, ktoré boli dostupnejšie tak po materiálnej, ako aj technickej stránke, vypĺňali v chrámoch Kyjevskej Rusi mozaikami nepokryté steny a klenby. Ako uvádza V. Lazarev, takáto kombinácia mozaík a fresiek v Kyjevskej Rusi nebola vlastná konštantínopolskej architektúre.

Je prirodzené, že majstri aj pamiatky podliehali migrácii. Štýlové osobitosti pamiatok potvrdzujú úvahu o pretrvávajúcich vzájomných stykoch umelcov starej Rusi. Ale kým v období 11. a na počiatku 12. storočia bol hlavným zásobovateľom umelcov celej východoslovanskej državy predovšetkým Kyjev, tak v druhej polovici 12. storočia a na začiatku 13. storočia bolo možno v Kyjeve stretnúť umelcov aj z Novgorodu, Haliča, Voline, Černigova, Vladimíra či Rostova.

Kyjevská Rus ako centralizovaný štát netrvala dlho. V roku 1054, po smrti kniežaťa Jaroslava Múdreho, bola celá krajina rozdelená medzi jeho synov, čím sa započala perióda, ktorú historici označujú ako obdobie feudálnej rozdrobenosti. Za panovania Vladimíra Monomacha a jeho syna Mstislava Veľkého (1113 – 1132) Kyjevská Rus zažila na krátky čas pokoj a jednotu. Po nich sa krajina začala rýchlo rozpadať, osamostatnila sa rostovsko-suzdaľská časť, severovýchodná Rus a juhozápadné zeme (Voliň, oblasti Kyjeva a Halič).

Diela kyjevských majstrov do obdobia mongolsko-tatárskeho vpádu a následného tragického zničenia Kyjevskej Rusi (1237 – 1440) slúžili ako predlohy pre miestne školy, ktoré vznikali v období feudálnej rozdrobenosti v mnohých kniežatstvách. Strata spôsobená staroruskému umeniu mongolsko-tatárskym vpádom, ktoré spôsobilo veľa škôd, vyhnalo remeselníkov do zajatia, priviedlo k strate mnohých návykov a umeleckých odvetví, napriek tomu nezlomila tvorivé začiatky na území starej Rusi. ■

Milan Gábor

snímky z Chrámu sv. Sofie v ukrajinskom Kyjeve: stock-free-images.com; ruicon.ru

Sestra Miriam Terézia Demjanovičová bude blahorečená

Blažená dcéra obuvníka

Svetom prebehla správa, že Svätý Otec František uznal autentickosť zázraku na príhovor Božej služobníčky Miriam Terézie Demjanovičovej a že jej blahorečenie sa uskutoční v USA v jeseni.

Kto je Miriam Terézia Demjanovičová?

Jej pôvod siaha na Slovensko. Pôsobila ako rehoľná sestra v Kongregácii charitatívnych sestier sv. Alžbety. Narodila sa v New Jersey v USA, jej korene však siahajú do Bardejova.

Koncom 19. storočia Slováci húfom odchádzali do cudzieho sveta, väčšinou ďaleko za more, do Spojených štátov amerických a do Kanady. V skupine vysťahovalcov z východného Slovenska, ktorá prišla do Spojených štátov v máji 1884, bol aj mladý manželský pár, Alexander a Joanna Demjanovičovci. Zosobášili sa len pár mesiacov predtým vo svojom rodnom meste Bardejov.

Zo stručných matričných údajov Gréckokatolíckeho farského úradu v Rešove (okres Bardejov) sa o rodičoch a prarodičoch budúcej svätice dozvedáme zaujímavé údaje. Genealógia rodu Demjanovičovcov a Suchých ukazuje, že Miriam Terézia Demjanovičová i po otcovej, i po matkinej línii bola gréckokatolíčka. Pod č. 2/1884 je záznam, že 18. februára 1884 sa Alexander Jakub Demjanovič, gréckokatolík, bývajúci v Bardejove, zosobášil s Joannou Suchou zo Zábavy, gréckokatolíčkou. Sobášil ich Augustín Hvozdovič (v Rešove pôsobil v rokoch 1878 – 1902). Tu treba poznamenať, že Bardejov bol v tom čase filiálkou farnosti Rešov.

V cudzine

Alexander Demjanovič bol obuvníkom. Nemožno povedať, že sa mal zle. Chcel si však zlepšiť svojej postavenie. Preto sa rozhodol odísť do USA a tam hľadať svoje životné šťastie. Loď ich priviezla do newyorského prístavu. Rozhodili sa pre mesto Bayonne. Jeden z hlavných dôvodov, prečo si vybrali práve toto mesto, bol tamojší chrám, v ktorom sa konali bohoslužby pre gréckokatolíkov práve tak ako v ich rodnom Bardejove. Pre slovenských prisťahovalcov znamenal chrám veľmi veľa. Uprostred cudzieho, chladného a často priam nepriateľského sveta bol chrám ostrovčekom pokoja, kúskom rodného Slovenska. Neskoršie prišli do USA aj bližší a vzdialenejší príbuzní Demjanovičovcov. Všetci sa usadili v Bayonne, v mestskej štvrti, ktorú volali *Irish Town* (Írske mesto).

26. marca 1901 rodine Demjanovičovcov Pán Boh požehnal siedme, posledné dieťa, dievčatko, ktorému dali meno Terézia. O päť dní neskoršie, 31. marca, ju pokrstil kaplán gréckokatolíckej osady Teodor Štefan, nie však v chráme, kde sa zvyčajne udeľuje sviatosť krstu, ale v jej rodnom dome. Spolu s krstom dostala aj sviatosť myropomazania, ako je to vo východnom obrade zvykom. Nevieme, prečo sa krstné obrady konali v súkromnom dome Demjanovičovcov. Pravdepodobne si to vyžadovalo slabé zdravie novonarodeniatka.

Terézia Demjanovičová už od detstva prejavovala pozoruhodné dary prírody a milosti. Už v útlom veku túžila úplne sa oddať Bohu. Keď vyrástla v dievčinu, vážne sa usilovala poznať Božiu vôľu ohľadom svojho života. Ako jedenásťročná skončila základnú školu. Stredoškolské vzdelanie dostala v *Bayonne High School*, kde v roku 1917 zmaturovala. Veľmi túžila stať sa karmelitánkou, ale pre chorobu svojej matky musela zostať doma ako ošetrovateľka.

Po matkinej smrti (1918) začala v septembri 1919 na podnet rodiny študovať na Kolégiu sv. Alžbety v Convent Station, ktoré v roku 1923 ukončila s vyznamenaním. Tam dosiahla hodnosť *Master of Arts* v slobodných umeniach. Jej srdce veľmi túžilo po rehoľnom živote, a tak 11. februára 1925 vstúpila do noviciátu Milosrdných sestier svätej Alžbety. 17. mája 1925 bol deň jej obliečky, pri ktorej prijala rehoľné meno Miriam Terézia. V ten deň bola v Ríme vyhlásená za svätú Terézia z Lisieux.

Život Terézie v reholi bol krátky, ale vyplnený usilovnou prácou a telesnými i duševnými utrpeniami. Po krátkej chorobe 8. mája 1927 ako 26-ročná zomrela. Pred smrťou zložila verejné rehoľné sľuby. Po celom svete boli po jej smrti zaznamenané početné milosti a uzdravenia, ktoré sa pripisujú jej orodovaniu. Úctu si získala nielen svojím bezúhonným kresťanským životom, ale predovšetkým knihou duchovných úvah, ktoré boli po jej smrti vydané pod názvom *Väčšia dokonalosť*.

Úspech tejto knihy podnietil záujem aj o jej inú literárnu tvorbu. Z jej pozostalosti boli vydané básne, vianočná divadelná hra, rozjímania, úryvky z denníka atď.

Prípravné práce na beatifikáciu

Na podnet vtedajšieho biskupa rímskokatolíckej diecézy v Patersone v New Jersey Thomasa McLaughlina sa krátko po skončené druhej svetovej vojny začali prípravné práce na beatifikácii sestry Miriam Terézie. V USA bola založená špeciálna organizácia – Modlitbová liga sestry Miriam Terézie, ktorá združovala niekoľko tisíc členov. Duchovným riaditeľom bol kňaz Štefan W. Frindlay OSB. Jej hlavným cieľom bolo skúmanie života a diela sestry Miriam Terézie, aby sa urýchlili prípravy na proces jej blahorečenia. Od roku 1946 cirkevná vrchnosť vymenovala niekoľko komisií s cieľom úradne preskúmať jej život a dielo. Závery tohto skúmania boli doručené Svätej stolici vo Vatikáne, kde bol vymenovaný postulátor pre proces jej blahorečenia. Postulátorom jej kauzy bol istý čas už zosnulý slovenský františkán minorita Mons. Daniel Faltin, cirkevný právnik, rodák z Kurimian pri Levoči. V júni 1980 Kongregácia pre svätorečenia pri Svätej stolici vo Vatikáne vydala dekrét, v ktorom bolo predstaveným rímskokatolíckej diecézy v Patersone oznámené, že sa proces beatifikácie začal.

Keď som v roku 1974 hovoril v Ríme s teraz už nebohým prof. Michalom Lackom SJ o tom, ako sa pokročilo v príprave na jej blahorečenie, otec Michal Lacko SJ vtedy povedal: „Záležitosť jej blahorečenia je už hotová, ale pred ňou je ešte veľa žiadostí o blahorečenie. Ale niektoré udalosti u nás by mohli toto blahorečenie urýchliť.“ Takéto udalosti sa u nás odvtedy udiali, ale zdá sa, že jej blahorečenie nemal kto posúriť. Zomrel postulátor otec Daniel Faltin (†2008), zomrel aj prof. Michal Lacko SJ (†1982), pre ktorého bolo jej blahorečenie srdcovou záležitosťou. Neúnavným pracovníkom za jej blahorečenie bol aj slovenský novinár v USA Ján C. Sciranka.

Za dokonalosťou

Jej starší brat kňaz Mons. Karol Demjanovič (†1976) našiel v jej pozostalostiach viacero zápiskov a poznámok mystického charakteru, zameraných na kresťanskú dokonalosť, ktoré v roku 1928 vydal v knihe s názvom *Greater Perfection* (*Väčšia dokonalosť*). Slovenský ústav sv. Cyrila a Metoda v Ríme ju v roku 1975 vydal pod názvom *Kvet z bardejovských záhonov.* Jej autorom je rímskokatolícky kňaz Štefan Senčík SJ. Ten istý autor ju v roku 1981 doplnil niektorými novými faktami a vydal pod názvom *Na ceste za väčšou dokonalosťou.* V obidvoch vydaniach je zaznamenané svedectvo jej brata Mons. Karola C. Demjanoviča, farára v Rutherforde: „Sestra Miriam Terézia bola a ostala gréckokatolíčkou, hoci bola prijatá do rehole latinského obradu. Vskutku nikdy nežiadala a ani nedostala povolenie úradne prejsť na latinský obrad. Práve v tomto vidíme všetci Božie riadenie. Ona spája Východ a Západ...“

Záverom uveďme niekoľko jej myšlienok o duchovnom živote.

„Boh túži pritiahnuť nás k sebe, ale my sa ustavične plazíme v prachu zeme. Tu neplatí nijaká výhovorka: ani roztržitosti stavovských povinností, ani pokušenia sveta, ani nedostatok vedomostí a času... Nie! Koreňom všetkých výhovoriek je nedostatok dobrej vôle. S ňou je všetko možné, bez nej nič sa nedá uskutočniť. Ak ju odoprieme, vtedy ani sám Boh nemôže nič urobiť.“

Ak čítame myšlienky sestry Miriam Terézie Demjanovičovej o duchovnom živote, ktoré napísala pre svoje rehoľné spolusestry, zistíme, že sa v nich Boh prihovára aj nám.

Môžeme povedať, že Pán Boh si vybral skromnú, ale horlivú dušu, aby nám povedal skrze ňu dôležité slová, týkajúce sa nášho životného ideálu a jeho uskutočnenia, našej večnej spásy. Preto správa o tom, že sestra Miriam Terézia Demjanovičová bude blahorečená, je aj pre nás gréckokatolíkov veľmi potešujúca. ■

František Dancák

snímky: www.scnj.org; www.eparchyofpassaic.com

Gréckokatolícki kňazi na návšteve u emeritného pápeža

Krátky koncert venovaný pápežovi Benediktovi XVI., na ktorom sa zúčastnili i traja gréckokatolícki kňazi: otec Jaroslav Lajčiak, otec Marko Durlak a otec Jona Jozef Maxim sa uskutočnil 27. mája 2014 na pozvanie emeritného pápeža.

Otec Jaroslav spomína: „Napísali sme prosbu, že by sme chceli pozdraviť Svätého Otca a urobiť preňho krátky koncert, a bolo nám to odobrené.“ A tak sa okolo 18. hodiny večer študenti *Russica* zhromaždili pred Bránou sv. Anny vo Vatikáne, kde ich už čakala Švajčiarska garda, ktorá ich previedla až do kláštora vo Vatikánskych záhradách, kde momentálne Benedikt XVI. býva. Tam ich jedna z rehoľných sestier, ktoré sa oňho starajú, previedla rovno do pápežovej súkromnej kaplnky. O niekoľko minút prišiel všetkých privítať a pozdraviť Mons. Georg Gänswein, prefekt pápežského domu a osobný sekretár Benedikta XVI. „Spolu nás bolo asi dvadsať – rektor, vicerektor, kňazi a seminaristi z *Russica*, pravoslávni i katolíci, a štyri naše rehoľné sestry z Indie, ktoré sa starajú o chod a kuchyňu v *Russicu*,“ povedal otec Marko. Arcibiskup Georg poinformoval všetkých o dome a predstavil celú posádku. Potom sa chór *Russica* rozospieval a čakalo sa na príchod pápeža. Asi okolo 18.20 sa dvere kaplnky otvorili a malým krokom vstúpil dnu pápež Benedikt XVI., ktorý už vo dverách všetkých srdečne privítal. Za spevu *Ton despotin* sa usadil do svojho kresla, chvíľu sa počkalo na jeho rodného brata Georga (dlhoročného dirigenta chóru *Regensburger domspatzen)* a potom sa oficiálne začal koncert, ktorý svojím príhovorom otvoril otec Jaroslav v nemeckom jazyku, rodnej reči Benedikta XVI.:

„Vaša Svätosť, ‚blažený je človek, čo stojí v dome spravodlivého a múdreho‘. Toto sú slová pápeža Františka, ktoré včera povedal v dome Šimona Peresa v Jeruzaleme. O čo viac sme šťastní dnes my, keď stojíme v dome nie iba spravodlivého a múdreho, ale v dome nášho otca. Áno, Svätý Otče,

mnohým z nás sa dnes splnil sen, aspoň raz za život vás osobne stretnúť. Je to pre nás veľká Božia milosť, za ktorú sme nášmu Pánovi veľmi vďační. Nie sme profesionáli ani členovia nejakého známeho chóru, ale dnes večer vám ponúkneme to najlepšie. Preto skôr než o nejaký koncert pôjde o modlitbu. My všetci spolu, pravoslávni i katolíci, tak ako žijeme aj v našom kolégiu v *Russicu*, chceme pozdvihnúť modlitbu za vás k nášmu nebeskému Otcovi. Zajtra to bude už 37 rokov od vtedy, čo vás Božia prozreteľnosť povolala na biskupský stolec. Dovoľte mi pri tejto príležitosti vám v mene nášho otca rektora a všetkých kolegiátov poďakovať za všetko, čo ste počas týchto rokov pre celú Katolícku cirkev urobili. Za všetko vám srdečné Pán Boh zaplať!

Nech vás náš drahý Pán Boh zachová v zdraví a šťastí ešte na mnohé a blahé roky.

Ad multos annos!“

Po krátkom príhovore zbor zaspieval skladbu *Blahoslovi, duše moja, Hospoda*, Ž 103, ktorý je súčasťou večierne. Potom jeden zo študentov predstavil repertoár, ktorý tvorili prevažne skladby z byzantskej večierne a liturgie. Na záver sa emeritnému pápežovi krátko prihovoril otec rektor. Poďakoval za historicky prvú príležitosť osobnej audiencie pre *Russicum*. Potom mu účastníci zaspievali *mnoholitstvije.*

Napokon sa všetkým prihovoril aj Benedikt XVI.:

„Srdečné Pán Boh zaplať za tento koncert, ktorý bol oveľa viac ako len koncertom, ale, ako to povedal na úvod váš kolega, modlitba, hovorenie k Bohu, s Bohom. A práve z rozhovoru s Bohom vychádza hudba, pretože často cítime, že slová nám pred Bohom nestačia, a tak vzniká spev. Vidíme, ako z pravdy vzniká krása hudby, o to viac krása kresťanskej hudby, ktorá je jednou z najsilnejších prejavov, ako vyjadriť pravdu. Pravda sa môže mocne vyjadriť v kráse spevu. Som veľmi rád, že v kolégiu *Russicum* v Ríme, v byzantskej tradícii východných cirkví, je táto krása prítomná v liturgii, toto hlboké bohatstvo, v ktorom sa ukrýva Božia láska a silná viera. Vďaka za to. Viem, že na východe, vo vašich krajinách, je veľa utrpenia, rozumiem vašim bolestiam a problémom. Buďte si istí, že každý deň prosím Pána. Silne ho prosím za mier, aby otvoril dvere pokoju. Často je to skutočne veľmi ťažké, lebo rozdielností je veľa. Iba Pán môže otvoriť naše srdcia a premeniť ich. Verím, že Pán to urobí predovšetkým cez modlitbu toho, kto spieva. Uisťujem vás o svojich modlitbách za vás. Duchovne vás sprevádzam na vašich cestách a som si istý, že aj vy sa modlíte za mňa. Srdečná vďaka za tento krásny dar, ktorý ste mi svojím spevom darovali. Ďakujem!“

Svätý Otec potom osobne pozdravil každého z prítomných a ako malý darček mu odovzdal ruženec. Nasledovali spoločné fotografie. Pápež Benedikt sa ešte raz všetkým poďakoval a pomalým krokom odišiel. ■

Ivan Lažo

Otec Jaroslav: „Bol to pre mňa jeden z najkrajších dní života. Vždy som chcel osobne stretnúť pápeža Benedikta. Keď odstúpil, bolo mi ľúto, že som sa na to nemal možnosť. Ale Pán vyslyšal moju prosbu a stalo sa. Bolo nádherné vidieť človeka na jednej strane takého veľkého, no zároveň takého skromného a jednoduchého, ako so záujmom chcel vedieť o každom jednom z nás. Ja som mal ešte tú veľkú milosť sa mu v mene nás všetkých prihovoriť. To sú okamihy, na ktoré sa len tak ľahko nezabúda. Všetci spolu, katolíci i pravoslávni, sme boli dojatí a určite na ten večer nikdy nezabudneme. Ďakujeme, Svätý Otče. Nech vás Pán Boh zachová v zdraví ešte na dlhé roky!“

Otec Marko: „K pápežovi Benediktovi som prechovával sympatie, odkedy nastúpil na Petrov stolec. Žiaľ, nikdy som nemal možnosť byť v jeho bezprostrednej blízkosti. Preto by mi ani na um nezišlo, že sa takáto príležitosť naskytne v čase, keď bude Svätý Otec už na odpočinku. Bolo to veľmi emotívne stretnutie. Keď som povedal Svätému Otcovi, že som zo Slovenska, ihneď poznamenal: ‚Slovensko! Kardinál Meissner hovorieval, že ak by mal možnosť ešte raz sa narodiť, narodil by sa na Slovensku.‘“

(*Co-Dependents Anonymous* = anonymní spoluzávislí)

CODA

CODA je spoločenstvo žien a mužov, ktorých spoločným cieľom je získať zdravé a láskyplné vzťahy. Stretávame sa, aby sme sa vzájomne podporili a zdieľali medzi sebou svoje skúsenosti na ceste hľadania seba samého, na ktorej sa učíme mať v láske vlastné ja.

Čo sa týka poznania a múdrosti, spoliehame sa na dvanásť krokov a dvanásť tradícií. To sú princípy programu a sprievodcovia na dosiahnutie úprimných a naplňujúcich vzťahov so sebou samým i s druhými. V *CODA* sa každý učí vytvoriť most k sile väčšej než naša, spôsobom, ako ju sami poznávame, a rovnaké privilégium doprajeme i ostatným. Tento proces obnovy je pre nás darom uzdravenia.

Spoluzávislosť vyjadruje stav človeka, ktorý sám síce nie je závislý, ale ovplyvňuje ho správanie závislého člena domácnosti. Zvlášť výrazné je to vtedy, ak v takejto domácnosti vyrastajú malé deti. Ako špongia nasiaknu chorými vzorcami správania, ktoré si nesú do dospelosti. Aby prežili, našli si svojské barličky: popieranie, zatĺkanie, odpojenie emocionálneho vnímania, rozbitie celistvosti človeka, fungovanie iba v úrovni rozumu, racionalizácie...

Aktívnou prácou na programe *CODA* môže každý z nás získať novú radosť, prijatie a pokoj vo svojom živote. Naše stretnutia sú otvorené, pozvaný je každý, kto cíti, že to potrebuje, a chce na sebe pracovať. Na Slovensku fungujú skupiny *CODA* v Bratislave, Nitre, Levoči, Spišskej Novej Vsi, Poprade a Prešove.

Podrobné informácie o programe, fungovaní, o tom, čo je to spoluzávislosť, ako ju rozpoznať a čo s tým môžete urobiť, nájdete na: http://skupinacoda.blogspot.sk/ ■

Jarmila

Sviatok Sedembolestnej Panny Márie v byzantskom obrade

Konferencia biskupov Slovenska, ktorá sa zišla na svojom 76. plenárnom zasadnutí v obci Vranov v okrese Brno, reagovala na početné prosby veriaceho ľudu a vyhlásila Rok Sedembolestnej Panny Márie.

Jubilejný rok Sedembolestnej Panny Márie sa začal sláviť 1. januára a bude zakončený 31. decembra. Jeho vrcholom bude slávnostné zverenie Slovenska pod ochranu Sedembolestnej Panny Márie 15. septembra v Šaštíne.

Sviatok Sedembolestnej

Sviatok Sedembolestnej Panny Márie, ktorú pápež Pavol VI. vyhlásil v roku 1966 za hlavnú patrónku Slovenska, si Slovensko pripomína 15. septembra. V roku 2014 sa slávi 450. výročie prvého zázraku na príhovor Sedembolestnej a 50 rokov od udelenia titulu patrónky Slovenska.

Slziace ikony

Úcta k Sedembolestnej Panne Márii je však na Slovensku najviac zviazaná so Šaštínom, kde sa nachádza milostivá socha Sedembolestnej z roku 1564. Hoci sa v byzantskom obrade nestretávame s pojmom Sedembolestná, nemôžeme povedať, že ho vôbec nepoznáme. V jeho histórii sa objavujú ikony, ktoré sa viažu na jednotlivé zázračné udalosti a uzdravenia, hlavne zázračné slzenia. Tieto slziace ikony máme aj na našom území (napr. v Klokočove).

Spolutrpiaca

Špecifické postavenie má ikona tzv. Spolutrpiacej Bohorodičky.

Samotná ikona predstavuje Presvätú Bohorodičku, ktorá na ľavej ruke drží mládenca Ježiša. Druhou rukou neukazuje na Krista ako na iných ikonách, ale drží ho oboma rukami, doslova ho objíma. Ježiš sa drží oboma rukami palca ruky Bohorodičky. Mládenec sa nepozerá do tváre Matky, ale na opačnú stranu. Hľadí na anjela, ktorý prichádza zhora a drží v plienkach zavinutý kríž. Z druhej strany ikony je asymetricky umiestnený druhý anjel, ktorý drží v plienkach hubku, kopiju a trstenicu. Všetky tieto atribúty sú symbolmi umučenia.

Prvá historická zmienka o tejto ikone v Rusku je z prvej polovice 16. storočia, keď ju na základe tallinských umelcov napísal ikonopisec Juraj z Nižného Novgorodu. Po určitom čase prišla do jeho domu žena menom Katarína. Bola chorá, celé telo mala dokrivené, nevedela sa narovnať ani poriadne rozprávať. Ikonopiscovi darovala sedem strieborných, aby vyzdobil ikonu Bohorodičky, hlavne nástroje umučenia. Po tejto udalosti bola Katarína uzdravená. Po ďalších zázrakoch sa ikona dostala do Moskvy, kde ju v roku 1654 privítali pri Tverskej bráne, na mieste, kde neskôr zbudovali chrám zasvätený Spolutrpiacej Bohorodičke. Táto pamiatka sa slávi 13. augusta. Ikonu uložili do kláštora, ktorý v roku 1778 vyhorel, ale ikona ostala zázračne neporušená. V roku 1812 bola ukradnutá zbojníkmi. Keď sa v roku 1919 začala likvidácia kláštorov, ikona sa ocitla v múzeu. Od roku 1937 je uložená v Chráme Vzkriesenia v Sokoľnikoch.

Pravdepodobne sa tento sviatok dostal do nášho kalendára v 18. storočí, ale presnú informáciu sa nepodarilo zistiť. Treba podotknúť, že z úcty ju šíria otcovia redemptoristi ako ikonu Matky ustavičnej pomoci.

Sedembolestná ikona sa v ostatnom čase objavila aj v ikonografickej podobe v Rusku.

V byzantskom obrade existuje osobitný sviatok s názvom Presvätá Bohorodička Spolutrpiteľka (*Sostradanije presvjatyja Bohorodicy*). Je posledným pohyblivým sviatkom, ktorý sa viaže na sviatok Paschy. Pôvodne bol stanovený na druhý piatok po Zoslaní Svätého Ducha. Keď sa však na tento piatok dostal sviatok Božského Srdca (Najsladšieho Pána, Boha a Spasiteľa Ježiša Krista, milujúceho ľudí), bol preložený na najbližšiu sobotu. Prakticky je to vždy sobota po sviatku Božského Srdca. Sviatok vyjadruje myšlienku uctiť si bolesti a veľké

muky, ktoré Prečistá Bohorodička pretrpela pod krížom, na ktorom zomrel jej Syn a náš Spasiteľ Ježiš Kristus. Sviatok má jeden deň bez bdenia, iba s hymnom polyjeleja na utierni.

V hlavných liturgických piesňach, ktoré sa v tento sviatok v byzantskom obrade spievajú, sa Presvätá Bohorodička ako Spolutrpiteľka oslavuje:

„Panenská Matka s panickým učeníkom stála pod krížom svojho Syna. Nemohla zniesť pohľad na to, ako je vyzdvihnutý na kríž, preto premožená žiaľom volala: ‚Prečo len trpíš, keď ako Boh trpieť nemôžeš? Syn môj, oslavujem tvoju nevýslovnú dobrotu, ktorá presahuje každý rozum.‘“ (tropár)

„Keď ťa tvoja Matka a Panna videl na kríži pribitého, ako dobrovoľne prijímaš muky, Ježišu Vládca, volala: ‚Ach, moje drahé dieťa, ako len nespravodlivo trpíš rany. Ty lekár ľudských bied, svojím milosrdenstvom si všetkých zbavil záhuby.‘“ (kondák)

„Zvelebuj, moja duša, pri Pánovom kríži trpiacu panenskú Bohorodičku. Anjeli užasli, keď videli bolesti Najčistejšej, ako Panna spolu so Synom trpí.“ (namiesto *Dôstojné*)

Chrámy v byzantskom obrade zasvätené úcte Sedembolestnej sa na Slovensku nenachádzajú. Bolestnej Panne Márii ako Spolutrpiacej je zasvätených niekoľko kaplniek: Hrabské (1880), Stebník (1884), Lukov (1950), Hažín nad Cirochou (1922), Jarabina (1853), Kamienka (1898), Stropkov-Bokša (1912). Kongregácia sestier služobníc Nepoškvrnenej Panny Márie v Humennom má Dom Spolutrpiacej Bohorodičky.

V latinskom obrade je sviatok Sedembolestnej Panny Márie ako patrónky Slovenska 15. septembra. Od roku 2001 je v liturgickom kalendári uvedený tento sviatok aj pre byzantský obrad na Slovensku. ■

Miroslav Mrug
snímky: en.wikipedia.org; www.pokrov.sk

Pod krížom

Začiatkom tohto leta som stála na kopci Nový diel v Liptovskej Tepličke vo výške 1 047 m. Spolu s ostatnými som sa zúčastnila na milej duchovnej udalosti posvätenia kríža. Tento kríž je vysoký šesť metrov a vidieť ho už zďaleka. Pohľad na kríž a na prekrásnu prírodu nabáda človeka zamyslieť sa... Vo mne to vyvolalo silný pocit Božej prítomnosti. Majestátna Kráľova hoľa sa zdá byť veľmi blízko, no ľudia, čo pod ňou bývajú, vedia, že to nie je tak. Privlastňujeme si ju všetci, čo pod ňou bývame. Z južnej strany my Telgártčania a Šumiačania a zo severnej strany obyvatelia Liptovskej Tepličky a okolia. Už v dávnej dobe mali ľudia týchto dedín k sebe veľmi blízko. Poznali sa aj osobne, pomáhali si, mnohokrát sa navštevovali, a to peši. Vzájomne sa zúčastňovali na odpustových slávnostiach a bohoslužbách. Modlitbami velebili Boha, či už to boli veriaci východného obradu z jednej strany Kráľovej hole, alebo rímskokatolícki veriaci z druhej strany.

Aj teraz v modlitbách slávnostne posvätil kríž tunajší dôstojný pán farár Pavol Kadučák za prítomnosti miestnych občanov, turistov a tých, čo kríž zhotovili a postavili.

Pohľad na korpus umučenia Ježiša Krista chytí za srdce každého kresťana. Do dreva kríža je vyrezaný kalich, slovenský znak a kvet ľalie.

Toto rezbárske dielo vyčarili šikovné ruky chirurga MUDr. Igora Cpína a Ing. Emila Môcika. Je to ich poďakovanie Bohu za to, že pod týmto kopcom vždy naberajú nové sily na zaslúženom, no aktívnom odpočinku. Aj keď nie sú obyvateľmi Liptovskej Tepličky, ich srdcia tam určite patria.

Na tabuľke je vyzdvihnutá na drevo kríža prosba: „Pane, ochraňuj ľud tejto doliny.“

Úžasný pohľad na Kráľovu hoľu, ale aj pohoria od Roháčov až po východné Belianske Tatry. Krása tejto prírody je jedinečnosťou Božej ruky, ktorá ju pre naše Slovensko stvorila.

Vďaka, Bože, za všetko, aj za tých šikovných ľudí, čo ťa týmto spôsobom oslávili.

Anastázia Kováčová

Ján Hirka

Pod ochranou Márie
(Pastier v službe Cirkvi)

„Keď som bol počas dlhých mesiacov na samotke, modlil som sa. Nemal som sa s kým rozprávať, len s Pánom Bohom. Viera mi dodávala silu, odvahu, nádej.“ To sú slová zosnulého biskupa Mons. Jána Hirku, ktoré napísal na záver svojej autobiografie v kapitole *Poučenie z môjho života* a ktoré po jeho odchode do Otcovho domu vo štvrtok 10. apríla 2014 môžeme smelo považovať za jeho odkaz. „Viera mi dodávala silu, odvahu, nádej!“

Keď v novembri minulého roka oslavoval emeritný prešovský biskup Dr. h. c. Mons. Ján Hirka svoju deväťdesiatku, prichádzali za ním na prešovský Solivar, kde žil v kruhu rodiny Petrovcov na svojej zaslúženej emeritúre, mnohí gratulanti. A neodchádzali naprázdno. Oslávenec ich obdaroval autobiografickou knihou, ktorú sa mu s pomocou obetavého úsilia jeho dlhoročného osobného tajomníka otca Andreja Rusnáka podarilo po rokoch úspešne dokončiť. Publikáciu vydala Gréckokatolícka teologická fakulta PU v Prešove, o ktorej založenie (či znovuobnovenie) sa Mons. Hirka rozhodujúcou mierou pričinil.

Veľavravný je aj názov knihy inšpirovaný jeho biskupským heslom: *Pokoj a milosrdenstvo pod ochranou Márie,* ktorá predstavuje biskupa Hirku ako veľkého mariánskeho ctiteľa. Mnohí si pamätáme, ako rád chodil na mariánske odpusty, a ešte za totality sa zaslúžil o povýšenie ľutinského chrámu na baziliku minor (1988).

Toto jedinečné autobiografické dielo zachytáva život a dielo biskupa Mons. Jána Hirku, ktorý stál 35 rokov (1968 – 2003) na čele Gréckokatolíckej cirkvi v bývalom Československu. Podľa jeho slov je cieľom tejto „osobnej kroniky“ pripomenúť osudy a udalosti z jeho života v službe Cirkvi, aby poslúžili „predovšetkým pre našich nasledovníkov“ ako „svedectvo o osudoch Gréckokatolíckej cirkvi, trpiacej pod totalitným režimom v Československu, ako aj o jej znovuzrodení i o rokoch rozvoja v slobodnej vlasti“. „Týmito spomienkami i vyznaniami,“ píše autor, „chcel prispieť k lepšiemu objasneniu tej ťažkej doby, ktorú prežívala naša cirkev.“

Celý život biskupa Hirku bol podľa jeho slov „bytostne spojený s osudom Gréckokatolíckej cirkvi“. Kniha sa začína jeho detstvom v Abranovciach a pokračuje cez gymnaziálne a teologické štúdiá v Prešove a v Prahe, kňazskú vysviacku a krátke pôsobenie v Prešove a Ľutine.

Život autora i Gréckokatolíckej cirkvi v bývalom Československu možno rozdeliť na tri etapy predelené tromi významnými medzníkmi: rokmi 1950, 1968, 1989. Každý z nich priniesol radikálne zmeny.

Rok 1950 – likvidácia

Pre mladého kňaza sa začalo obdobie skrývania sa, väzenie a práca vo výrobe, v civilnom zamestnaní.

Rok 1968 – znovuzrodenie

Ako ordinár pre všetkých gréckokatolíkov v ČSSR opisuje vtedajšie mimoriadne zložité pastoračné pomery (na všetko bol potrebný súhlas cirkevného tajomníka z okresu). Bol veľký nedostatok kňazov. Takmer denne bol na cestách, absolvoval množstvo rokovaní po úradoch; navštevoval farnosti, povzbudzoval veriacich i kňazov. Tu mu bol, ako spomína, veľmi nápomocný otec biskup Dr. Vasiľ Hopko.

Rok 1989 – vzkriesenie

Roky 1981 – 1989, označované v knihe ako *Novéna pred nežnou revolúciou*, vyvrcholili jeho vymenovaním (21. decembra 1989) a vysviackou za sídelného prešovského biskupa, ktorú prijal z rúk kardinála Jozefa Tomka 17. februára 1990 v Prešove. Pastierom zvereného stáda bol 13 rokov, až po odchod na emeritúru v decembri 2002.

Kniha je obsažná. Má vyše 500 strán, obsahuje bohatý archívny materiál i menný register, fotografickú prílohu (vyše 150 fotiek) a je veľkým prínosom pre slovenskú historiografiu a novodobé dejiny Gréckokatolíckej cirkvi. Mohla by byť dobrou inšpiráciou na napísanie divadelnej či rozhlasovej hry, alebo dramatizáciu medzi mladými.

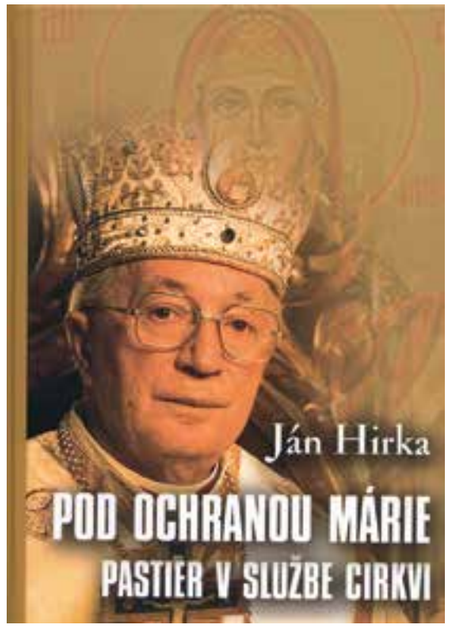

Život a dielo biskupa Jána Hirku zostanú trvalo vryté do dejín Gréckokatolíckej cirkvi. Tento „kňaz, väzeň, elektrikár, robotník, kriesiteľ a budovateľ zakázanej Cirkvi“ (ako ho charakterizuje Mons. Jozef Tóth) stál pri oživovaní Cirkvi v roku 1968 i 1989. Mnohí si ho cenili pre jeho ľudský prístup. Dovolím si povedať, že ovocie jeho obdivuhodnej činnosti na poli materiálnom i duchovnom (spomeňme napr. nové chrámy a farnosti, náboženská tlač, cirkevné školy, kňazský seminár, teologická fakulta, naši blahoslavení), okusujeme doteraz. Pripojme sa aj my aspoň krátkou modlitbou k želaniu Mons. Tótha: „Nech ho Pán ovenčí vencom božského daru pokoja“. ■

Stanislav Gábor

Evanjelizátori Maďarov

Trojica slovanských svätcov Andrej-Svorad, Beňadik a Bystrík sú okrem kalendára Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku uvedení aj v Liturgii sv. Jána Zlatoústeho a sv. Bazila Veľkého, kde zaujímajú dôležité miesto v prvej časti božskej liturgie, ktorou je proskomídia. K zaradeniu svätcov spojených s činnosťou benediktínov na území Slovenska po smrti sv. Metoda a vyhnaní jeho učeníkov z Veľkej Moravy do božskej liturgie došlo v súvislosti s dynamicky sa rozvíjajúcou cyrilo-metodskou tradíciou medzi gréckokatolíkmi v 20. storočí. Všetci traja vystupovali ako pokračovatelia slovanskej bohoslužby, ktorá sa praktizovala v Kláštore sv. Hypolita, a zároveň boli šíriteľmi vzácnych cyrilo-metodských tradícií.

Svätý Andrej-Svorad a Beňadik

Sv. Bystrík bol potomkom veľkomoravských Slovienov, spomedzi ktorých sa formovala stredoveká slovenská národnosť. Okrem toho sv. Andrej-Svorad, Beňadik a Bystrík nepredstavujú len kontinuitu misie sv. Cyrila a Metoda, ale v neposlednom rade reprezentujú ich východnú formu duchovnosti, ktorá je inšpirujúca aj pre dnešných kňazov, rehoľníkov a veriacich. Ako nositelia slovanskej bohoslužby, východnej formy askézy a napokon aj nasledovatelia slovanských vierozvestcov v misijnej činnosti medzi Maďarmi sa zaradili medzi prvých svätcov Uhorského kráľovstva. Tým nepriamo svedčia o dôležitej úlohe vzdelanej vrstvy Slovienov vychovanej misiou sv. Cyrila a Metoda pri formovaní raného Uhorska.

Svätý Bystrík

Posledným z trojice menovaných svätcov bol nitriansky biskup sv. Bystrík. Spolu s Andrejom-Svoradom a Beňadikom, ako aj ďalšími tvorili skupinu šíriteľov evanjelia medzi Maďarmi. Ako odchovanci učilišťa benediktínskeho Kláštora sv. Hypolita sa zaraďujú medzi pokračovateľov diela sv. Cyrila a Metoda. K trojici spomínaných svätcov môžeme smelo zaradiť aj sv. Maura, Astrika, Prokopa a Radla, ktorí popri nemeckých kňazoch kristianizovali Maďarov, pričom boli aj horlivými šíriteľmi slovanskej liturgie. Presné miesto a čas narodenia svätého Bystríka zostáva neznáme, ale historické záznamy ho uvádzajú ako člena vyššieho rodu z okolia Nitry, kde bolo silné kresťanské slovienske etnikum. To si uchovalo vieru odovzdanú sv. Cyrilom a Metodom aj po zániku Veľkomoravskej ríše v roku 907. Svätý Bystrík sa v historických prameňoch uvádza od roku 1034 ako nitriansky biskup. Skupina evanjelizátorov pôsobila počas 11. storočia v rôznych úlohách. Práve sv. Bystrík a sv. Maurus zanechali trvalé kresťanské stopy na celom území Pilíšu v dnešnom Maďarsku. Cisterciáni si v 12. a 13. storočí vybrali ako miesto svojho pôsobenia práve Mlynky (Pilisszentkereszt), kde vybudovali nádherný kláštor. Vytvorili tak vhodné podmienky na šírenie kultúry a umenia do širokého okolia od pravého brehu Dunaja až po Budín.

Vathovci

Obaja svätci vyvíjali svoju činnosť v prospech evanjelia v krajne zložitých podmienkach rodiaceho sa Uhorského kráľovstva počas prebiehajúceho zápasu o moc v kráľovstve, ktorý sa prejavoval aj v konflikte zástancov kresťanstva s táborom prívržencov pohanstva. Tieto bratovražedné boje zasiahli aj Nitru, keď pohanskí vzbúrenci pod vedením vodcu Vathu ohrozovali kresťanstvo v podunajských oblastiach. Ničili kostoly, kláštory a iné kresťanské pamiatky. Vathovci zaútočili na Nitru v lete 1046. Nitriansky biskup Bystrík spolu so županom Salamierom a so Slovienmi z Ponitrianska a Považia zahnali pohanov za Dunaj. Kresťanské obyvateľstvo slovenského územia sa postavilo na obranu svojej viery. Chcelo zastaviť nápor nepriateľských síl a prispieť takto na pomoc svojim kresťanským bratom v Zadunajsku. Vathovci medzitým opanovali celé Zadunajsko, územie medzi Dunajom, Tisou a Zátisie, odkiaľ zutekali biskupi Gerhard, Buldus a Benetus ponáhľajúc sa do stoličného Belehradu (Székesfehérvár). Po správe, že sa kráľovičovia Levente a Ondrej blížia k Pešti, sa biskupi rozhodli, že ich pôjdu privítať. Dokument *Legenda maior sancti Gerardi episcopi* spomína sv. Bystríka ako spoločníka umučenia sv. Gerharda počas Vathovho povstania v roku 1046. Podľa legendy sa v posledný deň cesty zo stoličného Belehradu do Budína biskupi Gerhard, Buldus, Benetus a Bystrík zastavili v dedinke Diósd, kde stál Kostol sv. Sabíny. Biskupi spravovali jednotlivé diecézy v kráľovstve tak, že benediktín Gerhard pôsobil od roku 1030 v novozaloženom biskupstve v Čanáde, biskup Buldus v Jágri, biskup Benetus v Ostrihome a Bystrík v Nitre. Biskupi spoločne čakali na kráľovičov Leventeho a Ondreja prichádzajúcich z Kyjevskej Rusi. Už skôr ich pozvali späť do Uhorska, aby niektorého z nich, pravdepodobne Ondreja, korunovali za kráľa. Legenda spomína horlivú kázeň biskupa Gerharda o viere v Boha a o obetách, ktoré má kresťan prinášať pre Krista. Na konci kázne so slzami v očiach dodal: „Bratia, dnes sme pozvaní na hostinu Božieho Baránka. Bez otáľania sa ponáhľajme zomrieť za Krista!“ Potom im vysvetlil videnie z predchádzajúcej noci o Panne Márii, ktorá ich prijímala do svojho náručia. Biskupi sa vzájomne vyspovedali, posilnili vo viere a pripravili na smrť. Gerhardova predpoveď o mučeníckej smrti sa splnila sotva prišli k Dunaju. Povstalci ich dostihli a Gerharda priviazali na voz, ktorý spustili z hory do Dunaja. Pád do hlbín prežil, ale Vathovi prívrženci mu rozrazili hlavu o kameň a hruď prebodli kopijou. Biskupa Buldu tiež kameňovali. Bystrík sa spolu s Benetom a županom Salamierom usilovali prejsť člnom na druhý breh Dunaja pri peštianskom brode Kelenfolde. Na peštianskej strane už mali byť v bezpečí, pretože tam malo byť vojsko kráľoviča Ondreja z Kyjevskej Rusi. Na druhom brehu však boli tiež povstalci, ktorí Bystríkovi spôsobili mečom smrteľné zranenia, na následky ktorých onedlho zomrel. Ostrihomskému biskupovi Benetovi sa napokon ako jedinému z biskupov podarilo uniknúť smrti. K udalosti došlo koncom augusta 1046, dva dni po smrti biskupa Gerharda (29. augusta 1046). Svätý Gerhard, patrón Budapešti a vychovávateľov, bol kanonizovaný zásluhou kráľa Ladislava v roku 1083 pápežom Gregorom VII. Spolu s ním boli svätorečení aj jeho spoločníci Buldus a Bystrík. ■

Peter Borza

SLOVO 19 – 20 | 2014

Biblia a peniaze

Božia a naša časť v oblasti peňazí

V predchádzajúcej časti sme si všímali to, aká je Božia časť alebo podiel, či postavenie nielen v oblasti peňazí v našom živote. V tejto časti sa pozrieme na to, aký je podiel človeka na správnom hospodárení, čo Boh od neho očakáva.

Naša časť

Boh všetko vlastní a riadi, a stará sa o naše potreby, ale nie sme bábky. Máme slobodnú vôľu a schopnosť rozhodovať sa. Biblia hovorí:

Sme správcami Božieho majetku, jeho vlastníctva. Slovo správca znamená v dnešnom ponímaní manažér. Je to niekto, kto spravuje záležitosti či výdavky domácnosti, alebo nejakého zákazníka. Správca je človek s najvyššou autoritou po vlastníkovi a predstavuje úroveň dôvery a zodpovednosti, ktorú vlastník udelil (porov. Ž 8, 5 – 9).

Ak uznávame, že Boh je naším Pánom, dávame mu všetko, čo máme. On zjavuje svoju silu a napĺňa svoje sľuby, že nám dá všetko, čo potrebujeme – telesne, materiálne i duchovne. Aby sa to však mohlo stať, musíme pochopiť a prijať Božie podmienky.

„Zachovávajte a robte, ako vám prikázal Pán, váš Boh; neodchyľujte sa ani napravo, ani naľavo! Kráčajte po takej ceste, ktorú vám vyznačil Pán, váš Boh, aby ste mohli žiť a aby vám bolo dobre...“ (Dt 5, 32 – 33)

Buďme vernými správcami.

„A od správcov sa už vyžaduje, aby bol každý verný.“ (1 Kor 4, 2)

Ako sa stať verným správcom? Či už nám dal veľa, alebo málo, všetko, čo vložil do našich rúk, máme spravovať verne (pozri Mt 25, 14 – 15). Každému zo sluhov dal Pán podľa jeho schopností a odmenil vernosť bez ohľadu na množstvo, ktoré mali v správe. Ak sa neživíme Božím slovom, často môžeme robiť nesprávne rozhodnutia a potom trpíme bolestivými následkami. „Môj ľud hynie, lebo nemá poznania.“ (Oz 4, 6)

Máme byť verní našej teológii/vyučovaniu.

„Celé Písmo je Bohom vnuknuté a užitočné na poúčanie, na usvedčovanie, na nápravu a na výchovu v spravodlivosti, aby bol Boží človek dokonalý a pripravený na každé dobré dielo.“ (2 Tim 3, 16 – 17)

Postoje k majetku a peniazom môžeme z histórie a skúseností zaradiť do troch skupín, dvoch extrémnych a jedného správneho – biblického.

Teológia chudoby – prvý extrém

Ľudia s týmto postojom si myslia, že materiálne **vlastníctvo je zlo** ako také. Myslia si, že v ideálnej spoločnosti nebude nikto nič vlastniť (má to niečo spoločné s komunizmom), že všetko bude patriť všetkým. Radikálne oddeľujú materiálne od duchovného, považujú to za protiklady.

Na **prácu hľadia ako na nutné zlo.** Pracujú len kvôli naplneniu základných potrieb. Myslia si, že v ideálnej spoločnosti sa nepracuje, lebo ani v nebi sa podľa ich predstavy nepracuje, nebude pracovať. Títo ľudia si myslia, že **zbožní ľudia sú chudobní** a **bezbožní sú bohatí.** Ak je niekto bohatý, tak to preto, lebo isto kradne a robí morálne kompromisy. Byť bohatý a byť dobrý kresťan je nemožná kombinácia.

Keď dávajú, tak z povinnosti, či už do zvončeka, alebo na zbierku. Robia to, lebo im bolo povedané, že to majú robiť. Nedávajú s radosťou. A keď **míňajú peniaze, tak so strachom,** že ak dajú, zajtra nebudú mať dosť pre seba.

Pán nechce, aby sme boli chudobní. No poznáme aj dobrovoľnú chudobu, a tá je milá Bohu. Chudoba, ktorá je nedobrovoľná, nie je požehnaním, ale prekliatím, je dôsledkom osobného hriechu alebo hriechu iných (spoločenstva ľudí).

Teológia prosperity – druhý extrém

Ľudia s týmto postojom si myslia, že **vlastníctvo je ich právo.** Keď som dobrý, mám právo mať stále viac a viac. Vlastniť, to nie je len niečo normálne, ale niečo, čo si zaslúžim. **Pracujú, lebo chcú byť bohatí**. Je to ich cieľ. Predpokladajú, že **zbožní ľudia sú bohatí** a **bezbožní chudobní**. Myslia si, že ak má niekto finančný problém, tak je to jeho vina, lebo má malú vieru alebo sa nejako previnil, prehrešil, bol Bohu neverný, a preto ho Boh nežehná.

Títo ľudia dávajú, lebo veria, že ak dajú, tak dostanú viac. Ich motiváciou je získať viac. **Míňajú peniaze**, aby naplnili svoje potreby. Míňajú bezstarostne a vo veľkom. Neriešia spotrebu, žijú si na veľkej nohe. Je im jedno, koľko minú.

Teológia správcovstva – pravý obraz, ktorý predstavuje Biblia

Ľudia s týmto postojom vnímajú **vlastníctvo ako zodpovednosť**. Boh nám to všetko nemusel dať, ale dáva štedro, z vlastnej vôle, kedy chce a ako chce. Lebo Boh je láska. Máme dobre a verne spravovať. Vedia, že **dôvod, prečo pracujeme, je**, že slúžime Kristovi. Pracujú z vďačnosti. V ideálnom svete, v raji práca bola. Pred pádom Adam a Eva pracovali ako záhradníci. Nehojdali sa na obláčiku za zvuku harfy. Ani nemali žúr. Starali sa o stvorenstvo, boli „profíci“. V nebi, v Božom kráľovstve je tiež práca. A aj my budeme v nebi aktívni a kreatívni (každý bude robiť to, čo vie najlepšie a čo ho baví). Práca nie je niečo zlé, ale je to požehnanie, prirodzená vec, ktorú máme vykonávať s radosťou a s túžbou slúžiť Bohu. Pád človeka v raji zmenil jedine spôsob, ako prácu robíme (Gn 3, 16 – 19), nie jej podstatu.

Biblia nehovorí, že dobrí ľudia sú **bohatí alebo chudobní**, ale hovorí, že **zbožný človek** je **verný** bez ohľadu na to, koľko má – či veľa, či málo. Zbožného človeka spoznáš podľa vernosti. Bezbožný je charakterizovaný ako neverný. A mnohí sme neverní. Či sme už bohatí, alebo chudobní.

Pre ľudí s postojom správcovstva nie je **dávanie** motivované strachom ani povinnosťou, ani túžbou získať viac, ale láskou.

Videli ste zaľúbeného chlapca alebo dievča? Potrebujú inštrukcie na prejavenie čistej lásky? Nie. Konajú prirodzene. Vedie ich srdce. Chcú dať všetko, chcú pomáhať, byť spolu. Ak ako kresťania máme problém dávať, nie je to len preto, že sa o tom v Cirkvi nehovorí, vo vyučovaní, ale je to aj problém pamäti. Ak Bohu štedro nedávame, je to vždy preto, že sme zabudli, koľko nám dal on – Boh Otec, Syn a Duch. Ak patríš medzi týchto ľudí, chcem ti pripomenúť, aby si si spomenul, čo ti Boh dal. Uvedom si to a dávanie bude pre teba prirodzené.

Pohľad správcovstva na dávanie je dávanie s modlitbou. Stále sa mám pýtať Pána, či ma vedie k dávaniu. A rovnako je to aj s **míňaním** peňazí. Modlím sa a som zodpovedný. Ver Pánovi, on pozná budúcnosť. A čo dnes kúpiš za plnú cenu, zajtra môžu mať v zľave. Svätý Duch je dobrý radca pri darovaní i pri míňaní peňazí. Dôveruj a Pán sa postará. ■

Ľudmila Koščová
dokončenie z minulého čísla
(spracované podľa kurzu *Biblia a peniaze Crown Financial Ministries v* preklade Evanjelizačnej školy sv. Mikuláša v Prešove)
ilustračné snímky: www.flickr.com; en.wikimedia.org

Alternatívna medicína a kresťan

Aj kresťan je človek. Jednoduchá pravda. A ako taký podlieha slabostiam tela i ducha. A tieto potknutia nášho organizmu, ktoré nazývame choroby či slabosti, by sme chceli prekonať čo najrýchlejšie, s najmenšou bolesťou, s najmenšou námahou a podľa možností aj s najmenšími nákladmi. A tak človek hľadá rôzne spôsoby, ako si udržať či prinavrátiť zdravie, často nehľadiac na hodnoty, ktoré vyznáva, teda na kresťanstvo.

Túto snahu ochrániť si zdravý pozemský život diabol dobre pozná. Veď sám v príbehu o Jóbovi hovorí Pánovi: „Kožu za kožu! Všetko, čo človek má, dá za svoj život! Ale vztiahni ruku a zasiahni jeho kosti a telo, či ti nebude kliať do očí!“ (Job 2, 4b – 5) Táto pravdy vyslovená pred tisíckami rokov platí aj dnes. Na Boha si spomenieme, keď príde choroba, ťažkosť. A ak nezaberá, ak Boh nie je dosť pohotový uzdraviť nás podľa našich predstáv, často hľadáme útechu inde – u rôznych liečiteľov.

Musíme si však uvedomiť, že uzdravovať môže nielen Boh, ale aj démon. A ak mu človek podá prst, časom si vezme celú ruku, a potom i jeho samotného. S jedlom rastie chuť, hovorí slovenské príslovie. A tak človek hľadá takéto alternatívne možnosti uzdravenia aj v jednoduchých prípadoch. A za takýmito liečiteľmi idú zástupy ako kedysi za Ježišom.

Lekár je však človek a liečiteľ tiež. A práve negatívna skúsenosť s lekárom či naša netrpezlivosť nás tak privádza do náručia démonov. Tí sa často vydávajú za anjelov svetla, len aby oklamali a zviedli mnohých. Dajú nám zdravie, po ktorom túžime, ale vezmú si dušu. Ježiš nás varuje: „Nebojte sa tých, čo zabíjajú telo, ale dušu zabiť nemôžu. Skôr sa bojte toho, ktorý môže i dušu, i telo zahubiť v pekle.“ (Mt 10, 28)

Preto je lepšie trpieť a znášať bolesť, vlastnému uzdraveniu dopriať čas a v pokore prijať Božiu vôľu, ako sa niekam ponáhľať. A netreba zabúdať, že každý, kto uverí takémuto liečiteľovi či k nemu privedie svoje dieťa, blízkeho, priateľa..., sa previňuje proti Bohu. A ak zostáva mimo Božej prítomnosti, mimo jeho milosti, ohrozuje nielen seba, ale aj svoju rodinu.

Juraj Gradoš

Cvičenie v dokonalosti

Pre nikoho nie je utrpenie nepoznané. Či ide o svätca, alebo „obyčajného" človeka. Utrpenie sprevádzalo celý život aj sv. sr. Faustínu Kowalskú, apoštolku Božieho milosrdenstva. Na žiadosť Pána Ježiša si písala denníček. Jej bohatý duchovný život a bytostné spojenie s Ježišom sa naplno prejavilo aj v miere bolesti a utrpenia.

Utrpenie. Stretáva sa s ním v živote každý človek. Z ľudského pohľadu možno niekto viac, iný menej, ale Boh je neustále nad tým. Utrpením cvičí dušu v dokonalosti.

„Keď Ježiš chce očistiť dušu, používa prostriedky, aké sám chce." (Den 38)

Dôležité podľa sestry Faustíny bolo vidieť a vedieť, že nad utrpením má Boh moc:

„V skúškach sa budem snažiť vidieť milujúcu Božiu ruku. Nič nie je také trvalé ako utrpenie – ono je vždy verným spoločníkom duše." (Den 227)

A vidno v ňom Božiu pečať a potvrdenie jeho vernosti:

„Pravé Božie diela sa vždy stretávajú s ťažkosťami a vyznačujú sa utrpením." (Den 270)

Pomôcť k spáse sebe i druhým

Sv. sr. Faustína veľmi trpela fyzicky, keď ju Pán skúšal cez bolesti tela, aj psychicky, keď cítila odvrhnutie a neprijatie. Jej postoj zrelosti však spočíval aj v tom, že utrpenie nebrala ako zlo, ale ako milosť a možnosť byť podobná svojmu Ženíchovi.

„Utrpenie je veľká milosť. Utrpením sa duša pripodobňuje Spasiteľovi, v utrpení sa kryštalizuje láska. Čím väčšie utrpenie, tým sa láska stáva čistejšou." (Den 57)

Druhým aspektom utrpenia bola cesta pomoci pri spáse druhých. Obetovať sa za druhých. Pán to Faustíne veľakrát pripomína:

„Dnes mi Pán povedal: ‚Potrebujem tvoje utrpenia pre záchranu duší.'" (Den 1612)

„Nežiješ pre seba, ale pre duše. Z tvojich bolestí budú mať úžitok iné duše. Tvoje dlhotrvajúce utrpenie im dá svetlo a silu prijímať moju vôľu." (Den 67)

„Je len jedna cesta, ktorou sa kupujú duše – utrpenie spojené s mojím utrpením na kríži." (Den 324)

Boh je vtedy najbližšie

V časoch bolesti, trápenia a utrpenia sa nám často zdá, že sú akoby bez konca:

„Dni utrpenia sa vždy zdajú dlhšie, ale aj ony prejdú, hoci idú tak pomaly, že neraz sa nám zdá, akoby išli skôr naspäť. A predsa rýchlo nastane ich koniec a po nich večná a nepochopiteľná radosť."(Den 578)

Práve tento čas a ľudská slabosť často môžu priviesť k zúfalstvu a pocitu úplnej bezmocnosti a bezradnosti. Jedno príslovie hovorí, že keď je bieda najväčšia, Božia pomoc je najbližšie. Sr. Faustína pochopila ohraničenosť svojej ľudskej sily a potrebu Božej podpory:

„Hoci musím spomenúť, že aj v tých duchovných utrpeniach je (duša) blízko Boha, je slepá. Pohľad duše je zakalený temnotou. Boh je takejto trpiacej duši bližšie, lenže celé tajomstvo tkvie v tom, že ona o tom nevie. Ona tvrdí, že Boh ju nielen opustil, ale že je predmetom jeho nenávisti. Aká ťažká choroba zraku duše, ktorá oslnená Božím svetlom tvrdí, že ho niet, a zatiaľ je ono také silné, že ju oslepuje. Neskôr som predsa poznala, že v týchto chvíľach je jej Boh bližšie ako inokedy, lebo s obvyklou pomocou milosti by tieto skúšky nevydržala. Pôsobí tu Božia všemohúcnosť a mimoriadna milosť, lebo inak by si zúfala pri prvom údere." (Den 109)

Trpezlivosť je veľká čnosť a dáva silu vydržať. To si uvedomovala aj Faustína:

„V utrpeniach byť trpezlivá a pokojná, viem, že časom všetko prejde." (Den 253)

Prameň sily však treba neustále hľadať u Pána. Ako sám hovorí sv. Faustíne:

„Keď sa ti zdá, že utrpenie je nad tvoje sily, pozeraj sa na moje rany a povznesieš sa nad ľudské pohŕdanie a posudzovanie. Rozjímanie o mojom umučení ti pomôže povznieť sa nad všetko." (Den 1184)

Som s tebou

Pri utrpení sa často pýtam, prečo ho Boh dopustil a kam sa stratil, keď ho najviac potrebujem. Neuvedomujem si, že práve to je chvíľa, ktorá mi dáva poznať moju prítomnosť.

„Dcéra moja, utrpenie bude pre teba znamením, že ja som s tebou." (Den 669)

Jedna pekná myšlienka hovorí, že cesta do zasľúbenej zeme vždy vedie cez púšť tak, ako aj cesta k vzkrieseniu je možná len cez Golgotu. Utrpenie je nevyhnutné a potrebné. A nech je akokoľvek ťažké, našou istotou je, že Boh nás sprevádza a nikdy neopúšťa.

„Neboj sa ničoho. Ja som s tebou. Tieto záležitosti sú v mojich rukách a uskutočním ich podľa svojho milosrdenstva. Mojej vôli sa nemôže nič sprotiviť." (Den 573) ■

Mária Pihuličová

Uzdravené na príhovor pápežov

V štvrtok 24. apríla venovali brífing v Tlačovom stredisku Svätej stolice téme zázrakov na príhovor blahoslavených Jána XXIII. a Jána Pavla II. Svoje svedectvo novinárom poskytli Floribeth Mora Diazová z Kostariky, zázračne uzdravená na príhovor Jána Pavla II., a sestra Adele Labiancová z Kongregácie dcér kresťanskej lásky, ktorá v minulosti opatrovala dnes už zosnulú sestru Caterinu Capitaniovú, uzdravenú na príhovor Jána XXIII.

Floribeth

Prvú z nich, 51-ročnú Floribeth, poslali lekári v apríli 2011 z nemocnice domov, aby tam dožila svoje posledné dni. Trpela vtedy vážnou aneuryzmou a lekári jej dávali iba mesiac života. Matka štyroch detí požiadala o pomoc Jána Pavla II. „Prosila som o príhovor Jána Pavla II. Stále som hovorila: ‚Ján Pavol II., ty, ktorý si tak blízko k Bohu, povedz Pánovi, že nechcem umrieť.' Mala som strach umrieť, pretože tu boli moje deti," povedala Kostaričanka.

Keď sa raz v noci prebudila, zapla si televízor, v ktorom práve vysielali blahorečenie Jána Pavla II. Potom opäť zaspala, no ráno sa zobudila so zvláštnym pocitom: „Počula som vo svojej izbe nejaký hlas, ktorý mi hovoril ‚Vstaň!'. Bola som veľmi prekvapená, obzerala som sa okolo seba a hovorila si: ‚Bože môj, veď ja som tu sama!' Naďalej som však počula ten hlas, ktorý mi hovoril: ‚Vstaň! Nemaj strach!'" Vtedy jej padol zrak na časopis, ktorý vyšiel pri príležitosti blahorečenia Jána Pavla II. Na jeho obálke bol pápež zobrazený so zdvihnutými rukami, ktoré podľa nej akoby hovorili „Vstaň". „Odpovedala som: ‚Áno, Pane!' A od toho dňa stojím! Pán mi v ten deň odňal strach, odobral utrpenie a daroval mi pokoj, ten pokoj, ktorý mi dal istotu, že som zdravá," dodala Floribeth Mora Diazová.

Sestra Caterina

Svoje svedectvo už nemohla osobne podať zázračne uzdravená sestra Caterina Capitaniová, pretože v apríli 2010 zomrela. Prehovorila tak za ňu jej spolusestra Adele Labiancová, vedúca nemocnice v Brindisi, ktorá ju v minulosti opatrovala. Sestre Caterine bola v 23 rokoch odobratá časť žalúdka a jej pooperačný stav bol veľmi vážny, lekári počítali s najhorším. Písal sa rok 1966 a pápež Ján XXIII. bol už tri roky mŕtvy. Jej spolusestry sa však k nemu neprestávali dennodenne modliť. V najťažšej chvíli umiestnili jeho relikviu na ranu umierajúcej a ona sa prebrala. Ako sa v minulosti nechala počuť, pocítila niečiu ruku položenú na bruchu a počula hlas, ktorý ju volal po mene. „Preľakla som sa, keď som počula hlas muža, otočila som sa a uvidela stáť vedľa svojej postele pápeža Jána v pápežskom habite, ktorý neviem ani opísať, pretože som sa mu zahľadela do tváre, ktorá bola veľmi pekná a usmievavá. On mi povedal: ‚Sestra Caterina, veľmi si ma prosila, a tiež mnohé sestry... Vytrhli ste priamo z môjho srdca tento zázrak! Ale teraz je po všetkom: ty si v poriadku a nič ťa už netrápi!'," citovala rehoľníčka Adele svoju spolusestru, ktorá opätovne začala jesť a naberať sily napriek pochybnostiam lekárov, ktorí si toto uzdravenie nevedeli vysvetliť. Sestra Caterina žila ešte ďalších 44 rokov a až do konca života prechovávala zbožnú úctu k pápežovi Jánovi XXIII. ■

-RV

snimka: www.aol.com

Jozafátov pohreb

V meste zavládlo hrobové ticho. Temnota visela nad mestom. Dvaja úradníci s niekoľkými ľuďmi sa vybrali urobiť prehliadku zdevastovanej rezidencie a o všetkom spísať protokol. Trezor, kde bolo biskupské rúcho, čaša, diskos, hviezdica a kríž, odniesli do mestského zámku. Vandalom sa totiž nepodarilo skriňu otvoriť ani rozbiť. Predstavitelia mesta preukázali veľkú horlivosť pri hľadaní mŕtveho tela. Bola dokonca vypísaná odmena sto zlatých tomu, kto ho nájde. Našlo sa na šiesty deň. Na jednom mieste totiž bolo vidno, ako by z vody vychádzalo svetlo. Sotva sa rozchýrilo, že telo sa našlo, začali sa zhromažďovať davy, aby videli telo mučeníka. Keď telo vytiahli na breh, chmáry, čo celý týždeň viseli nad mestom, sa rozišli a na Vitebsk konečne zasvietilo slnko. Telo obliekli a opäť loďkou prevážali smerom k Chrámu sv. Michala. Pred šiestimi dňami všetci kričali a dožadovali sa jeho smrti, teraz plakali a odprosovali Pána. Telo vystavili v cerkvi, kde ležalo deväť dní. Bolo čisté, biele, mnohým sa zdalo ešte krajšie než za života. Jedine rana na hlave spôsobená sekerou bola otvorená a na tvári bolo vidno stopy od topánok žien, čo po Jozafátovi šliapali. Z Polocka, kde bolo hlavné Jozafátovo sídlo, prišlo posolstvo so žiadosťou o vydanie tela. Poslovia uložili telo do drahocennej rakvy a opäť ho po rieke prevážali do Polocka. Bola už zima a mrazy, ale akoby Božím zásahom rieka zamrzla až vtedy, keď telo dorazilo do Polocka. A opäť plač, nárek a kvílenie. Telo vystavili s najväčšími poctami v nedávno zreštaurovanej katedrále, ktorú chcel mať Jozafát Kuncevič v plnej kráse. Pre rozličné ťažkosti a prekážky sa pohreb konal až 18. januára, dva mesiace po jeho smrti. V celom meste vyzváňali zvony, telo sprevádzalo početné duchovenstvo byzantského i latinského obradu a nespočetný dav ľudu. Bol to skôr sviatok než pohreb. Telo uložili v hrobke, ktorú si pripravil sám Jozafát. Zdalo sa, že tu bude odpočívať v pokoji až do druhého vzkriesenia. Nestalo sa tak.

Marko Durlák

Prorok Samuel

Jedným z najväčších dobrodení, ktoré dal Pán vyvolenému národu, boli proroci. Ľudia, ktorí aj za cenu mnohých utrpení pomáhali národu kráčať v pravde alebo vrátiť sa na správnu cestu. Neboli to ľudia, ktorí len predpovedali budúcnosť, ale ľudia, ktorí sprostredkovávali styk medzi Bohom a ľuďmi. Proroci ohlasovali Božie slovo a jeho vôľu ľuďom a prednášali Bohu prosby ľudí a prihovárali sa za nich.

Posledný sudca a prvý prorok

Jedným z najvýznamnejších prorokov bol Samuel. Jeho meno znamená „Pán vypočul" alebo „Vyprosený od Pána". Toto meno dostal preto, lebo jeho matka Anna, ktorá bola neplodná, veľmi túžila mať syna. Chodievala do svätyne v meste Šílo a modlila sa celým srdcom za to, aby mohla mať dieťa. Pán ju vypočul a požehnal jej chlapca, ktorý sa neskôr stal nesmiernym dobrodením pre celý Izrael.

Boží dar

Je požehnaním, ak rodičia vedia, že dieťa dostali od Pána, že nie je ich majetok a nemá naplniť ich nesplnené sny, ale Boží zámer. Sú takí, ktorí na túto skutočnosť pamätajú, ale mnohí rodičia dnes lipnú na svojich deťoch a veľmi tým ubližujú sebe aj im. Táto pravda je ešte silnejšia vtedy, keď rodičia, ktorým sa nedarí počať dieťa, situáciu neriešia s Bohom a nepýtajú sa na jeho zámery, ale rozhodnú sa mať dieťa „za každú cenu". V túžbe po dieťati nedbajú na to, že pri umelom oplodnení sa zabíja niekoľko ďalších životov. Nakoniec aj na dieťa, ktoré ich stálo nemálo peňazí a úsilia, nebudú pozerať ako na Boží dar, ale ako na svoj majetok. Samuelova matka Anna si veľmi dobre uvedomovala, aký dostala dar, a svojho syna už ako malého zasvätila Bohu – odovzdala ho pre službu v chráme.

Služba v chráme

Malý Samuel si svätostánok skutočne zamiloval. Matka mu urobila malý plášť a každý rok mu ho doniesla, keď prichádzala s manželom obetovať výročnú obetu. Hoci nepochádzal z kňazskej triedy, mal vo svätostánku určité povinnosti, napríklad ráno otváral dvere na nádvorie a slúžil zostarnutému veľkňazovi Hélimu.

Dnešní rodičia sa môžu od Anny a jej manžela veľa naučiť. Často sa stáva, že rodičia sa sústredia na hmotné potreby detí, ale ich duchovné potreby zanedbávajú. Samuelovi rodičia však dávali duchovné veci na prvé miesto, čo veľmi ovplyvnilo to, aký človek z ich syna vyrástol.

Zlý príklad

Samuel si službu pri svätostánku nesmierne cenil, ale jeho srdce začalo časom niečo trápiť. V Pánovom dome sa diali zlé veci. Héliho synovia boli beliálovi synovia. Nestarali sa o Pána ani o kňazské povinnosti voči ľudu. Nedbali na Boží zákon. A to bol koreň všetkých ich ďalších hriechov. Znevažovali obety, utláčali chudobných, ktorí v chráme hľadali útechu a povzbudenie, a tí odchádzali sklamaní a ponížení. Aj v oblasti sexuálnej morálky mali nemravné vzťahy s niektorými ženami, ktoré slúžili pri svätostánku. Ako to všetko vplývalo na malého Samuela? Mohol si ľahko zdôvodniť, že keď sa takých hriechov dopúšťajú synovia veľkňaza, aj on si môže robiť, čo chce. Ale skazenosť iných ľudí, nech by išlo aj o ľudí s autoritou, nikdy nie je ospravedlnením nášho hriechu. Mnohí naši súčasníci sa dávajú strhnúť zlým príkladom a odpadajú od poslušnosti voči Bohu. Sú však aj takí mladí kresťania, ktorí nasledujú Samuelov príklad a stále rastú v obľube u Boha, hoci im okolie nedáva dobrý príklad.

Hovor, Pane

Myslím si, že si mnohí z nás pri mene Samuel spomenú na príbeh z jeho detstva, keď bol povolaný Pánom. Pán v noci na Samuela volá a chlapec ide tri razy k veľkňazovi Hélimu, lebo si myslí, že ho volá on. Veľkňaz ho učí rozoznať Boží hlas od svojho hlasu a učí ho správne odpovedať na Pánovo volanie. To je veľmi dôležitá myšlienka.

Vážme si tých, ktorí nám pomáhajú rozlíšiť Pánov hlas od ľudského hlasu. Často sú to rodičia, môže to byť kňaz, priatelia, Sväté písmo. Taktiež treba počúvať Božie slovo s postojom pokory a hovoriť s malým Samuelom: „Hovor, Pane, tvoj sluha počúva!" Po dlhom čase mal Pán pri stánku človeka, ktorý bol ochotný poslúchať jeho slovo. V Prvej knihe Samuelovej (3, 19) čítame: „Samuel dorastal, Pán bol s ním a ani jednému z jeho slov nedal padnúť na zem, takže sa celý Izrael od Danu až po Bersabe dozvedel, že Samuel ako Pánov prorok je spoľahlivý."

Chceme byť ako iní

Nechali sa Izraeliti Samuelom viesť a stali sa duchovne zmýšľajúcimi ľuďmi so silnou vierou? Nie. Rozhodli sa, že už nechcú, aby ich súdil obyčajný prorok. Chceli byť ako iné národy. Chceli, aby nad nimi vládol ľudský kráľ: „Ustanov nám kráľa, nech panuje nad nami, ako je to u všetkých národov!" (1 Sam 8, 5) Ale Samuelovi sa nepáčilo, keď mu hovorili: „Daj nám kráľa, nech panuje nad nami!" (1 Sam 8, 6) Na Pánov pokyn Samuel vyhovel ich žiadosti, ale musel im povedať, akého vážneho hriechu sa dopúšťajú a čo ich čaká: „Ak chcete mať kráľa, toto bude právo kráľa, ktorý bude nad vami panovať: vezme vašich synov,... vezme vaše dcéry,... zoberie vaše najlepšie polia, vinohrady a olivy,... vezme z vášho zrna a vašich viníc, ... zoberie vašich sluhov, vaše slúžky, najlepšiu vašu mládež a vaše osly a použije ich na svoje práce. Z vašich stád vezme... A keď budete v ten deň stenať pre kráľa, ktorého ste si vyvolili, Pán vás v ten deň nevyslyší." (1 Sam 8, 11 – 18) Ľud povedal: „Budeme ako všetky národy, bude nás súdiť náš kráľ, bude pred nami tiahnuť a bude viesť naše vojny." (1 Sam 8, 20) Izraeliti chceli byť radšej ako ostatné národy.

Táto situácia je nám veľmi dobre známa, keď počúvame z úst našich politikov vetu: „Slovensko musí byť ako iné krajiny! Ak chceme patriť do modernej Európy, musíme prijať zákony, aké majú ‚vyspelé demokratické štáty'".

Stojí za to byť za každú cenu taký, ako sú iní? Dnes by nám Samuel povedal: „Vy máte hodnoty. Vy viete, kto je vaším kráľom. Prečo sa chcete pripodobniť ostatným a prijímať také zákony, ktoré idú proti hodnotám života, ktoré sú v rozpore s Božou vôľou?" To isté platí aj v našom osobnom živote. Nebojme sa uprostred skazených ľudí zostať verní pravde vediac, že máme niečo lepšie ako oni. Možno niekto oklamaný svetom práve cez nás spozná, že je lepšie žiť s Bohom, ako mať chvíľkové potešenie z hriechu, a potom prežívať veľké sklamanie a prázdnotu.

Poslušnosť viac ako obeta

Izraeliti veľmi skoro spoznali, že odpadnutie od Pána im prinieslo veľkú duchovnú a hmotnú biedu a stali sa otrokmi Filištíncov. Aj ich kráľ Saul veľmi rýchlo opustil Pánove príkazy a konal svojvoľne. Samuel vtedy vyslovil známe slová: „Azda sa Pánovi páčia celopaly a obety tak ako poslušnosť Pánovmu hlasu? Veď poslušnosť je lepšia než obeta a poddanosť lepšia ako tuk baranov! Lebo odbojnosť je (ako) hriech čarodejníctva, svojvoľnosť je (ako) hriech modlárstva. Pretože si pohrdol Pánovým slovom, zavrhne ťa, nebudeš kráľom!" (1 Sam 15, 22 – 23)

Tieto slová by sme mali mať na pamäti, pretože aj my niekedy radšej Boha uctievame, ako ho poslúchame. Samuel kráľa pokarhal. Prorok je akoby protiváhou kráľa – často kráľa napomína či karhá. Keď nerobil pokánie, ohlásil kráľovi, že Boh ho odvrhol ako kráľa, pretože on odvrhol Boha. Neskôr aj Dávid bude mať svojho proroka – Nátana a po ňom aj ďalší králi.

Zrkadlo vladárov

Proroci nastavovali zrkadlo tým, ktorí mali moc a často ju zneužívali. Aj dnes tí, ktorým je zverená moc, potrebujú mať pri sebe proroka. Boží hlas, ktorý im bude pripomínať, aby zverenú moc vykonávali podľa Božích noriem. Je to dôležité aj pre nás. Vážme si ľudí, ktorí nám hovoria pravdu. Sú akoby zrkadlom, svedomím ľudí. Aj svetskí a cirkevní predstavitelia potrebujú okolo seba niekoho múdreho, kto nielen pritakáva na to, čo predstavený povie, ale dokáže poradiť a napomenúť. Múdry predstavený sa sám obklopí ľuďmi, ktorí vedia aj kritizovať.

Kráľ Šaul sa neobrátil, ale Izraeliti prišli za Samuelom so slovami: „Zhrešili sme proti Pánovi". Samuel sa nehral na urazeného, ale povzbudil Izraelitov týmito slovami: „Ak sa chcete celým srdcom obrátiť k Pánovi, odstráňte spomedzi seba cudzích bohov a ašterty, a prilipnite srdcom k Pánovi; slúžte jemu samému a vyslobodí vás z ruky Filištíncov" (Sam 7, 2 – 3). Izraeliti ho poslúchli, porazili Filištíncov, a tí dlhý čas na ich územie neprišli.

Nový kráľ

Na Boží pokyn mal Samuel pomazať nového kráľa. Ak nejaký človek prestane byť verný Pánovi, Pán si nájde iného, ktorý splní jeho vôľu. A tak zostarnutý Samuel na Pánov rozkaz šiel do Betlehema, do domu Izaiho, ktorý mal niekoľko synov. Boli to urastení mládenci, a predsa už pri prvom ho Pán upozornil, aby sa nepozeral len na to, ako vyzerá. „Nehľaď na jeho výzor a na výšku jeho postavy, lebo ho nepokladám za súceho. Veď Pán nehľadí, ako hľadí človek. Lebo človek hľadí na výzor, ale Pán hľadí na srdce." (1 Sam 16, 7)

My ľudia často hľadíme na zovňajšok či skutky človeka. Ak sa človek modlí, chodí do chrámu a správa sa slušne, automaticky ho považujeme za dobrého človeka. A naopak, človeka, ktorý sa nám nepozdáva, pretože je v niečom odlišný od našich predstáv, automaticky máme za zlého. Pán Ježiš nám stále pripomínal, že zo srdca vychádzajú všetky hriechy a že mnohí ľudia uctievajú Boha perami, ale ich srdce je od neho ďaleko. Takáto úcta je márna.

Napokon k Samuelovi priviedli najmladšieho – ryšavého Dávida. On bol ten, ktorého si Pán vyvolil!

Pomazanie Dávida za kráľa sa dialo v skrytosti. V dome Izaiho vylial olej z rohu na hlavu mladého Dávida uprostred jeho bratov. Dôležité veci sa často dejú v skrytosti. Môžeme spomenúť aj narodenie Ježiša Krista, ktoré sa tiež udialo v Betleheme a ešte skrytejšie – v jaskyni. Najdôležitejšie chvíle v našom živote tiež nezažijeme v dave, ale skôr v samote a na kolenách.

Kráčal som pred vami

Poučný je aj záver života tohto Božieho muža. Samuel zvolal všetok ľud do Galgaly a keď sa zhromaždili, povedal im: „Ja som kráčal pred vami od svojej mladosti až po dnešný deň. Hľa, tu som, vypovedajte proti mne pred Pánom a pred jeho pomazaným! Komu som vzal vola? Komu som vzal osla? Koho som utláčal? Koho som ubíjal? Z čej ruky som prijal úplatok a prižmúril som oči? Chcem vám nahradiť." Odpovedali mu: „Neutláčal a neubíjal si nás, ani si z ničej ruky nič neprijal." (1 Sam 12, 2 – 4)

Verím, že každý z nás vie, aké to bude dôležité odchádzať z tohto sveta zmierený s Bohom i s ľuďmi a s pokojným svedomím. Aby sa to podarilo aj v našom živote, treba robiť pokánie a nasledovať ľudí, ako bol sudca a prorok Samuel.

„Pamätajte na tých, ktorí vám hlásali Božie slovo. Dobre si všimnite, aký bol koniec ich života, a napodobňujte ich vieru." (Hebr. 13, 7) ■

Jozef Zorvan
snímka: www.4.bp.blogspot.com

Dve rozprávky

Najkrajšia a najmúdrejšia

Na žiadosť ríše vtákov mal orol, ich vodca, rozsúdiť, kto z nich je najkrajší.

Zhromaždili sa teda na lesnej čistinke a poďho pýšiť sa a vyťahovať jeden pred druhým. Dudok sa vychvaľoval svojím nádherným chocholom. Páv rozťahoval chvost. Straka si navliekla na šiju všetky uchmatnuté čačky. Hýľ sa hádal so sýkorkou, ktoré bruško je krajšie – červené či žlté. Bocian pochodoval v dlhokánskych topánkach a ďateľ si celý čas upravoval červenú baretku. Dokonca aj šedý vrabček čvirikal na plné hrdlo, aby neostal bez povšimnutia.

Na neďalekom strome sedela sova a celú scénu mlčky sledovala. Je to už dávno, čo získala titul najmúdrejšieho vtáka, a bola naň náramne hrdá. Na tejto súťaži sa zúčastniť nechcela. Dobre vedela, že príroda ju neobdarila zjavnou krásou. Zároveň sa však príliš nevzďaľovala. Rozhodla sa, že svojich operených priateľov bude pozorne sledovať.

Vtáci sa časom začali medzi sebou hádať. Sova sa nemiešala. Nezvykla sa starať do cudzích vecí. Vtáci sa začali sácať. Sova aj naďalej mlčala. Nato sa súťažiaci tak rozohnili, až sa spustila bitka. Hrýzli sa. Vytrhávali si perie, až sa pestrofarebné páperie v celých chumáčoch váľalo po čistinke.

Orlovi sa ledva podarilo operencov utíšiť.

„Čo to robíte? Pozrite sa na seba!“ kričal ich vodca. „Stačilo! Zoraďte sa! Začneme s výberom!“

Dotlčení a ošklbaní vtáci sa šikovali do radu. Sova sa stále prizerala z vysokého stromu. Pri pohľade na otrhaných súťažiacich nezaváhala, zletela dole a rýchlo sa zaradila k ostatným v rade.

Ostrozraký orol ocenil všetkých, ale titul najkrajšieho z vtákov musel udeliť sove. Predsa len v spoločnosti podriapaných, ošklbaných a naježených príbuzných mala značný náskok.

A tak múdrosť v hlave voviedla sovu aj do spoločnosti krásavíc.

Pre každého niečo

Neznesiteľná horúčava sa natískala všade. Slony sa pustili k rieke, aby sa schladili. Malé sloníča držalo chobôtikom mamin chvost. Kráčalo sa ťažko. Obrovské uši sa mu lepili na oči. Musel dvíhať hlavu, lebo uši mu bránili v pohľade na cestu. Keď sloníča dvihlo hlavu, zbadalo plávať po nebi mäkké našuchorené mraky.

„Aké sú ľahučké,“ zasnívalo sloníča. „Ako im je dobre. Žijú si bez starostí. Len si tak letia, kam sa im zachce. Nie ako ja... Som taký ťažký!“ vzdychlo si.

„Ak chceš,“ ozvalo sa k nemu slnko, „spravím ťa takým ľahučkým ako mráčik.“

„Áno, áno, veľmi chcem!“ úprimne sa potešilo malé sloníča.

Slnko tlesklo dlaňami a sloník pocítil čudnú ľahkosť. Pomaly stúpal k nebu. Jeho ušká pripomínali dve obrovské plachty. Už-už bol v oblakoch. Čím vyššie stúpal, tým viac ho pálilo slnko. Z horúčavy mu čoskoro prišlo zle.

„Chcem vodu,“ zastenalo vysmädnuté sloníča.

„Nie, nie...“ odvetilo slnko. „Chcelo si byť ľahučké ako mráčik. Trp teda!“

„Nechcem už byť ľahký! Radšej budem ťažký ako predtým a budem sa kúpať v priezračnej rieke.“

„Ako chceš!“ súhlasilo slnko a opäť tlesklo do dlaní.

Sloníča spadlo na zem ako blesk. Dopadlo priamo do rieky. Nemohlo sa nasýtiť vody, tak sa tešilo. Kúpalo sa. Skákalo. Trúbilo chobôtikom... Mama sa smiala s ním a čudovala sa: „Prečo sa tak tešíš?“

„Mama, všetko som pochopil!“ usmial sa sloník. „Nemôžem byť ľahučký ako mrak, ale mrak sa zas nemôže kúpať v našej rieke. Vidím, že každý má v niečom výhodu!“ ■

Viktória Županová
preložila Valéria Juríčková
ilustr. snímka: obrazky.4ever.sk

V kráľovstve krivých zrkadiel

Na mnohých miestach sa stretávame so zrkadlami. Nielen v domácnostiach, kde ich potrebujeme, aby sme videli, ako vyzeráme. Nájdeme ich aj na autách a cestách, v rozličných jednoduchších i zložitých prístrojoch... Čím je plocha zrkadla rovnejšia, tým presnejší odraz reality podáva. Čo sa však stane, keď plochu zrkadla zakrivíme?

Z detstva si pamätám starú ruskú rozprávku, ktorá sa volala *Kráľovstvo krivých zrkadiel*. Neviem už presnú pointu. V pamäti mi utkveli pokrivené zrkadlá, no horšie ako so zrkadlami to bolo s ľuďmi. Ich prevrátené rozprávanie a myslenie spôsobovalo mnoho problémov a bolestí. Trocha mi to pripomína smerovanie dnešnej spoločnosti...

Ak sa postavíme pred zakrivené zrkadlo, nikdy neuvidíme najpresnejší obraz vecí. Čo je však horšie, sami seba vnímame úplne inak (ako príliš škaredých, pokrivených, tučných alebo chudých...)

Vybrať si dobré zrkadlo (najvycibrenejšie a najpresnejšie, aby človek nebol oklamaný), si vyžaduje istú námahu aj poznanie.

Dada Kolesárová

Je liturgia záležitosťou len starých mám?

Ak sme v predošlom čísle hovorili o reálnych základoch duchovného života, ktorý je postavený výsadne na bohoslužbe a spoznávaní Božieho slova tak, ako ho vníma a vykladá naša cirkev, teraz sa skúsme pozrieť na ďalší aspekt duchovnosti našej cirkvi, a to je disciplína.

Je skutočne pravdou, že dnes je pojem disciplína vnímaný trocha negatívne – skôr je spojený s niečím ako podriadenosť, poddaný, vojenská služba a podobne. No disciplína v cirkevnom a duchovnom živote vyjadruje čosi veľmi vznešené. Disciplína je prejav duchovného života navonok. Táto skutočnosť sa nijako nedá skryť – čo prežívaš v srdci, vidno na tvári – teda akú duchovnosť žiješ, taká sa prejavuje v tvojom živote. Pod disciplínou našej cirkvi treba chápať nielen pôst, ale aj prežívanie duchovnosti v rodinnom a spoločenskom živote, zahŕňa liturgické pravidlá pre mníchov a pre bežných ľudí, vyjadruje správanie sa v chráme počas zhromaždení a pri modlitbe, upravuje prijímanie svätých tajomstiev a podobne. Všetky tieto skutočnosti týkajúce sa disciplíny sú zhrnuté v rôznych liturgických a mimoliturgických knihách – typikon, učenie otcov, učenie koncilov, právne predpisy a podobne. Disciplína nie je teda povinnosťou, ale skôr potvrdením toho, že ak skutočne prežívaš duchovný život v Cirkvi, zákonite sa to začne prejavovať v tvojom duchovnom živote navonok a môže to prinášať úžitok tebe i ľuďom okolo, aby sa zapálili pre rovnakú cestu k Bohu. Disciplínu si cirkvi budujú v závislosti od svojich historických a spoločenských okolností a môžu byť v niektorých prípadoch viac, v niektorých menej zásadné. Ako príklad možno uviesť vnímanie pôstnych dní – v Gréckokatolíckej cirkvi je napríklad streda vnímaná ako pôstny deň, v Rímskokatolíckej cirkvi nie.

Ďalším aspektom duchovného života gréckokatolíka je teologické vnímanie – táto skutočnosť zvykne byť niekedy zaznávaná, niekedy zo strachu, aby sme neskončili v nejakej heréze, niekedy sme jednoducho leniví skúmať a študovať teologické pohľady našej cirkvi napr. na pokánie, manželstvo, zbožštenie, Bibliu a podobne. Keďže východné cirkvi nestavali svoju teológiu na presnom racionalizme scholastiky, môže sa stať, že niektoré jej vysvetlenia zdanlivo protirečia pravej viere, a to vidno dokonca aj v liturgických textoch, ktoré dodnes používame – no hlbším skúmaním a spoznávaním východnej teológie a východných otcov sa mnohé nezrozumiteľné skutočnosti ozrejmia.

Aj keď je tento pohľad na základy duchovného života východného kresťana do značnej miery zjednodušený, chce pozvať každého z nás, aby sme sa nebáli prejaviť svoju gréckokatolícku duchovnosť v celej jej kráse, bez strachu a hanby. Veď kto ubráni naše dedičstvo a vieru, ak nie my sami? ■

Michal Bučko
(dokončenie z predchádzajúceho čísla)

Poďakovanie za záchranu a víťazstvo

Dávidovi sa konečne začalo dariť. Od prvého po osemnásty žalm je v zlej situácii. Čelí prenasledovaniu a mnohému zlu. Ale teraz Boh konečne zasiahne a Dávid žasne.

Zaujímavé je, že žalmy, ktoré vznikli v núdzi, sú krátke. Ale tentoraz sa situácia mení. Dávid zažil víťazstvo. Koniec strachu. Skrývania sa. Božia moc je reálna. Vie, že Boh bojoval na čele tohto boja a zvíťazil. Dávidovi sa konečne darí. A on sa modlí. Spieva žalm. Dlhý. Veľmi dlhý.

Zarazil ma rozdiel medzi Dávidovou skúsenosťou a modlitbami nejedného človeka. V problémoch sa vieme modliť naliehavo, vytrvalo a dlho. Tráviť v chráme toľko času, koľko sa dá. Len čo sa človeku začne dariť a nemá podstatný problém, nástojčivosť modlitieb ustupuje. Najťažšie sa modlí v čase prosperity, úspechu, pokoja. V Dávidovom prípade je to naopak. Trápenie mu berie slová z úst. Trpí, čaká a dôveruje. Boží zásah ho ale privádza do údivu a v úžase nad Božou dobrotou nevie zastaviť príval slov.

Tento žalm zaujme predovšetkým úvodným veršom a priamym zvolaním: „Milujem ťa, Pane, moja sila!“ Pri ďalších riadkoch sa mi v mysli vynáral obraz nadšeného dieťaťa, ktoré rozpráva kamarátom, čo všetko sa mu stalo. Jemne prifarbuje. Ale všetci sa len chápavo usmievajú, lebo nadšenie dieťaťa je evidentné a podstatné. Niekedy stačí, ak dieťa vyrozpráva, povedzme, obsah obľúbeného dobrodružného filmu. Hmýri sa to tam silnými bytosťami, ohnivými strelami a neobyčajnými schopnosťami postáv. A teraz sa vráťme k žalmu.

Dávid zažil s Bohom niečo také mocné, že nemôže mlčať. Vyjadrí Bohu s detinskou priamosťou lásku a všetkým rozpráva o Božej moci, ktorej bol svedkom. Vďačné nadšenie z neho tryská. Ako v rozprávaní šťastného dieťaťa.

Vynorila sa mi v mysli rozprávka o troch vlasoch deda Vševeda. Keď zamilovaný mladík ide získať zlaté vlasy, stretáva cestou niekoľkých nešťastníkov. Cestou späť vie, že sa so získaným pokladom musí podeliť. Uľaviť núdznym a dať im zlatý vlas, ktorý spôsobí uzdravenie a dá život. Je to podobné ako pri našej ceste za Kristom.

Ak sme už Ježiša vo svojom živote stretli a dostali od neho živú vodu Svätého Ducha, ktorá sa nemíňa, nie je možné, aby sme sa s týmto uzdravujúcim a oživujúcim pokladom nepodelili so všetkými nešťastníkmi, ktorých stretávame. Ibaže by sme sa s Kristom nikdy osobne nestretli, nedostali od neho túto živú vodu Ducha, a teda nemali čo dať.

Ak žijem svoj vzťah s Kristom, musím mať denne aspoň jedno svedectvo o tom, čo pre mňa spravil. A potom nebudem môcť zastaviť príval slov z jeho moci. Ale najmä už nebudem môcť žiť ďalej tak ako dovtedy. Môj život bude spôsobovať Božiu oslavu. V ťažkých chvíľach si budem namiesto nekonečného prosíkania pripomínať Božie skutky v mojom živote. Budem si s nehou vylievať pred ním svoje srdce a trpezlivo čakať, kým zasiahne. Ako už toľkokrát zasiahol. A ako ešte toľkokrát určite zasiahne. ■

Valéria Juríčková

PONDELOK 15. september

Presvätá Bohorodička Spolutrpiteľka
Veľkomučeník Nikita

Čítania: Flp 2, 5 – 11, zač. 240; Jn 19, 25 – 27, zač. 61 (Spolutrpiteľke); Gal 2, 11 – 16, zač. 202; Mk 5, 24 – 34, zač. 21 (rad.)

Pri Ježišovom kríži stála jeho Matka... (Jn 19, 25)

Je veľa možností, ako dať vedieť ľuďom o svojom prežívaní, no čím ďalej, tým je menej takých, ktorí vedia v ťažkosti ostať pri tom, kto sa trápi. Zdieľať bolesť iného, hoci aj za cenu bezmocnosti, svedčí o vernosti a láske k nemu. Nech je príklad Márie pod krížom povzbudením k vernosti ľuďom v ich trápení.

Liturgia: Predobrazujúce antifóny a blaženstvá (alebo prvá a druhá antifóna sviatku a tretia každodenná s *pripivom* sviatku). Po vchode *Poďte... za nás ukrižovaný...* tropár zo sviatku a Spolutrpiteľke, *Sláva*, kondák zo sviatku, *I teraz*, kondák Spolutrpiteľke. Prokimen, *Aleluja* a pričasten zo sviatku a Spolutrpiteľke. Namiesto *Svätý Bože* sa spieva *Tvojmu Kríž*u. Namiesto *Dôstojné je* sa spieva *Zvelebuj* a deviaty irmos z utierne sviatku. (HS: 270, 273; PZ: 241, 244; HP: 257, 245)

UTOROK 16. september

Veľkomučenica Eufémia

Čítania: Gal 2, 21 – 3, 7, zač. 204; Mk 6, 1 – 7, zač. 22

Nemohol tam urobiť nijaký zázrak... a čudoval sa ich nevere. (Mk 6, 5)

Čo mu v tom bránilo? Akoby sa to bilo s jeho slovami: „Nič vám nebude nemožné“. To, čo diskvalifikuje Boha konať zázraky v prospech človeka, je ľudská nevera. Boh nikdy nebude pasovať do ľudských šablón vo forme predstáv, ako by mal konať. To, čo je potrebné, je učiť sa prijať Božiu šablónu a dovoliť mu realizovať jeho predstavu v nás.

Liturgia: Predobrazujúce antifóny a blaženstvá (alebo prvá a druhá antifóna sviatku a tretia každodenná s *pripivom* sviatku). Po vchode *Poďte... za nás ukrižovaný...* tropár, *Sláva*, *I teraz*, kondák zo sviatku. Prokimen, *Aleluja* a pričasten zo sviatku. Namiesto *Svätý Bože* sa spieva *Tvojmu Kríž*u. Namiesto *Dôstojné je* sa spieva *Zvelebuj* a deviaty irmos z utierne sviatku. (HS: 270; PZ: 241; HP: 257)

STREDA 17.september

Mučenica Sofia a jej tri dcéry:
Viera, Nádej a Láska

Čítania: Gal 3, 15 – 22, zač. 207; Mk 6, 7 – 13, zač. 23

Dal im moc nad nečistými duchmi a prikázal im, aby si okrem palice nebrali na cestu nič. (Mk 6, 8 – 9)

Na hmotné či bezpečnostné zabezpečenie sa kladie čoraz väčší dôraz. Keď ho človek má, cíti sa istejšie. Každý deň je pre kresťana výzvou a misiou. Aj keby nebol nijako ináč zabezpečený, to, čo potrebuje, je vedomie moci nad nečistými duchmi. Ježiš ju svojím učeníkom dal, len na ňu vo chvíľach pokušenia netreba zabudnúť, a použiť ju.

Liturgia: Všetko ako 16. septembra

ŠTVRTOK 18. september

Prepodobný Eumenios Divotvorca

Čítania: Gal 3, 23 – 4, 5, zač. 208; Mk 6, 30 – 45, zač. 25

Koľko máte chlebov? Choďte sa pozrieť! (Mk 6, 38)

Ježiš vie, koľko požiadaviek na dobrý výkon bude denne okolo nás. Keď nás pošle „obzrieť našu ubohosť“ a neschopnosť na veľké diela, urobí to preto, aby sme si pripomenuli našu totálnu závislosť od Boha a jeho prozreteľnosti. Mnohé diela chce Boh položiť na naše ruky, no neurobí to skôr, kým srdce nepochopí, že ruky konajú jeho dielo.

Liturgia: Všetko ako 16. septembra

PIATOK 19. september

Mučeníci Trofim, Sabbatios
a Dorymedont

Čítania: Gal 4, 8 – 21, zač. 210; Mk 6, 45 – 53, zač. 26

Videl ich, ako sa namáhajú pri veslovaní, lebo vietor dul proti nim. (Mk 6, 48)

Neraz sa môže zdať, že všetka námaha dňa spočíva na našich pleciach. Vtedy je dobré si pripomenúť, že na našich námahách spočíva Kristov pohľad. Keď nás Kristus vyšle na „druhú stranu dňa“, jeho oko bude spočívať na každej našej námahe a v príhodnej chvíli vstúpi, aby nastala úľava. Dôležité je nechať ho vstúpiť a neodohnať ho ako mátohu.

Liturgia: Všetko ako 16. septembra. Zdržanlivosť od mäsa

SOBOTA 20. september

Sobota po Povýšení
Veľkomučeník Eustatios a spol.
Mučeníci a vyznávači Michal a Teodor

Čítania: 1 Kor 1, 26 – 29, zač. 125b; Jn 8, 21 – 30, zač. 30 (sob. po Pov.); 1 Kor 4, 17 – 5, 5, zač. 132; Mt 24, 1 – 13, zač. 97 (rad.)

A pretože sa rozmnoží neprávosť, v mnohých vychladne láska. Ale kto vytrvá do konca, bude spasený. (Mt 24, 12 – 13)

Sv. Pavol napísal: „Láska nikdy nezanikne.“ Ľad neprestane byť vodou len preto, že zmenil skupenstvo. Láska neprestane byť láskou len preto, že pre vonkajšie vplyvy nebude mať emocionálne prejavy. Dôležité je, aby v nás láska ostala, lebo Boh je láska. A keď máme v sebe Boha, okolnosti mu nezabránia, aby cez nás konal svoje diela lásky.

Liturgia: Všetko ako 16. septembra

NEDEĽA 21. september

15. nedeľa po Päťdesiatnici
Nedeľa po Povýšení úctyhodného Kríža
Zakončenie sviatku Povýšenia

Čítania: Gal 2, 16 – 20, zač. 203; Mk 8, 34b – 9, 1, zač. 37 (ned. po Pov.); 2 Kor 4, 6 – 15, zač. 176; Mt 22, 35 – 46, zač. 92 (rad.)

Učiteľ, ktoré prikázanie v Zákone je najväčšie? On mu povedal: „Milovať budeš...“ (Mt 22, 36 – 37)

Starší kazateľský príklad hovorí o mužovi zo starobinca, ktorý v povojnových rokoch, keď bola núdza o bežné veci, dostal na Vianoce štedrý balík od svojej dcéry, bohatej obchodníčky. Pri prehliadaní balíka však muž nejavil známky žiadnej radosti. Na otázku, prečo sa takto tvári pri takom štedrom dare, odpovedal: „Tento balík nebalila moja dcéra, ale jej zamestnanci, na lacnú kartičku s pretlačou len dopísala svoje meno, nič viac. Žiadne osobné prianie, žiadne pozvanie osláviť sviatky spolu, žiaden náznak, že ma prídu navštíviť. Na všetkých veciach sú ešte visačky s cenou. V tomto balíku mi chýba láska.“ Muža nesklamala fyzická hodnota daru, ale absencia lásky. Môžeme urobiť veľa dobra, no kým by to bolo iba z povinnosti či slušnosti a k skutkom by nebola pribalená láska, skutky budú mať síce hodnotu fyzickú, ale nie duchovnú. Láska dáva vyššiu hodnotu každej snahe i skutku, pretože je Božím atribútom. Tak, ako Boh pristupuje k človeku a miluje ho, je človek pozvaný napodobňovať ho ako jeho milované dieťa (porov. Ef 5, 1). Príkazy milovať Boha a človeka sú navzájom prepojené, pretože kto miluje Boha, zachováva jeho prikázania, a jeho prikázania sú prejavom lásky Boha voči človeku. Ježiš povedal: „Nik nemá väčšiu lásku ako ten, kto položí svoj život za svojich priateľov“ (Jn 15, 13), čo sv. Terezka prakticky vyjadrila: „Milovať znamená dať všetko a pridať seba samého.“

Liturgia: Hlas 6. Predobrazujúce antifóny a blaženstvá. Nedeľný vchod. Tropár z hlasu a sviatku, *Sláva*, kondák z hlasu, *I teraz*, kondák sviatku. Prokimen, *Aleluja* a pričasten z hlasu a z nedele po Povýšení. Namiesto *Svätý Bože* sa spieva *Tvojmu Kríž*u. Namiesto *Dôstojné je* sa spieva *Zvelebuj* a deviaty irmos z utierne sviatku.

PONDELOK 22. september

Hieromučeník Fókas
Apoštol Kodrat z Magnézie

Čítania: Gal 4, 28 – 5, 10, zač. 211; Mk 6, 54 – 7,8, zač. 27

Zišli sa k nemu farizeji a niektorí zákonníci... a videli niektorých z jeho učeníkov jesť chlieb poškvrnenými, to jest neumytými rukami. (Mk 7, 1. 2)

Dá sa kráčať za Kristom, a pritom sa nepozerať naňho, ale na chyby jeho učeníkov. Možno navštevovať chrám, a pritom v srdci súdiť všetky nedostatky Cirkvi a kresťanov. Treba sa neustále pýtať, na čo sústreďujeme svoj pohľad. Na dôležité veci či na hlúposti? Na Krista či na „neumyté ruky“ jeho učeníkov?

Liturgia: Každodenné antifóny. Menlivé časti z pondelka (HS: 154; PZ: 108; HP: 109)

UTOROK 23. september

Počatie Jána Krstiteľa

Čítania: Gal 5, 11 – 21, zač. 212; Mk 7, 5 – 16, zač. 28 (rad.); Gal 4, 22b – 31, zač. 210b; Lk 1, 5 – 25, zač. 2 (Predchodcovi)

Prečo sa tvoji učeníci nedržia obyčaje otcov...? (Mk 7, 5)

A prečo by mali? Kristus priniesol progresívny spôsob fungovania, nie stagnáciu. Keď sa naučíme bicyklovať, pomocné kolieska musia preč. Bolo by hlúpe ich nechávať na bicykli len preto, že vďaka nim sme sa naučili bicyklovať. Aj skúsenosť viery predkov sa musí stať „odmontovateľnou“, aby nezavadzala našej vlastnej skúsenosti viery.

Liturgia: Predobrazujúce antifóny a blaženstvá. Menlivé časti sviatku. Ostatné z utorka (HS: 155, 277; PZ: 109, 248; HP: 261)

STREDA 24. september

Prvomučenica a apoštolom rovná Tekla

Čítania: Gal 6, 2 – 10, zač. 214; Mk 7, 14 – 24a, zač. 29

... čo vychádza z človeka, to poškvrňuje človeka. (Mk 7, 15)

Ak sa budeme sýtiť škodlivinami, dostanú sa do nášho tela a výsledkom budú zdravotné problémy. Ak sa budeme sýtiť hriechom, dostane sa do nášho srdca a výsledkom bude zlé zmýšľanie a skutky. Tak ako si dávame pozor pri výbere kvalitného jedla, dávajme pozor aj na kvalitu „stravy srdca“.

Liturgia: Každodenné antifóny. Menlivé časti zo stredy (HS: 156; PZ: 111; HP:112)

ŠTVRTOK 25. september

Prepodobná Eufrozína

Čítania: Ef 1, 1 – 9a, zač. 216; Mk 7, 24 – 30, zač. 30

Nechaj, nech sa najprv nasýtia deti... (Mk 7, 27)

Je prirodzené, že rodič chce dobro pre svoje deti. Každý človek je pozvaný byť Božím dieťaťom a prežívať jeho starostlivosť. Kristova odpoveď Sýrofeničanke nebola jej ponížením, ale pozvaním pochopiť výhody Božieho detinstva. Božie dieťa nežije v strachu, či sa mu ujde z Božej starostlivosti, ale v istote, že Boh má preň prichystanú hojnosť.

Liturgia: Každodenné antifóny. Menlivé časti zo štvrtka (HS: 157; PZ: 112; HP:113)

PIATOK 26. september

Odchod do večnosti apoštola
a evanjelistu Jána Teológa

Čítania: 1 Jn 4, 12 – 19, zač. 73b; Jn 19, 25 – 27; 21, 24 – 25, zač. 61 (svätému); Ef 1, 7 – 17, zač. 217; Mk 8, 1 – 10, zač. 32 (rad.)

Kto ich môže nasýtiť chlebom tu na púšti a ako? (Mk 8, 4)

Každá židovská rodina si každý rok pripomínala exodus a s ním spojenú skúsenosť manny na púšti. Boh našiel spôsob, ako nasýtiť svoj ľud. Učeníci pri otázke kto a ako asi pozabudli, čoho je Boh schopný. V ťažkých situáciách si treba aj dnes pripomenúť vynaliezavosť Boha a spoľahnúť sa, že nájde spôsob, ako uskutočniť to, čo sami nezvládame.

Liturgia: Predobrazujúce antifóny a blaženstvá. Menlivé časti svätému. Voľnica (HS: 278; PZ: 249; HP: 262)

SOBOTA 27. september

Mučeníci Kallistrat a spol.

Čítania: 1 Kor 10, 23 – 28, zač. 146; Mt 24, 34 – 44, zač. 101

Ako v dňoch pred potopou ľudia... nič nezbadali, až prišla potopa a zmietla všetkých, tak bude aj pri príchode Syna človeka. (Mt 24, 38 – 39)

Boh robí všetko preto, aby ľudia zbadali jeho starostlivosť, je dobrý aj k nevďačným a zlým. Cez Cirkev pozýva ľudí k spáse a večnému životu. Sú takí, ktorí si to všimnú a vstúpia do Cirkvi, ale aj takí, ktorí v nej neuvidia zmysel. Ďakujme Bohu za to, že nám dáva vidieť zmysel Cirkvi a modlime sa za tých, ktorí v nej ešte „nič nezbadali“.

Liturgia: Každodenné antifóny. Menlivé časti zo soboty (HS: 160; PZ: 115; HP: 115)

NEDEĽA 28. september

16. nedeľa po Päťdesiatnici
Prepodobný vyznávač Charitón

Čítania: 2 Kor 6, 1 – 10, zač. 181; Mt 25, 14 – 30, zač. 105 (rad.); 2 Kor 4, 6 – 15, zač. 176; Lk 6, 17 – 23a, zač. 24 (prep.)

Zavolal si sluhov a zveril im svoj majetok: ... každému podľa jeho schopností. (Mt 25, 14 – 15)

Talenty sa neraz zamieňajú so schopnosťami. Keď vie niekto pekne spievať, tancovať, maľovať či hrať na nejakom nástroji, povie sa – má talent. Evanjeliové talenty sa však prideľovali každému podľa jeho schopností, čiže schopnosti už dotyční mali. Posolstvo tohto podobenstva teda nespočíva v prideľovaní schopností, lebo keby to tak bolo a evanjeliové talenty by boli schopnosti, Boh by mohol byť označený za nespravodlivého, pretože by jednému pridelil viac, inému menej a čas zháňania nových talentov by bol obmedzený len na čas zdravého a fungujúceho tela. Keď však za evanjeliový talent dosadíme výraz „príležitosť pre dobro“ a prečítame v zmysle: „Jednému dal podľa jeho schopností päť príležitostí na dobro, druhému dva, tretiemu jednu“, evanjeliový príbeh zrazu nadobudne iný rozmer. Boh nebude hnať človeka do výkonu, na ktorý nemá schopnosti, no každému ponúkne dostatok príležitostí prejaviť sa v láske. Tieto príležitosti môže človek využiť alebo premrhať. Nikto nemôže povedať, že v živote nedostal príležitosť odpustiť, niečo pomôcť, poradiť, povzbudiť či podeliť sa so svojím nadaním, či schopnosťami podľa slov sv. Pavla, ktorý napísal: „Každý dostáva prejavy Ducha na všeobecný úžitok“ (1 Kor 12, 7). Každý sa však môže rozhodnúť

príležitosti na dobro využiť v prospech iných ľudí alebo sa prejaviť ako sebec, ktorému sa do konania dobra nechce. Využime teda každú príležitosť.

Liturgia: Hlas 7. Predobrazujúce antifóny a blaženstvá. Tropár z hlasu a prepodobnému, kondák z hlasu, *Sláva,* kondák prepodobnému, *I teraz*, podľa predpisu. Ostatné z hlasu a prepodobnému (HS: 150, 279; PZ: 104, 251; HP: 105, 264)

Matúš Čekan

PONDELOK 29. september

Prepodobný Kyriak Pustovník

Čítania: Ef 1, 22 – 2, 3, zač. 219; Mk 10, 46 – 52, zač. 48

Ježišu, syn Dávidov, zmiluj sa nado mnou! (Mk 10, 47)

Stretávajú sa tu svetlo a tma, Ježiš a človek. Svet ponúka falošné svetlo. Svetlo peňazí, moci, pýchy, slávy, egoizmu, nenávisti, vedie človeka do večnej tmy. Ježiš je pravé a jediné Slnko, ktoré nikdy nezapadá. Svetlo mimo Ježiša dlho nesvieti. Jedine vo svetle viery, učenia Ježiša Krista môžeme nájsť správnu cestu a ísť po nej do večného cieľa.

Liturgia: Každodenné antifóny. Menlivé časti z pondelka (HS: 154; PZ: 108; HP: 109)

UTOROK 30. september

Hieromučeník Gregor Arménsky

Čítania: Ef 2, 19 – 3, 7, zač. 222; Mk 11, 11 – 23, zač. 50

Majte vieru v Boha! (Mk 11, 22)

Aká je vlastne moja viera – malá či veľká, silná, či slabá? Niektorí kresťania si myslia, že keď chodia do chrámu a modlia sa, je to znak viery. Ale vieru musí potvrdzovať ovocie. A ovocím ducha je láska, radosť, pokoj, zhovievavosť, láskavosť, dobrota, miernosť, zdržanlivosť. Sv. Pavol nás povzbudzuje: „Ak žijeme v Duchu, podľa Ducha aj konajme.“ (Gal 5, 25)

Liturgia: Každodenné antifóny. Menlivé časti z utorka (HS: 155; PZ: 109; HP: 110)

STREDA 1. október

Presvätá Bohorodička Ochrankyňa

Čítania: Hebr 9, 1 – 7, zač. 320; Lk 10, 38 – 42; 11, 27 – 28, zač. 54

Blahoslavený život, ktorý ťa nosil... (Lk 10, 27)

Človek má nepriateľa, ktorý ho chce pripraviť o večný život. Nepriateľom je diabol. Preto je dôležité v pokušeniach utiekať sa k Bohorodičke. Ona je postrachom diabla. Modlitba ruženca je milá Panne Márii. Modlievajme sa ho spoločne v našich rodinách, aby priniesol pokoj a stal sa kľúčom k Božiemu milosrdenstvu, na ktoré sme všetci odkázaní.

Liturgia: Predobrazujúce antifóny a blaženstvá. Menlivé časti zo sviatku. Namiesto *Dôstojné je* sa spieva *Zvelebuj* a deviaty irmos utierne sviatku. Myrovanie. Odporúčaný sviatok (HS: 281; PZ: 252; HP: 265)

ŠTVRTOK 2. október

Hieromučeník Cyprián
Mučenica Justína. Andrej, blázon pre Krista

Čítania: Ef 4, 14 – 19, zač. 225; Mk 11, 27 – 33, zač. 52

Už nežite, ako žijú pohania, v márnosti svojho zmýšľania... (Ef 4, 17)

Nikto z nás nežije náhodou. Každého z nás Boh chcel a s každým má svoj osobitný plán. Ak hľadáme jeho vôľu a žijeme podľa nej, pomaly napĺňame jeho plán. Jednoducho povedané, treba si za svoj životný cieľ zvoliť Boha. Takto nikdy nezažijeme pocit, že sme žili naprázdno. Boh dokáže úplne uspokojiť ľudské srdce a dáva nádej na blaženú večnosť.

Liturgia: Každodenné antifóny. Menlivé časti zo štvrtka (HS: 157; PZ: 112; HP: 113)

PIATOK 3. október

Hieromučeník Dionýz Areopagita

Čítania: Ef 4, 17 – 25a, zač. 226; Mk 12, 1 – 12, zač. 53

A chceli ho zajať, len sa báli zástupu. (Mk 12, 12)

Veľkňazi dobre porozumeli podobenstvu. Pochopili, že hovorí o nich, a chceli Ježiša zajať. Ježiš sa snažil, aby sa im otvorili oči a obrátili sa. Zároveň chcel pomôcť prostým ľuďom, aby spoznali pravdu. Ako ťažko je uznať pomýlenosť smeru života. Je vždy osožnejšie prelomiť pýchu a nastúpiť na správnu cestu, než nasledovať tvrdosť srdca veľkňazov.

Liturgia: Každodenné antifóny. Menlivé časti zo piatku. Zdržanlivosť od mäsa (HS: 159; PZ: 114; HP: 114)

SOBOTA 4. október

Hieromučeník Hierotej, aténsky biskup
Prepodobný otec František Assiský

Čítania: 1 Kor 14, 20 – 25, zač. 156; Mt 25, 1 – 13, zač. 104

Preto bdejte, lebo neviete ani dňa, ani hodiny. (Mt 25, 13)

Človek je nechtiac napojený na tento svet. Potrebuje jedlo a tekutiny, aby mohol žiť. Ale má nesmrteľnú dušu. Bez potravy telo chradne. S dušou je to podobné. Prerušenie spojenia s Kristom spôsobuje hriech. Preto si chráňme spojenie s Kristom za každú cenu. Ak budeme nasledovať múdre panny, budeme bdieť. Budeme si chrániť svoje spojenie s Kristom.

Liturgia: Každodenné antifóny. Menlivé časti zo soboty (HS: 160; PZ: 115; HP: 115)

NEDEĽA 5. október

17. nedeľa po Päťdesiatnici
Mučenica Charitína

Čítania: 2 Kor 6, 16b – 7, 1, zač. 182b; Mt 15, 21 – 28, zač. 62

Žena, veľká je tvoja viera! Nech sa ti stane, ako chceš. (Mt 15, 28)

Rodičovská láska dokáže prinášať mimoriadne obete. Preto sa hovorí, že rodičia si odtrhnú aj od úst, len aby deťom nič nechýbalo. Ak je dieťa vážne choré, bojujú o jeho zdravie. Aj matka z pohanského územia Týru a Sidonu je obdivuhodná. Dokázala ísť do krajnosti, do úplnej pokory, len aby Ježiš uzdravil jej dcéru. Jednoducho povedané, láska k dieťaťu, dôvera v Ježiša a pokora dokázali jej dieťa zachrániť spod vplyvu zlého ducha. V živote človeka sú kritické situácie, keď človek môže prejaviť vieru a lásku k Bohu a ukázať pokoru a vytrvalosť. Aká je tá hranica, ktorú Boh pripúšťa, aby otestoval našu vieru, lásku a pokoru? Spomeniem Abraháma. V starobe sa mu narodil syn Izák. Z tohto Božieho požehnania mal veľkú radosť. No keď Izák vyrástol, Boh chcel, aby Izáka obetoval. Abrahám Boha poslúchol. Keď držal nôž v ruke, Boh zasiahol a on chlapca nezabil. Možno sa búrime proti Bohu a Abraháma pokladáme za blázna, že ho chcel poslúchnuť. Treba si však uvedomiť, že Boh Abraháma skúšal, nie nútil. Aj kvalita našej viery sa môže vyskúšať len v kritických situáciách. Ak si nás Boh vyberie, aby práve na nás ukázal moc viery, lásky a pokory, potom to nechápme ako krivdu. On nás vedie podobnými cestami, akou išiel jeho Syn Ježiš Kristus a všetci Boží priatelia. Bohu na nás záleží. S Božou pomocou zvládneme i to, čo sa nám javí v prvej chvíli ako strašné a neznesiteľné.

Liturgia: Hlas 8. Predobrazujúce antifóny a blaženstvá. Tropár z hlasu, *Sláva,* kondák z hlasu, *I teraz,* podľa predpisu. Prokimen, *Aleluja* a pričasten z hlasu (HS: 152; PZ: 106; HP: 107)

PONDELOK 6. október

Apoštol Tomáš

Čítania: 1 Kor 4, 9 – 16, zač. 131; Jn 20, 19 – 31, zač. 65 (apoštolovi); Ef 4, 25 – 32, zač. 227; Lk 3, 19 – 22, zač.10 (rad.)

Blahoslavení tí, čo nevideli, a uverili. (Jn 20, 29)

Pán Ježiš hovorí, že šťastní sú tí, ktorí nevideli, a napriek tomu uverili. Toto prisľúbenie je určené nám. Treba sa nasmerovať na Boha. Skúsme sa preto čo najlepšie nasmerovať na Ježiša, aby sme vymenili vieru pozostávajúcu len z nejakých náboženských zvykov za vieru živú, ktorá prináša pokoj, šťastie, nadšenie pre Božie veci, ale hlavne spásu.

Liturgia: Predobrazujúce antifóny a blaženstvá. Menlivé časti apoštolovi Tomášovi (HS: 282; PZ: 254; HP: 267)

UTOROK 7. október

Mučeníci Sergej a Bakchus

Čítania: Ef 5, 20 – 26, zač. 230; Lk 3, 23 – 4, 1, zač. 11

Keď Ježiš začal účinkovať, mal asi tridsať rokov. (Lk 3, 23)

Pýtali sa žiaci rabína: „Majstre, ako to je, že ten, ktorý v Boha uverí, po určitom čase cíti, akoby sa od neho vzďaľoval, akoby sa mu Boh stratil?“ Rabín odpovedal: „Tak je to s tebou – Boh sa ti vzdialil, aby si ho sám hľadal. Dôveruj mu, jeho ruky ťa ochránia, aby si nespadol. Keby sa Boh od teba nevzdialil, nenaučil by si sa kráčať vo viere.“

Liturgia: Každodenné antifóny. Menlivé časti z utorka (HS: 155; PZ: 109; HP: 110)

STREDA 8. október

Prepodobná matka Pelágia

Čítania: Ef 5, 25 – 33, zač. 231; Lk 4, 1 – 15, zač. 12

Napísané je: Nielen z chleba žije človek. (Lk 4, 4)

Človek sa dennodenne stretáva s pokušeniami. Nad mnohými z nich ľahko víťazíme. Ale keď ide o tie jemnejšie, rafinovanejšie, často musíme priznať prehru. Dnes nás Ježiš učí umeniu odolávať pokušeniu. Dôležitým krokom je odhalenie pokušenia. Pokušenie potom Ježiš odráža iným slovom, silnejším, mocnejším, Božím slovom. Je užitočné čítať Sväté písmo.

Liturgia: Každodenné antifóny. Menlivé časti zo stredy (HS: 156; PZ: 111; HP:112)

ŠTVRTOK 9. október

Apoštol Jakub Alfejov

Čítania: 1 Kor 4, 9 – 16, zač. 131; Lk 10, 16 – 21, zač. 51a (apoštolovi); Ef 5, 33 – 6, 9, zač. 232; Lk 4, 16 – 22a, zač. 13 (rad.)

Poslal ma oznámiť zajatým, že budú prepustení. (Lk 4, 18)

Každá naša povoľnosť k nerestiam je známkou našej neslobody. Je to znak nášho otroctva. Dvere od väzenia zla možno odomknúť iba zvonka a odomkne ich iba ten, kto nie je väzňom. Nebojme sa volať na pomoc Krista – on nás môže vyslobodiť. Nie som slabý človek, veď viem, kde mám hľadať silu i pomoc. On nám môže vrátiť slobodu Božích detí.

Liturgia: Predobrazujúce antifóny a blaženstvá. Menlivé časti apoštolovi Jakubovi (HS: 283; PZ: 255; HP: 268)

PIATOK 10. október

Mučeníci Eulampios a Eulampia

Čítania: Ef 6, 18 – 24, zač. 234; Lk 4, 22 – 30, zač. 14

Ani jeden prorok nie je vzácny vo svojej vlasti. (Lk 4, 24)

Svet dnes oslavuje mužov a ženy, ktorí sa nejako pričinili o pokrok ľudstva. No životopisy týchto ľudí hovoria, že počas svojho života si tej slávy neužili. Skôr museli zápasiť s odmietaním. Ak sme nasledovníci Krista, potom sa budeme stretávať s podobným odporom. Musíme byť na to pripravení. Nech sú našimi duchovnými zbraňami sviatosti a modlitba.

Liturgia: Každodenné antifóny. Menlivé časti z piatka. Zdržanlivosť od mäsa (HS: 159; PZ: 114; HP: 114)

SOBOTA 11. október

Apoštol Filip, diakon. Prepodobný Teofán Popísaný, nicejský biskup

Čítania: 1 Kor 15, 39 – 45, zač. 162; Lk 4, 31 – 36, zač. 15 (rad.); Sk 8, 26 – 39, zač. 20; Lk 10, 1 – 15, zač. 50 (sv. Filipovi)

Žatva je veľká, ale robotníkov málo. (Lk 10, 2)

Je dobré zamyslieť sa, či myslíme na duchovné povolania v modlitbách. Povolanie je dar, ktorý dáva Boh. Ježiš nás povzbudzuje: „Preto proste Pána žatvy, aby poslal robotníkov na svoju žatvu!“ Prosiť o dar duchovných povolaní je z pohľadu týchto slov Božou vôľou. Urobme aj my vo svojom živote priestor na prosbu o hojnosť povolaní do duchovného stavu.

Liturgia: Každodenné antifóny. Menlivé časti apoštolovi Filipovi (HS: 286; PZ: 258; HP: 271)

NEDEĽA 12. október

18. nedeľa po Päťdesiatnici
Svätých otcov siedmeho ekumenického snemu

Čítania: 2 Kor 9, 6 – 11, zač. 188; Lk 5, 1 – 11, zač. 17 (radové); Hebr 13, 7 – 16, zač. 334; Jn 17, 1 – 13, zač. 56 (sv. otcom)

Zatiahni na hlbinu a spustite siete na lov! (Lk 5, 4)

Dôvera má dôležité miesto v našom živote. Napríklad, keď ochorieme, ideme k lekárovi. S dôverou prijímame vyšetrenia, lieky, lebo vieme, že nám vrátia zdravie. Treba sa naučiť dôverovať Bohu, pretože dôvera je znakom živej a pevnej viery. Dôvera vytvára priestor, aby sa prejavila Božia moc pre naše dobro. Evanjelium nám podáva správu, že okolo Ježiša sa tlačil veľký zástup. Keď Ježiš skončil kázanie, povedal Šimonovi, aby išiel na hlbinu a spustil siete na lov. Šimon mu pripomenul, že majú za sebou noc neúspešnej práce. Pre neho to mohla byť ťažká skúška dôvery. On ako skúsený rybár vedel, že ani denné svetlo, ani miesto, ktoré Ježiš určil, nie je vhodné na úspešný lov. Ale na slovo Učiteľa spustili siete. A táto dôvera sa mu vyplatila. Chytili také množstvo rýb, že mohli hovoriť o zázraku. Rozdielom medzi nočným rybolovom a týmto výjazdom na more bolo to, že v druhom prípade bol na loďke aj Ježiš. Dôvera Bohu sa vždy oplatí. Otvára dvere pôsobeniu Božej všemohúcnosti. Zo skúsenosti vieme, že človek nemá odvahu dôverovať Bohu. A to hlavne v prípade, keď prejavenie dôvery ovplyvňuje samotný spôsob života. Ježiš nás nenechá ísť samých. Stále sa môžeme spoľahnúť na všetky jeho prisľúbenia. Ak nás pozýva k nejakej službe, často ide o maličkosti. Ale sú to dôležité maličkosti. Nepremeškajme ten okamih milosti, keď budeme počuť Ježišovu výzvu: „Zatiahni na hlbinu“.

Liturgia: Hlas 1. Predobrazujúce antifóny a blaženstvá. Tropár z hlasu a otcom, kondák z hlasu, Sláva, kondák otcom, I teraz, podľa predpisu. Prokimen, Aleluja a pričasten z nedele a otcom (HS: 143, 285; PZ: 96, 257; HP: 97, 270)

Jozef Sopko

keď sa pýtajú

Vieme hovoriť svojim deťom o základných pravdách viery? V minulom dvojčísle sme hovorili o Božej láske. Dnes sa pozrieme na ďalší duchovný zákon alebo bod kerygmy.

Keď sa dieťa opýta: **Prečo toľko hovoríme o hriechu?**

Odpovedzme: Boh nás stvoril z lásky. Túžil po našej blízkosti. No do života človeka vstúpil hriech, človek sa odvrátil od Boha a už nedokázal byť v Božej blízkosti. Už sa nedokáže pozerať na Boha z tváre do tváre a rozpoznať plán, ktorý s ním Boh má. Hovorí o tom aj apoštol Pavol: „Lebo niet rozdielu: veď všetci zhrešili a chýba im Božia sláva.“ (Rim 3, 22b – 23) Dôsledkom hriechu je smrť (Rim 6, 23). A tak ako na začiatku ľudských dejín hriech vstúpil do života človeka, nanovo vstupuje aj dnes do našich životov. Ničí všetky naše vzťahy: s Bohom, s inými ľuďmi aj vzťah k sebe samým. Z tejto situácie vlastnými silami východisko nenájdeme. Nedokážeme sa zbaviť hriechu ani smrti, nedokážeme sami seba spasiť. Toto je druhý duchovný zákon.

Je dobré nielen poukazovať na samotný hriech, ale naučiť deti vnímať ho v širších súvislostiach: aký je vplyv hriechu na jeho život, na život ostatných ľudí a na jeho osobný vzťah s Bohom.

božia lekáreň

Šípová ruža (*Rosa canina*) je ker, ktorého kvety obdivujeme začiatkom leta. V jeseni sú šípky nielen zdrojom vitamínu C. Zbierame ich koncom septembra až do začiatku novembra. Použiť ich môžeme čerstvé aj sušené na čaje, kompóty, džemy, víno, sirup aj omáčky k divine. Pomáhajú pri prechladnutí, chrípke aj pri problémoch s močovými cestami, krvotvorbou, stolicou aj cukrovkou, pri chorobách srdca, pečene, zraku, ovplyvňujú činnosť mozgu, podporujú regeneráciu a spomaľujú starnutie... Zbierame ich, keď sú tvrdé a sfarbené do oranžova až červena a keď je slnečno (do prvých mrazov), a sušte pri teplote 10 – 35 ˚C, aby stratili čo najmenej vitamínov.

Domáci šípkový sirup

1 kg zrelých šípok prepláchnite v studenej vode, nechajte odkvapkať a popučte. Zalejte litrom vody a za miešania priveďte do varu. 10 minút povarte. Za horúca preceďte cez husté plátno. Popučené šípky ešte raz zalejte litrom vody a 10 minút povarte. Šťavu preceďte, zmiešajte s prvou dávkou a pridajte 1,5 kg cukru. Zmes mierne zahrievajte do rozpustenia pri teplote 80 – 90 ˚C (max. 10 min.). Ešte za tepla naplňte fľaše a dobre uzavrite.

Chlieb náš každodenný

Naše staré mamy kedysi dokázali využiť všetko tak, aby nič nevyšlo nazmar. Napriek tomu, že v mnohých rodinách ani dnes nie je ľahká situácia, zvykli sme si na konzumný spôsob života. Mnohí by sa však radi vrátili k „starým dobrým“ zvykom našich predkov, pretože zisťujeme, že zdroje, ktoré sme ako ľudia dostali do správy, nie sú bezodné. Ak práve premýšľate o tom, ako urobiť aspoň malý krok k šetrnejšiemu zaobchádzaniu napr. s chlebom, ponúkame vám niekoľko tipov, ako môžete využiť starší chlieb, „recyklovať“ ho a pripraviť z neho rýchle a chutné jedlo.

Čo všetko môžeme urobiť so starším chlebom?

Môžeme ho:

- skúsiť vrátiť do stavu čerstvosti: na chvíľu namočiť vo vode a dať upiecť do rúry, je znova chrumkavý (pozor, v mikrovlnke sa to nemusí vyplatiť, môže vám stvrdnúť);
- vysušiť a neskôr postrúhať na strúhanku a používať klasickým spôsobom na obaľovanie alebo zahusťovanie polievok, alebo duseného mäsa;
- pokrájať na malé kocky a opiecť nasucho na panvici alebo s trochou oleja dať zapiecť do rúry a využiť ako doplnok k polievke, alebo pridať k zeleninovým šalátom, ktoré tak získajú novú, zaujímavú chuť, alebo zmiešané s olejom, bylinkami (cesnakom, červenou paprikou, majoránkou, príp. aj postrúhaným syrom...) a soľou zapiecť v rúre a vyrobiť chlebové čipsy; kedysi sme malé kocky chleba (alebo staršej knedle) opražili na masle a cibuľke a pridali k nim vajcia (bola to výborná chlebová praženica);
- použiť na hrianky, potrieť cesnakom a maslom; priveľmi tvrdý môžeme nakrátko namočiť a potom opiecť alebo obložiť ako malú pizzu (natrieť olejom, kečupom a pokladať naň zeleninu, údeninu, huby, syr) a nechať zapiecť v rúre
- obaliť vo vajci a vypražiť (do rozšľahaného vajca môžete pridať bylinky alebo červenú papriku, horčicu, kyslú smotanu, nastrúhaný syr...)
- namočiť v mlieku alebo vode, vyžmýkať a použiť ako základ na chlebové placky, fašírky, nové pečivo alebo pri príprave podkladu na pizzu
- obaliť v trojobale a vypražiť ako rezeň

Čo hovorí Božie slovo o chlebe?

Chlieb je jedlo, ktoré pozná väčšina kultúr (bez ohľadu na to, aká je hlavná surovina). A ako je pre náš život nevyhnutný pozemský chlieb, tak aj chlieb života – Božie slovo sýti nášho ducha. Preto vám ponúkame aj zopár chlebových receptov z Božej pekárne.

Život chudobných je núdzny chlieb: kto by takého oklamal, je mužom krvi. Kto inému odníma v pote zarobený chlieb, akoby zavraždil svojho blížneho. (Sir 34, 25 – 26)

Najpotrebnejšie veci pre život ľudí (sú) voda, oheň, železo a soľ, mlieko, jemný pšeničný chlieb a med, hrozno z viniča, olej a odev. To všetko dal svätým (ľuďom) k dobru, ale ničomníkom a hriešnikom sa mení (aj) to na zlo. (Sir 39, 31 – 32)

Púšťaj svoj chlieb po vode a po mnohých dňoch ho (zasa) nájdeš. (Kaz 11, 1)

Človeku veľmi chutí nestatočne nadobudnutý chlieb, no nakoniec má plné ústa kamenia. (Prísl 20, 17)

Tráve dávaš rásť pre ťažný dobytok a byli, aby slúžila človeku. Zo zeme vyvádzaš chlieb i víno, čo obveseľuje srdce človeka; olejom rozjasňuješ jeho tvár a chlieb dáva silu srdcu človeka. (Žalm 104, 14 – 15) ■

ETIKETA

Spoločenské pravidlá neplatia iba v širšej spoločnosti, ale aj v rodine. Slušným spávaním vyjadrujeme svoju úctu k druhým. Preto si v rodine treba dávať pozor na to, čo robíme a ako to robíme, lebo deti sa najrýchlejšie učia pozorovaním. A keďže dieťa sa začína učiť už od útleho veku, začať treba čím skôr.

Veci, ktoré chceme deti naučiť (aj keď sa nám zdajú samozrejmé), musíme deťom vysvetliť. Už od malička by si mali uvedomovať, že na rozličné príležitosti sa primerane oblieka, že jeme pri prestretom stole príborom, že ako prvá začína jesť a aj prvá od stola odchádza mamička, že nemľaskáme, že starších ľudí máme vo väčšej úcte...

Stolovanie je jedna z vecí, ktorá sa týka každej rodiny. Kde inde by sa teda deti mali naučiť stolovať ak nie v rodine? Dôležité je, aby spoznali, že stolovanie, pri ktorom nejde iba o to, aby sme zahnali hlad, má svoje pravidlá. Ak máme možnosť, napríklad narodeninovú oslavu, používajme všetky druhy tanierov, pohárov a príborov, dbajme, aby sa nikto neopieral o stôl lakťami a neodišiel skôr ako mama. Pri stole sa rozprávame (aj keď možno aj vás v škole učili inak). Stolovanie je jedna z vynikajúcich možností, ako nadviazať kontakt a rozprúdiť živú debatu, dozvedieť sa zaujímavé veci aj od vlastných detí a tak utužiť vzťahy v rodine. Je to výborný čas na to, aby aj deti mohli prejaviť svoj vlastný názor.

dvojstranu pripravili Dada Kolesárová a Helena Krenická

RECEPT

Blíži sa jeseň. Čas oberačiek, ukončenia prác v záhrade a príprav na zimné obdobie, ktoré čoskoro príde. Ak sa v nasledujúcich dňoch chystáte pozbierať úrodu či vykopávať zemiaky, možno sa vám bude hodiť aj tento chutný zemiakový recept. Opäť ponúkame niečo z kuchyne pani Irenky.

Vyprážané zemiakové pirohy

Suroviny: 40 dkg uvarených zemiakov, 15 dkg hladkej múky (podľa potreby a druhu zemiakov múku pridať), 2 dkg masla, 1 vajce, štipka soli a štipka sódy bikarbóny, slivkový lekvár na náplň, olej na vyprážanie, práškový cukor zmiešaný s vanilkovým na posypanie

Postup: Zemiaky uvarené v šupe očistíme a najemno postrúhame, pridáme múku, maslo, vajce, soľ, sódu bikarbónu a zamiesime cesto. Cesto vyvaľkáme na pomúčenej doske, na jednu polovicu cesta poukladáme lekvár a zakryjeme druhou polovicou cesta, radielkom vykrajujeme pirohy, ktoré vyprážame z obidvoch strán v oleji, dáme na obrúsok alebo papier, aby sme ich zbavili prebytočného oleja, posypeme cukrom a servírujeme.

Dobrú chuť praje pani Irena Píšová z Banskej Štiavnice!

O chlebe

Chlieb náš každodenný, daj nám dnes. Veta, ktorú už viac ako dvetisíc rokov vyslovujú milióny ľudí po celom svete. Chlieb. Pokrm, ktorý poznajú národy celého sveta. A nielen poznajú. Žijú z neho.

Asi len veľmi ťažko by sme hľadali odpoveď na otázku, kde je jeho pôvod. No celkom zaujímavé je to, čo o chlebe hovorí kniha pôvodu – Genezis. Prvá zmienka vo Svätom písme o chlebe sa totiž nachádza hneď na jej začiatku (Gn 3, 19). Sú to slová, ktoré povedal Boh Adamovi po spáchaní prvého hriechu: „V pote svojej tváre budeš jesť svoj chlieb“. A zároveň sú to slová, ktoré patria všetkým Adamovým synom až po dnešok. Znova zaujímavý moment. Akoby Boh hneď v úvode dejín spásy oznámil, že raz nastane čas, keď budú chlieb poznať všetky národy. Pripomína mi to dokonalé plánovanie. Najprv sa po celom svete rozšíri ten najbežnejší pokrm – chlieb. A potom, keď nastane plnosť času, zostúpi z neba pravý a živý chlieb – Ježiš Kristus. On sám začne ako prvý hovoriť o tom, aké dôležité je jesť práve z tohto pravého a živého chleba. *„Toto je ten chlieb, ktorý zostupuje z neba, aby nezomrel nik, kto bude z neho jesť. Ja som živý chlieb, ktorý zostúpil z neba. Kto bude jesť z tohto chleba, bude žiť naveky.“* (Jn 6, 50 – 51) Na tejto zemi niet dokonalejšieho pokrmu. To najbežnejšie a najobyčajnejšie jedlo, ktoré pozná celý svet – chlieb, sa stane prostriedkom toho najdokonalejšieho, čo môže na tejto zemi človek prijať – Boha samého. Zázračné. Ale stále to ešte nie je koniec. Naopak, to najlepšie iba prichádza. Totiž každý, kto prijíma tento chlieb z neba, je aj sám premieňaný. Jeden z našich východných otcov sv. Ján Damascénsky hovorí: „Chlieb spoločenstva nie je obyčajným chlebom, ale zjednotením sa s Božstvom. My sa očisťujeme a zjednocujeme s Pánovým telom a s jeho Duchom, a stávame sa telom Kristovým. Lebo tým, že prijímame z jedného chleba, stávame sa všetci jedným Kristovým telom, sme jednou krvou a druh je súčasťou druha, a všetci sme údy, ktoré tvoria s Kristom jedno telo.“ Veľké a geniálne veci sú často tie najjednoduchšie.

Po zlyhaní v láske a poslušnosti človeka voči Pánovi sa jeho zámer byť v jednote s nami neskončí. Najprv urobí predprípravu. Naučí nás namáhavo dorábať si svoj chlieb, aby sa raz, keď príde čas, mohol stať prostriedkom, skrze ktorý nám dá večný život a nás samých premení na chlieb pre tento svet. Veď koniec-koncov celý tento náš život je len jednou veľkou predprípravou.

Marek Kolesár

premanželia

Čo som dostal vo svojej manželke a čo jej dávam?

„Muži, milujte manželky, ako aj Kristus miluje Cirkev a seba samého vydal za ňu.“ (Ef 5, 25)

Uvarený obed, vyžehlené a vyprané veci. Kontrola odstávajúceho goliera aj gramatiky. Poriadok v dome, učenie sa s deťmi, prichádzajúca návšteva aj kalendár s narodeninami všetkých blízkych sú starosťou mojej manželky. A omnoho viac.

- *Dokážem si vôbec predstaviť, aký by bol môj život bez manželky?*
- *Dokážem oceniť každý prejav jej starostlivosti?*
- *Čo moja manželka odo mňa potrebuje?*

Manželka nie je iba mojou pomocníčkou. Je matkou mojich detí a spoločníčkou môjho života. Radcom, najlepším priateľom, dôverníkom. Ružou z Malého princa, jedinou a neopakovateľnou milovanou osobou.

V behu života zabúdam na jej potreby. Potrebuje uznanie, pocit bezpečia. Byť ľúbená. Mať plece, o ktoré sa môže oprieť. Za všetku jej lásku sa mám odplácať láskou.

Záver: Väčšina vecí v rodine, ktoré považujem za bežné, sú prejavom lásky.

Pane, moja manželka si zaslúži viac lásky, ako jej dávam. Pomôž mi!

(1 Jn 4, 11n)

Čo som dostala vo svojom manželovi a čo mu dávam?

„Pôvab usilovnej ženy oblažuje muža a jej rozvaha dodáva vzrast jeho kostiam.“ (Sir 26, 16)

Akého muža si hľadala pred svadbou? Dobrého, úspešného, pekného, veriaceho? Ak si nevstúpila do manželstva bezhlavo, tak tvoj manžel spĺňal určité kritériá. Po čase vidíme skôr chyby a hriechy. Vidíme diery, syr už nie.

- *Aký by bol môj život bez môjho manžela?*
- *Aké dobré vlastnosti má môj manžel?*
- *Prežívame spoločné dni ako požehnanie alebo sú plné hádok a súperenia?*

Možno máš pravdu. Tvoj muž je k tebe málo pozorný, neporiadny, uhundraný, pohltený prácou, málo ochotný, zábudlivý. Pravdou je, že má aj veľa dobrých vlastností. V skutočnosti potrebuje múdru a rozvážnu manželku. Menej kritizovať, nemanipulovať, nevyčítať. Ženu, ktorá dokáže ľúbiť napriek zraneniam.

Záver: Buď vďačná za všetko, čo dostávaš cez svojho manžela.

Pane, daj mi silu milovať svojho manžela v každej situácii, viem že to potrebuje.

(1 Pt 3, 1 – 4)

Marián Sabol

Ikona posledného súdu

Štyri zvieratá

Medzi rajom a peklom sa okolo hadieho tela nachádzajú štyri zvieratá symbolizujúce hriešne pozemské kráľovstva v dejinách, vychádzajúc z videnia proroka Daniela. „V prvom roku babylonského kráľa Baltazára mal Daniel sen, videnie, ktoré mu prešlo hlavou. Potom sen napísal. Videl som vo svojom nočnom videní a hľa, štyri vetry nebies rozbúrili veľké more a z mora vystúpili štyri veľké zvieratá; boli od seba odlišné. Prvé bolo ako lev a malo orlie krídla. Díval som sa, kým mu vytrhli krídla, postavili ho na dve nohy ako človeka a dali mu ľudské srdce. A hľa, iné zviera, druhé, podobné medveďovi, bolo postavené na jednom boku a malo tri rebrá v pysku. A hovorili mu: ‚Hore sa, žer veľa mäsa!' Potom som videl iné, ako leopard; toto malo na chrbte štyri vtáčie krídla; zviera malo štyri hlavy a dostalo sa mu vladárstva. Potom som videl v nočných videniach štvrté zviera, hrozné a strašné, a nadmieru mocné; malo veľké železné zuby, žralo a drúzgalo, ostatok však pošliapalo nohami. Bolo rozdielne od všetkých skorších zvierat a malo desať rohov. Pozoroval som rohy a hľa, iný roh, malý sa dvíhal medzi nimi. Nato boli tri zo skorších rohov pred ním vytrhnuté; a hľa, na tomto rohu boli oči ako ľudské oči a ústa, ktoré hovorili veľké veci... Tieto štyri veľké zvieratá sú štyria králi, ktorí povstanú zo zeme. Ale kráľovstvo dostanú svätí Najvyššieho a kráľovstvo si udržia naveky a na veky vekov.“ (Dan 7, 1 – 8, 17 – 18) Tieto štyri zvieratá predstavujú štyri staroveké kráľovstvá, ktoré prenasledovali Božích svätých a teraz sú odsúdené na zánik. Apokalyptická vízia proroka Daniela symbolicky a obrazne predstavuje koniec veľkých ríš (kráľovstiev) a vladárov starého Orientu, aby tak vynikla Božia nadvláda v riadení svetových dejín, ktorú prináša Syn človeka – Kristus na konci sveta. Prvé zviera, okrídlený lev, symbolizuje Babylonské kráľovstvo. Medveď je symbolom Médsko-perzskej ríše, ktorá sa opierala len o mocnejších Peržanov, čo zvýrazňuje aj pololežatá poloha medveďa, ktorý sa opiera len o jeden bok. Zakladateľ ríše Kýros si v roku 547 podmanil Lýdiu, v roku 539 Babylon a jeho syn Kambyzes si v roku 525 podmanil Egypt. To sú tri rebrá v pysku medveďa. Žraním mäsa sa znázorňujú výpady ďalších panovníkov ríše: Daria I., Hystaspa a Xerxesa I. V poradí tretím zvieraťom je leopard so štyrmi

hlavami. Symbolizuje ríšu Alexandra Veľkého Macedónskeho, teda Macedónske kráľovstvo, ktoré sa po jeho smrti rozdelilo na štyri kráľovstvá. Seleukus Nikátor dostal Sýriu, Ptolemeus Lagi Egypt, Kasander Macedóniu a Lysimachus Tráciu. Posledné, štvrté zviera symbolizuje Rímsku ríšu, ktorá sa rozpadne na mnoho iných kráľovstiev, medzi ktorými na konci časov povstane Boží nepriateľ – Antikrist, zobrazený na tomto zvierati symbolickým malým rohom. Oči a ústa na tomto rohu znamenajú, že to bude tvor rozumný, bude hovoriť, no bude sa ozývať proti Bohu.

Posledným detailom na niektorých ikonách posledného súdu je obnažená postava človeka pripútaného reťazami k stĺpu, s pohľadom upriameným k raju. Postava je umiestnená v spodnej časti ikony medzi peklom a sprievodom spravodlivých kráčajúcich k raju. Ako uvádza E. Sendler, táto postava je obrazom vlažných a nerozhodných ľudí na tomto svete, ktorých pred peklom zachránia ich dobré skutky, ale vstup do raja majú zakázaný pre svoje hriechy, preto aj postava na ikone hľadí na skupinu vyvolených z diaľky.

Ikona posledného súdu je výzvou pre kresťanov, aby pamätali na to, že ich život je nevyhnutným bojom proti silám temnôt a že ich spása plne závisí od Božieho milosrdenstva. ■

Milan Gábor
snímka: iconsv.ru

Prekážka impotencie

Prirodzenou súčasťou manželstva je intímne spolužitie manželov. Ak je niektorá osoba neschopná intímneho spolužitia, hovoríme o impotencii. Cirkev ju považuje za prekážku pri uzavretí manželstva, a preto osoby takto postihnuté nemôžu manželstvo uzavrieť. Impotencia, čiže neschopnosť pohlavného styku, môže byť absolútna alebo relatívna. O absolútnej impotencii hovoríme vtedy, ak je postihnutý človek neschopný voči všetkým, čiže konkrétny muž voči všetkým ženám, a opačne, konkrétna žena voči všetkým mužom. Väčšinou ide o fyziologickú poruchu. Môže sa týkať vývojového nedostatku alebo môže vzniknúť v dôsledku choroby, alebo ako dôsledok úrazu. Zisťuje sa pomerne jednoduchým lekárskym vyšetrením. Relatívna impotencia je taká, ktorá činí niekoho neschopným pohlavného styku s konkrétnou osobou, čiže konkrétny muž je neschopný mať pohlavný styk s konkrétnou ženou a opačne, konkrétna žena je neschopná mať styk s konkrétnym mužom. V prípade relatívnej impotencie ide najmä o patológiu psychologického charakteru, napr. v dôsledku antipatie voči konkrétnej osobe. Prekážka relatívnej impotencie činí človeka, ktorého sa týka, neschopným uzavretia manželstva s konkrétnou postihnutou osobou. S ostatnými manželstvo môže uzavrieť. Absolútna impotencia robí manželstvo neplatným zo svojej samotnej prirodzenosti. V tomto zmysle sa stáva prekážkou vtedy, ak je predchádzajúca a trvalá. Predchádzajúca je vtedy, ak už bola u postihnutej osoby prítomná počas uzavretia manželstva. Trvalá je vtedy, ak sa nedá bežnými medicínskymi prostriedkami vyliečiť. V prípade pochybnosti o existencii tejto prekážky Cirkev nebráni v uzatvorení manželstva, a to ani v prípade existencie možnosti, že sa prekážka časom objaví a bude dokázaná. Ani Cirkev nemôže nikomu uprieť základné právo na manželstvo. Zabrániť niekomu uzavrieť manželstvo možno len v prípade, že prítomnosť manželskej prekážky impotencie je istá.

František Čitbaj

SPOLOK SV. CYRILA A METODA

Výbor spolku ďakuje všetkým dobrodincom a darcom, ktorí prispeli na súsošie sv. Cyrila a Metoda, ktoré sme inštalovali 27. júna 2014 v Michalovciach.
Darcovia: obec Vrbnica – 330 eur; pútnici zo Šaštína – 167 eur; pútnici z Medžugoria – 135 eur; pútnici z Vojčíc – 130 eur; bohuznámi darcovia spolu: 1 140 eur
Všetkým darcom úprimné
Pán Boh zaplať!

KOINONIA SV. JÁN KRSTITEĽ

Stretnutie pre mladých

11.09. Prešov – Opál, pastoračná miestnosť (17.30 h)

Liturgia s modlitbami za uzdravenie

14.09. Ľutina, bazilika minor (09.45 h)

Komunitná svätá liturgia

21.09. Ľubotice, cerkev (10.00 h)

Liturgia s modlitbami za uzdravenie

26.09. Levoča, cerkev (18.00 h)

Domy modlitby

Pozývame vás spoznávať Božie slovo a modliť sa za svoje potreby.
Prešov – GMPC, Hurbanistov 2, štvrtok, 17.30 h, kontakt na e-mail: gbvideo@gbvideo.sk
Humenné – Reštaurácia pod Baštou, Staničná 3, pondelok o 17.00 h
Sabinov – Krajčírsky salón Halleluja, Prešovská 2, štvrtok o 16.00 h
Vranov nad Topľou – Nižný Kručov, obecný úrad, štvrtok o 19.00 h
Michalovce – mestské kasárne, štvrtok o 16.30 h, e- mail:pietrovinne@azet.sk
Michalovce – cerkev, pondelok o 18.15 h

Bližšie informácie: 0905 382 260, www.koinoniapo.sk, sek@koinoniapo.sk

BLAHOŽELÁME

Drahý náš otec **Martin Onisik**, prijmi úprimné blahoželanie k tvojmu sviatku od tých, ktorí ťa stále nosia vo svojom srdci. Nech ti Pán daruje všetko, po čom túži tvoje srdce, a nech vyplní každý tvoj zámer, úsilie. Nech Svätý Duch ustavične sprevádza tvoje kroky a nech ťa Sedembolestná Panna Mária chráni svojím plášťom. Zo srdca ďakujeme za lásku a obetavosť. To všetko ti na mnoho rokov, šťastných rokov vyprosuje manželka Zlatica s deťmi, rodičia, sestra s rodinou, svokrovci a veriaci z farnosti Vyšné Nemecké.

INZERCIA

Elektrické pohony zvonov: lineárny a elektromagnetický pohon, diaľkové ovládania zvonov, oprava starých systémov.
Tel.: 057 44 218 28; 0907 268 344

Ponúkame **100% čistý sviští a jazvečí tuk a masť**, prírodné antibiotiká – Citricidal grapefruitové kvapky, masti na reumu a bolestivé kĺby a iné produkty tradičného ľudového liečiteľstva. **www.liecivemasti.com**

Výškové práce; opravy a maľovanie striech, fasád aj interiérov; výmena odkvapových žľabov; zatepľovanie a izolácia stavieb proti vlhkosti; rizikový výrub stromov. Tel. fax.: 056 / 64 32 118. Mobil: 0905 467 937. Mail: zakmichalovce@stonline.sk

CENNÍK INZERCIE

Občianska inzercia: znak (vrátane medzier): 2 centy a fotografia alebo rámček 2 eurá.
Meno zvýrazňujeme zadarmo.
Blahoželanie kňazovi k okrúhlemu jubileu (od 40 rokov života a od 20 rokov kňazstva) do 200 znakov je za dobrovoľný príspevok.
Firemná inzercia: znak (vrátane medzier): 3 centy a fotografia alebo rámček 3 eurá.
Bližšie informácie: 051 – 7731 481

poradňa

Na stránke topky.sk sa pri jednom článku objavili moje fotografie. Dali ich tam bez môjho súhlasu a vedomia. Pravdepodobne si ich niekto stiahol z môjho profilu na fejsbuku. Dá sa nejakým spôsobom dosiahnuť, aby ich stiahli? Na mejly mi redakcia neodpovedá. Nie je to trestné, ak si niekto len tak publikuje moje fotky?

Ochrana stránok a prejavov ľudskej osobnosti zachytených na hmotnom substráte je upravená v Občianskom zákonníku. Medzi prejavy ľudskej osobnosti zachytené na hmotnom substráte patria aj podobizne a obrazové snímky. Zverejnenie vašich fotografií bez vášho súhlasu je bezpochyby zásahom do vašich práv. To, že ste zverejnili svoje fotografie, automaticky neznamená, že si ich môže niekto sťahovať a používať (aj keď netuším, s čím všetkým ste vyjadrili svoj súhlas, keď ste sa zaregistrovali na rôznych internetových stránkach). Zákon však poskytuje ochranu iba proti neoprávneným zásahom, ktoré sú spôsobilé privodiť ujmu na vašej osobnosti z hľadiska vášho postavenia v spoločnosti. Zákon súčasne upravuje aj prípady, keď možno prejavy osobnosti použiť bez toho, aby sa vyžadoval súhlas dotknutej osoby. Okrem iných sem patrí použitie prejavov osobnosti na vedecké a umelecké účely a na potreby tlačového, filmového, rozhlasového a televízneho spravodajstva. Takéto použitie však musí byť primerané – rozsah a spôsob použitia nesmie byť v rozpore s oprávnenými záujmami občana. Všetky uvedené aspekty treba brať do úvahy pri posúdení, či je vami neodsúhlasené zverejnenie vašich fotografií v rozpore so zákonom a je spôsobilé privodiť vám ujmu z hľadiska vášho postavenia v spoločnosti.

JUDr. Pavol Vargaeštok, advokátsky koncipient
advokátska kancelária, JUDr. Róbert Slamka, advokát

slovo – časopis gréckokatolíckej cirkvi
http://slovo.grkatpo.sk/
Ročník 46. Periodicita vydávania: dvojtýždenník.
Adresa redakcie: SLOVO, Hurbanistov 3, 080 01 Prešov, tel.: 051 – 7731 481, 0911 711 263.
Číslo účtu: 321 020 69 59/0200
SWIFT KÓD: SUBASKBX, špecifický symbol: 2014.
Vydavatelia:
Gréckokatolícke arcibiskupstvo Prešov, Hlavná 1, 081 35 Prešov, IČO 00179205.
Petra, n. o., Hlavná 1, 080 01 Prešov, IČO 37886622.
Cirkevné schválenie: Gréckokatolícke biskupstvo v Prešove, č.j. 3317/99.
Šéfredaktor:
Juraj Gradoš, ThLic. (sefredaktor@grkatpo.sk).
Zástupca šéfredaktora:
Mgr. Drahomíra Kolesárová (slovo@grkatpo.sk).
Cenzori:
PaedDr. František Dancák, ThDr. Miroslav Dancák, PhD., ThDr. Peter Vansáč, PhD.
Redaktori:
PaedDr. Helena Krenická (slovo1@grkatpo.sk), Mgr. Marica Kipikašová (slovo2@grkatpo.sk).
Jazyková úprava:
PhDr. Adriana Matoláková, PhD (adriana.matolakova@gmail.com).
Redakčná rada:
PaedDr. František Dancák, ThDr. Michal Hospodár, PhD., Marek Baran, Mgr. Daniel Dzurovčin, Juraj Gradoš, ThLic., Mgr. Ján Hreško, PhDr. Valéria Juríčková, PhD., ThDr. PaedDr. Ing. Gabriel Paľa, PhD., Mgr. Marián Sabol, RNDr. Jozef Voskár.
Redakcia si vyhradzuje právo na úpravu príspevkov. Nevyžiadané rukopisy a fotografie nevraciame. Neoznačené snímky pochádzajú od autora článku. Neoznačené správy sú zo servisu TK KBS. Za obsah inzerátov neručíme. Účelom právnej poradne nie je poskytovanie právnych služieb v zmysle zákona o advokácii, ale iba poskytnutie informácií k problematike obsiahnutej v konkrétnych otázkach. Obsah poskytnutých informácií je pritom plne závislý od obsahu položených otázok.
Tlač a distribúcia: Alfaprint, Martin.
ISSN 1335-7492. EV 182/08.
Uzávierka pre číslo 22: 02.10.2014
Titulná strana: Ľutina 2014
(snímka: M. Žarnayová)

tv lux

15.09. (pondelok) 09.40 **Môj názor: Misionárska transformácia Cirkvi – Mons. Milan Chautur** R 10.30 Svätá omša zo Šaštína – celonárodná púť Slovenska k patrónke Slovenska – Sedembolestnej Panne Márii 16.05 Večerná univerzita: Veriť dnes je vierohodné? – hosť: Marián Gavenda; Boh v kresťanstve, judaizme a islame – hosť: Branislav Koppal 17.30 Ruženec z Mariánskej hory – záznam z levočskej púte

16.09. (utorok) 17.30 Doma je doma – celoslovenský mládežnícky program v Šaštíne 19.30 Misia Honduras: Čln, džíp, kôň 12 – dokument o troch slovenských misionároch – vincentínoch

17.09. (streda) 19.30 Tóny v tichu 12 – rekonštrukčný portrét významného dirigenta Zdenka Bílka 20.10 Prehľad katolíckych periodík na Slovensku 21.20 **Môj názor: Misionárska transformácia Cirkvi – Mons. Milan Chautur** R

18.09. (štvrtok) 14.25 Ľudovít – dokument o Ľudovítovi Petíkovi, Rómovi, ktorý je hrdý na svoj pôvod; dlhoročný vodič autobusu v Prešove svojich najbližších podporuje vo vzdelávaní, rozvíja v nich hudobné nadanie a občianske postoje k spoločnosti 19.30 Zem spravodlivého ľudu (Burkina Faso) 12 – dokument o činnosti Pápežských misijných diel zo Slovenska; dokument o spolunažívaní kresťanov a moslimov

19.09. (piatok) 17.30 Rok dvoch pápežov 12 – dokument o Jánovi Pavlovi II. a Benediktovi XVI. 19.40 Rehoľná abeceda – Vavrinec Zoltán Varga 21.55 **Ivetka a hora** 12 **– dokumentárny film o duchovnej skúsenosti jedného dievčaťa na hore Zvir**

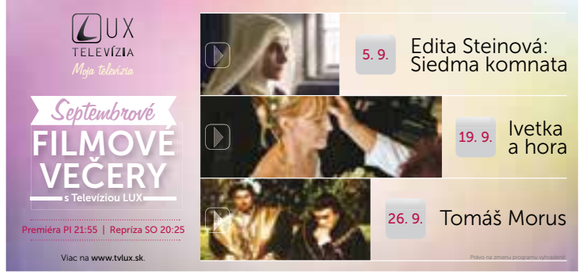

20.09. (sobota) 20.25 **Ivetka a hora** 12 **– dokumentárny film** R

21.09. (nedeľa) 08.30 Klbko – relácia pre deti, ktorá na príbehu stavby Babylonskej veže vysvetľuje, čo je pýcha 11.00 Zahraničná cesta pápeža Františka do Albánska – svätá omša 14.40 **Môj názor – Mons. Milan Lach** 17.00 Zahraničná cesta pápeža Františka do Albánska – vešpery 18.30 Zahraničná cesta pápeža Františka do Albánska – stretnutie s deťmi, o ktoré sa starajú charitatívne organizácie 19.30 Spojení oceánom – publicistická relácia o živote slovenskej komunity v USA a Kanade 20.25 Medzi nebom a zemou – Filip Čierny OSF

22.09. (pondelok) 09.40 **Môj názor – Mons. Milan Lach** R 16.05 Večerná univerzita: Atraktívnosť viery Katolíckej cirkvi – hosť: Vladimír Farkaš; Vyznanie a zapretie viery – hosť: Jaroslav Pecha

23.09. (utorok) 16.45 **Môj názor – Mons. Milan Lach** R 19.30 Organ v nebi – dokumentárny film o učiteľovi, organistovi a speváckovi Fridrichovi Kolarovičovi

24.09. (streda) 19.30 Pred dedinou, za dedinou – dokumentárny film o histórii Rómov na území Slovenska a dôvodoch, pre ktoré sa obyvatelia osád dostali do izolácie a chudoby 20.10 Prehľad katolíckych periodík na Slovensku 21.20 **Môj názor – Mons. Milan Lach** R

25.09. (štvrtok) 14.25 **Viac než diaspóra – dokument o Mons. Ladislavovi Hučkovi, gréckokatolíckom pražskom exarchovi** 19.30 **Kandahárske sirény (Afganistan)** 12 **– dokument o gréckokatolíckom kňazovi Slavkovi Ganajovi a jeho pôsobení v Afganistane**

26.09. (piatok) 01.10 **Kandahárske sirény (Afganistan)** 12 **– dokument** R 17.30 Aids, kondómy a Katolícka cirkev 12 – dokument o Keni, Mozambiku a Thajsku a o tých, ktorí denne bojujú s pandémiou aidsu 19.40 Rehoľná abeceda – Ondrej Tarana 20.25 Effeta (Mt 21, 28 – 32) 21.55 Tomáš Morus 12 – životopisný filmový príbeh, ktorý predstavuje svätého Tomáša Morusa

27.09. (sobota) 22.50 **Viac než diaspóra – dokument** R

28.09. (nedeľa) 08.30 Klbko – relácia pre deti na príbehu Jonáša vysvetľuje, aká dôležitá je poslušnosť 10.00 Svätá omša z Černovej 17.00 Svätá omša z Vatikánu – záznam svätej omše zo stretnutia starých rodičov 19.10 Katechéza: Vzťah s Ježišom – Veronika Barátová 22.25 **Kandahárske sirény (Afganistan)** 12 **– dokument** R

11.09. (štvrtok) 20.30 Rusko a Slovensko v priesečníkoch dejín

13.09. (sobota) 10.00 Zázraky a znamenia v Biblii (3) 18.00 Emauzy – **gréckokatolícka svätá liturgia** z Katedrálneho chrámu Narodenia Presvätej Bohorodičky v Košiciach (slávi Mons. Milan Chautur, košický eparcha)

14.09. (nedeľa) 12.00 Zamyslenie biskupa **– Mons. Peter Rusnák, bratislavský eparcha** 14.00 Sedembolestná – rozhlasová hra 15.30 Prevzatie relikvií Svätých košických mučeníkov veriacimi z Fričoviec – reportáž 20.30 Veselo i vážne – rozhovor s Katarínou Koščovou

15.09. (pondelok) 20.30 Rok Sedembolestnej so Združením mariánskej mládeže

16.09. (utorok) 20.30 Kríž, bolesť a utrpenie v živote človeka; hosť: don Anton Červeň

17.09. (streda) 22.00 Výber z hudobnej tvorby septembrových skladateľských jubilantov

20.09. (sobota) 10.00 Čerpajme milosť zo sviatostí; hosť: Marián Gavenda (1) 13.00 Aktuálna politická a náboženská situácia v Turecku 20.30 Mesiac s pápežom Františkom

21.09. (nedeľa) 12.00 Zamyslenie biskupa **– Mons. Milan Lach, prešovský pomocný biskup** 14.00 Dolorosa – rozhlasová hra 15.30 Príbeh rodiny Ježíkovcov z Pezinka, ktorí si chcú adoptovať deti

22.09. (pondelok) 20.30 Letné dobrodružstvo; hosť: Dušan Hein, fotograf a cestovateľ

23.09. (utorok) 20.30 Svätý archanjel Michal; hosť: František Trstenský

24.09. (streda) 20.30 Súbor starej hudby Solamente

27.09. (sobota) 10.00 Čerpajme milosť zo sviatostí; hosť Marián Gavenda (2) 20.30 Dni Andreja Hlinku 18.00 Emauzy **– gréckokatolícka svätá liturgia z Prešova**

28.09. (nedeľa) 12.00 Zamyslenie biskupa – Mons. Andrej Imrich, spišský pomocný biskup 14.00 Egejskí bratia – rozhlasová hra

05.10. (nedeľa) 12.00 Zamyslenie biskupa – Mons. Bernard Bober, košický sídelný biskup

12.10. (nedeľa) 12.00 Zamyslenie biskupa **– Mons. Cyril Vasiľ, sekretár Kongregácie pre východné cirkvi**

19.10. (nedeľa) 12.00 Zamyslenie biskupa – Mons. František Rábek, vojenský ordinár

kniha

Gilbert K. Chesterton: *Ortodoxia*

Na knižné pulty prichádza v novom grafickom spracovaní dielo britského novinára a katolíckeho filozofa Gilberta K. Chestertona. Známa a slávna *Ortodoxia* je oslavou zdravého rozumu, hlbokého zmyslu ľudskej existencie, demokracie a západnej civilizácie, ktorej sme dlžníkmi. Zábavné a humorom popretkávané vyvracanie argumentov tých, ktorí sa snažili o „novátorstvo“, ani po rokoch nestráca nič zo svojej aktuálnosti. Autor je majster paradoxov, ktorý hovorí o „potrebe spájať dôverne známe s neznámym, teda s tajomstvom, a vnímať svet tak, aby sme neustále mali pocit úžasu, daru i toho, že sme tu vítaní“. Každý deň, i ten najvšednejší, sa tak stane nádherným dobrodružstvom... (Martina Grochálová)

film

Evanjelium podľa Jána

Diváci hodnotia film *Evanjelium podľa Jána* ako najlepší z edície *Visual Bible*. Už samotná predloha – biblický text – má niekoľko výnimočností. Život Ježiša Krista detailne zaznamenal jeho milovaný učeník Ján a možno práve preto patrí toto evanjelium k najobľúbenejším. Záver Ježišovho života nie je vykreslený krutými naturalistickými scénami, ale prináša posolstvo lásky, dobra a zmierenia. Vďaka vynikajúcim hereckým výkonom, dobrej réžii, hudbe so židovskými motívmi a veľkolepo pôsobiacej výprave tento film ponúka nielen silný umelecký zážitok, ale umožňuje „osobné stretnutie“ s Božím Synom. Dej je verný biblickému záznamu a slovenský dabing je podľa katolíckeho prekladu Biblie. (Kumran)

hudba

Smokie Norful: *Navždy tvoj (Forever Yours)*

Nadšenci pohodovej černošskej gospelovej hudby si prídu na svoje, ak sa pristavia pri skladbe *Forever Yours* (*Navždy tvoj*) od skladateľa a speváka Smokieho Norfula. Jeho pieseň prináša aj náročným poslucháčom nezabudnuteľný zážitok. Po hudobnej aj textovej stránke je táto skladba na vysokej úrovni. Spočiatku ma oslovil názov piesne, ale po jej vypočutí som ostal milo prekvapený, pretože klasický černošský gospel som doposiaľ nejako obchádzal. Verím, že táto skladba vo vás zanechá príjemný hudobný zážitok. (Miro Dargaj)

rtv:

DVOJKA

15.09. (pondelok) 14.30 Pútnické miesta na Slovensku – dokument o pútnickom mieste v Marianke 20.00 Slová, ktoré zmenili svet – hraný film o pápežovi Jánovi XXIII. 21.00 Slovo – príhovor Jozefa Ižolda, provinciálneho predstaveného saleziánov na Slovensku 21.05 Sedembolestná – dokument o siedmych bolestiach Panny Márie

16.09. (utorok) 09.00 Slová, ktoré zmenili svet R 15.25 Orientácie 20.00 Prečo chudoba – dokument o Afrike

21.09. (nedeľa) 12.45 Orientácie 13.10 Slovo – príhovor Jána Hradila, biskupa Cirkvi československo-husitskej 18.00 Bohoslužba – svätá omša z Katedrály sv. Šebastiána v Bratislave; celebruje Mons. František Rábek 01.20 Slovo R

23.09. (utorok) 15.25 Orientácie R

27.09. (sobota) 09.30 Svätá omša z Kostola sv. Ondreja v Ružomberku pri príležitosti 150. výročia narodenia Andreja Hlinku

28.09. (nedeľa) 10.00 **Archijerejská svätá liturgia z Chrámu Božieho milosrdenstva v Ladomirovej; slúži vladyka Ján Babjak, prešovský arcibiskup metropolita**

05.10. (nedeľa) 10.30 Svätá omša 14.00 Orientácie

RÁDIO SLOVENSKO

Pondelok – Piatok 05.20 Zamyslenie na dnešný deň

Nedeľa 19.30 D. Mozolová: Encyklopédia spravodlivých 21.05 Cesty

RÁDIO SLOVENSKO A REGINA

14.09. (nedeľa) 09.05 Svätá omša z Baziliky sv. Emeráma v Nitre; celebruje Mons. Štefan Vallo

15.09. (pondelok) 09.00 Svätá omša z Katedrály sv. Františka Xaverského v Banskej Bystrici; celebruje Branislav Koppal

21.09. (nedeľa) 09.05 Svätá omša z Dómu sv. Alžbety v Košiciach; celebruje: Mons. František Šándor (Slovensko) / 09.00 **Gréckokatolícka svätá liturgia** z Chrámu sv. archanjela Michala v Habure (Regina)

RÁDIO REGINA

Utorok 20.00 Viera v živote R

Sobota 05.00 Ekuména vo svete 18.15 Ekuména vo svete R

Nedeľa 05.00 Spravodajstvo Rádia Vatikán 07.41 Z duše 17.05 Viera v živote 18.15 Spravodajstvo Rádia Vatikán R

27.09. (sobota) 21.00 Duchovné slovo (po rusínsky; otec Ivan Barna, Svetlice)

28.09. (nedeľa) 21.00 Duchovné slovo R

RÁDIO DEVÍN

Nedeľa 08.30 Sakrálne umenie

06.07. (nedeľa) 08.30 N. Lučanská: Gobelíny – história Evanjelickej cirkvi i vo výšivkách

Zmena programu vyhradená.

Liturgické pexeso

Trikirion

Trikirion je jedným z dvojice špeciálnych svietnikov používaných biskupmi pri rôznych bohoslužbách vo východných cirkvách, najčastejšie počas archijerejskej svätej liturgie. Tento trojramenný svietnik symbolizuje Najsvätejšiu Trojicu obdobne ako tri spojené prsty pri žehnaní a používa sa na požehnávanie ľudu. Trikirion sa má vždy nachádzať po pravej strane biskupa. Počas bohoslužieb sa spolu s dikirionom používa aj počas Veľkého vchodu, keď ho nesú subdiakoni.

Pomôcky: Ísma, Luo, Oak, Tin	Okovala	1. časť tajničky	Krvný obraz, skratka	Španielska vychovávateľka	Pôdy	slovo	Dravý vták	Kilometer, značka	Dub, po anglicky	Prvok chódze	Autor: Vladimír Komanický	2. časť tajničky	Vábilo
Odovzdaná správa						Náhla zmena					ECV Bratislavy		
Rázovité oblečenia						Fatimin milenec					Popevok		
						Alpský škriatok					Sídlo čuchu		
Teraz			Americký ostrov					Pony					
			Sústavy drénov					Vodca					
Druh drogy				Patriaci Elovi					Domáce zvieratá				
				Chem. značka hliníka					Vedľa bývajúca				
Švajčiarska rieka					Bál					Simple Key Loader			
					Chem. značka astátu					Kurie oko			
slovo	Mne patriaca	Ženské meno				Značka lyži	Mozambická rieka				Označenie múky		
		Dôrazná výzva					Český zápor				Ruská rieka		
Vazal				Hráči tenisu								Maďarská dĺžková miera	Hyň
				Čínska opera									
Predstavený kláštora					Vznášal som sa								
					Pracuj s ihlou								
3. časť tajničky						Edamský syr							
Patriaci Alene						Desili							

K T E N I S T D O B E D Y O O N P
H E O A A CH O Á O A P K P B E R T
V R O V J R E J A H O D A M O L H
E Č A A Á A A N S I CH V I L E R N
E N P N O R O D I N A C E CH I O H
A P T Ú I Í E A S K I T N E I K T
V V O I V C J Ň B T Á N CH E A S A
A E A P T A A A A R A S A H A R A
V L Š K L A H D I D Á N A V P O N
E E A A I A E A R N U N I R O D T
L I M A N L Z E A U Y R A C Ť Y I
O C O S A C S N L O H H H V A Á K
P Á D Y Ú Y A R Ó T A N A L H I A

Legenda: ANANÁS, ANTIKA, BOJARI, BRÁNA, CIELE, CITADELA, DOMAŠA, DRESY, DRUH, ENTITA, EPOCHA, HRANICA, HRIECH, HROBY, HRUDA, IHLAN, JAHODA, KAHANY, KALIKA, KNIHA, LIKAVA, LIMAN, NÁROD, OBAVA, OBEDY, PÁDY, PLAZ, POLEVA, POŤAH, PRAHA, PROLETÁRI, RODINA, RODY, SAHARA, SAVANA, SNAHA, SNINA, STANICA, ŠANCA, TENIS, TÓRA, TOVÁREŇ, ÚNAVA, ÚSMEV, ÚVAHA, VANÁD.

Tajničku osemsmerovky tvorí 42 nevyškrtaných písmen. Autor: Marek Pataky.

Správne riešenia z čísla 17. *Krížovka:* Čo anjelom pád, to je ľuďom smrť. *Osemsmerovka:* Viera je náš štít a naše víťazstvo.

Výherca: Monika Suchá z Olšavice. Riešenia zasielajte na adresu: SLOVO, Hurbanistov 3, 080 01 Prešov alebo slovo1@grkatpo.sk.

PROGRAMY PRE RODINY

v Centre pre rodinu na Sigorde pri Prešove

Kurz Samuel

10. – 12. október

Výchova detí je zaiste jedným veľkým umením a tým najlepším vychovávateľom je Boh, ktorý nám deti daroval. Výchova teda spočíva v zodpovednom odovzdávaní viery vlastným deťom. Ide o to, ako neprekaziť Božie zámery s našimi ratolesťami. Kurz Samuel vám pomôže plnšie porozumieť výchove a odovzdávaniu viery deťom na princípoch Božieho slova. Cieľom je posilnenie, obnova a uzdravenie v oblasti vzťahov rodičov s deťmi.

Príspevok za manželský pár: 90 eur

Kurz prípravy na manželstvo

16. – 19. október

Ak sa chystáte na svoj svadobný deň alebo o ňom ešte len uvažujete, ak máte plnú hlavu predsvadobných príprav, alebo sa okolo svadobných salónov ešte len prechádzate, urobte pre vašu spoločnú budúcnosť ešte niečo, čo váš vzťah posilní. Dajte vašej vysnívanej svadbe ešte jedno kritérium – kvalitnú prípravu. Viac sa o kurze prípravy na manželstvo môžete dozvedieť na www.domanzelstva.sk.

Príspevok za osobu: 60 eur

Centrum pre rodinu – Sigord
Zodpovedný vedúci: otec Peter Jakub
Modlitebná SMS linka: 0904 738 649
Mobil: 0904 604 435, 0903 983 316 (VPS); e-mail: centrum.rodina@grkatpo.sk
Adresa: Centrum pre rodinu, Sigord 134, 082 52 Zlatá Baňa

GR.KAT. MLÁDEŽNÍCKE CENTRUM BÁRKA

Juskova Voľa, skolacentrum@centrum.sk
www.gmcbarka.sk, 057/4490290

26.09. – 28.09. **AŠAD - Archieparchiálna škola animátora dobrovoľníka**
03.10. – 05.10. **Kurz Zbav nás zlého.** Zámerom je poukázať na najčastejšie ponuky zlého. Veková kategória účastníkov je od 14 do 30 rokov. (otec Jozef Maretta)
10.10. – 12.10. **AŠAD - Archieparchiálna škola animátora dobrovoľníka**
17.10. – 19.10. **Víkend v Bárke.** Vzdelávaco-relaxačné podujatie pre deti a mládež z protopresbyterátu Stropkov a Giraltovce. Veková kategória účastníkov je od 9 do 30 rokov.

CENTRUM PRE RODINU

Sigord, centrum.rodina@grkatpo.sk, 0904604435
Modlitebná SMS linka: 0904738649

19.09. – 21.09. **Kurz Rút.** Ide o evanjelizačný kurz pre manželov, ktorého zmyslom je posilniť, oživiť a uzdraviť vzťah manželov prostredníctvom poznania a obrátenia sa k plánu Boha pre kresťanské manželstvo. Príspevok je 80 eur za manželský pár.
22.09. – 26.09. **Kňazské duchovné cvičenia.** Pozývame kňazov Prešovskej archieparchie na duchovné cvičenia. Príspevok je 64 eur za osobu.

PÚTNICKÉ MIESTA

Ľutina, www.bazilikalutina.sk, 051 / 45 96 231

14.09. **Liturgia s modlitbami za uzdravenia** (10.00 h)
04.10. Fatimská sobota (10.00 h)
05.10. **Liturgia s modlitbami za uzdravenia** (10.00 h)
11.10. **Púť seniorov** (10.00 h)

Michalovce, Bazilika Zoslania Svätého Ducha, www.redemptoristi.nfo.sk, 056/64 221 67

25.09. **Modlitby pri relikviách bl. Metoda** (16.30 h)
25.10. **Modlitby pri relikviách bl. Metoda** (16.30 h)

Klokočov, www.klokocovmi.sk/cirkev.html, 0911 105 908

04.10. Fatimská sobota (08.30 h.)

Litmanová, www.horazvir.sk, 0903 982 828, 0911 811 272, 0903 982 057, 0911 912 643

15.09. **Presvätá Bohorodička Spolutrpiteľka – zbory**
04.10. **Fatimská sobota** (10.30 h)
05.10. **Malá púť** (09.00 h)
19.10. **Púť mužov, otcov** (10.30 h)

ŠKOLA V PRÍRODE SV. LUKÁŠA

Viničky-Hatfa, filokalia.c@stonline.sk, 0903216197

PASTORAČNÉ CENTRUM RÓMOV

Čičava, mojakomunita.sk/web/pcr-cicava, 0915 951 081

GR.KAT. MLÁDEŽ. PASTOR. CENTRUM

Prešov, Hurbanistov 3, gmpc@grkatpo.sk, gmpc.grkatpo.sk, Koordinátor mladých: Maroš Sejka : m.sejka@gmail.com